

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ "Δημόσια Διοίκηση- Δημόσιο Μάνατζμεντ"

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:

**Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και η προστασία των
προσωπικών δεδομένων**

Τίτλος στα Αγγλικά:

The right of access to public documents and the protection of personal data

Φώτιος Χριστόδουλος (Α.Μ.: ΔΜ 2003)

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Δήμητρα Κούνη

Αθήνα, 30 Νοεμβρίου 2022

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Φώτιος Χριστόδουλος του Κωνσταντίνου με αριθμό μητρώου ΔΜ 2003 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ» του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι την 07.12.2022 και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Ο Δηλών

ΦΩΤΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Μέλη Τριμελούς Επιτροπής

1.

2.

3.

Στην οικογένειά μου

Πίνακας Συντομογραφιών:

ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
ΓΚΠΔ	Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων
ΔΕΕ	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΚ	Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΕΔΕ	Ένορκη Διοικητική Εξέταση
ΚΔΔιαδ	Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας
Χ.Θ.Δ.Ε.Ε.	Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημόσια Διοίκηση – Δημόσιο Μάνατζμεντ» του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων κατά το έτος 2022.

Ευχαριστώ τους καθηγητές του προγράμματος και ιδιαίτερα την καθηγήτρια κα Δήμητρα Κούνη για την υποστήριξή της κατά την εκπόνηση της παρούσας εργασίας, καθώς και τους συμφοιτητές μου για την όμορφη επικοινωνία που είχαμε κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στους γονείς μου, οι οποίοι με στήριξαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Συντομογραφιών:	4
Πίνακας Περιεχομένων	6
Περίληψη.....	8
Abstract	10
1. Εισαγωγή	11
2. Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα	12
2.1. Εισαγωγή	12
2.2 Η πορεία του δικαιώματος, το αρχικό θεσμικό πλαίσιο και η αρχή της διαφάνειας	13
2.3. Συνταγματική θεμελίωση και κατοχύρωση	15
2.4 Το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός 1049/2001	18
2.5 Παρουσίαση και ανάλυση ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου στην ελληνική έννομη τάξη	23
3. Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων.....	38
3.1 Εισαγωγή	38
3.2 Κατοχύρωση του δικαιώματος στο κοινοτικό δίκαιο	38
3.3 Νομοθετικό πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη	42
3.4 Συνταγματική θεμελίωση και κατοχύρωση	44
3.5 Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, ο Ν. 4624/2019 και προσεγγίσεις βασικών εννοιών του δικαίου προστασίας προσωπικών δεδομένων	49
4. Η σχέση του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων.....	59
4.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	59
4.2 Η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της πρακτικής εναρμόνισης στο πλαίσιο της επίλυσης της σύγκρουσης των δικαιωμάτων	60
4.3 Οι τοποθετήσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.....	68
4.4 Η θέση του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων	76
4.5 Δικαίωμα πρόσβαση προσώπου στα δεδομένα του σύμφωνα με το άρθρο 15 του ΓΚΠΔ	77
5. Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ και ηλεκτρονική διακυβέρνηση	79
6. Έννομη Προστασία	83

6.1 Η περίπτωση της εισαγγελικής παραγγελίας για τη χορήγηση δημοσίων εγγράφων με προσωπικά δεδομένα.....	83
6.2 Έννομη προστασία αιτούντος την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα.....	89
6.3 Έννομη προστασία του υποκειμένου των δεδομένων	90
6.4 Διοικητικές Κυρώσεις.....	93
6.5 Ποινικές κυρώσεις.....	94
7. Συμπεράσματα και παρατηρήσεις.....	94
8. Βιβλιογραφία – Πηγές.....	97

Περίληψη

Οι αιτήσεις χορήγησης δημοσίων εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων αποτελούν το σημείο «συνάντησης» των δικαιωμάτων πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Η παρουσίαση της σχέσης των δύο αυτών δικαιωμάτων και η οριοθέτησή τους αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας εργασίας.

Για την εξέταση της ανωτέρω σχέσης είναι απαραίτητη η επιμέρους παρουσίαση και ανάλυση των δύο δικαιωμάτων και του πεδίου ισχύος τους. Εν συνεχεία ακολουθεί η ανάλυση της σχέσης τους και η επίλυση της διαφαινόμενης «σύγκρουσή» τους μέσα από τα εργαλεία της πρακτικής εναρμόνισης και της αρχής της αναλογικότητας, όπως τα μεθολογικά αυτά εργαλεία πηγάζουν από τη νομοθεσία (εθνική και ευρωπαϊκή) αλλά και από τις αποφάσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, τις γνωμοδοτήσεις του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και τη νομολογία.

Ειδικότερα, στα δύο πρώτα κεφάλαια θα αναλυθούν το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων, θα παρουσιαστεί η πορεία της κατοχύρωσής τους σε εθνικό και ευρωπαϊκό νομοθετικό επίπεδο, οι προϋποθέσεις και περιοριστικοί όροι στην άσκησή τους και την προστασία τους. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η σχέση των δύο δικαιωμάτων, οι περιπτώσεις που φαίνεται να συγκρούονται και ο τρόπος επίλυσης αυτής της σύγκρουσης προς την επίτευξη της αρμονικής τους συνύπαρξης στη βάση της αρχής της αναλογικότητας. Το πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα ζητήματα που προκύπτουν από την ανάρτηση διοικητικών πράξεων με προσωπικά δεδομένα στο διαδίκτυο και στο Πρόγραμμα «Διαύγεια». Στο έκτο κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα μέσα έννομης προστασίας του αιτούντος την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα σε περίπτωση άρνησης ικανοποίησης του δικαιώματός του από τη διοίκηση αλλά και οι δυνατότητες του υποκειμένου των δεδομένων να προστατευθεί σε περίπτωση που η διοίκηση προβεί σε παράνομη διαβίβαση των δεδομένων του. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται συμπεράσματα και παρατηρήσεις επί του ζητήματος.

Στόχος της εργασίας είναι η σφαιρική ανάλυση της σχέσης των δύο δικαιωμάτων σε νομικό – δογματικό επίπεδο αλλά και στο πρακτικό πεδίο, δεδομένων των δυσκολιών που αναφέρονται για τη δημόσια διοίκηση κατά τη «συνάντησή» τους.

Λέξεις κλειδιά:

Πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα, προστασία των προσωπικών δεδομένων, Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, δημόσια διοίκηση, σύγκρουση δικαιωμάτων, αρχή της αναλογικότητας, πρακτική εναρμόνιση, έννομη προστασία.

Abstract

Grant applications for public documents containing personal data of third parties is the point of "meeting" between the right of access to public documents and the protection of personal data. The presentation of the relationship between these two rights and their delimitation is the subject of this paper.

In the context of examining the above relationship, the individual presentation and analysis of the two rights and their scope is necessary. Then follows the analysis of their relationship and the resolution of their looming "conflict" through the tools of practical harmonization and the principle of proportionality, as these methodological tools arise from European and national legislation but also from the decisions and opinions of the Hellenic Data Protection Authority, the Legal Council of the State and jurisprudence.

In particular, the first two chapters will analyze the right of access to public documents and the right to the protection of personal data, furthermore will present the course of their registration at the national and European legislative level, the conditions and restrictions on their exercise and their protection. The fourth chapter presents the relationship between the two rights, the cases that these seem to conflict and the way to resolve this conflict to achieve their harmonious coexistence based on the principle of proportionality. The fifth chapter presents the issues arising from the posting of administrative acts with personal data on the internet and in the Program «Diaugeia». The sixth chapter presents the means of legal protection of the applicant in case the administration refuses to grant his request, as well as the possibilities of the data subject to protect themselves in the event that the administration carries out an illegal transmission of their data. The paper concludes with the presentation of the final conclusions and observations on the issue.

The aim of this paper is the full analysis of the relationship between the two rights at a legal-doctrinal level but also in the practical field, given the difficulties that arise for the public administration when these rights "meet".

Key words:

Access to public documents, protection of personal data, General Data Protection Regulation, public administration, conflict of rights, principle of proportionality, practical harmonization, legal protection.

1. Εισαγωγή

Στην εποχή μας η ταχεία ανάπτυξη της τεχνολογίας επέφερε κινδύνους για τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών καθιστώντας αναγκαία την προστασία τους. Η εξέλιξη αυτή επεκτάθηκε και στη δημόσια διοίκηση με την ψηφιακή διακυβέρνηση, την ανάρτηση διοικητικών πράξεων στο διαδίκτυο και την ηλεκτρονική διαβίβαση εγγράφων μεταξύ υπηρεσιών. Συνέπεια της ανωτέρω κατάστασης αποτέλεσε η νομοθέτηση σωρείας εθνικών και ευρωπαϊκών νομοθετημάτων με αποκορύφωμα τον Κανονισμό 2016/679 «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων». Στόχος των νομοθετημάτων δεν είναι η απαγόρευση συλλογής και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων αλλά η ρύθμιση της ροής της πληροφορίας μέσω της θέσπισης περιορισμών.

Από την άλλη πλευρά η αδιαφάνεια και η μυστικότητα που χαρακτήριζε τη λειτουργία των διοικητικών οργάνων των κρατών και της Ε.Ε. έθετε σοβαρά εμπόδια στην πληροφόρηση των ατόμων. Η πρόσβαση στα έγγραφα αποτελεί βασική προϋπόθεση προκειμένου ο πολίτης να ελέγχει τις πράξεις των διοικητικών οργάνων και να προστατεύεται έναντι του κυριαρχικού ρόλου του κράτους.

Η ιδιωτικότητα και η πληροφοριακή αυτοδιάθεση του ατόμου φαίνεται να συγκρούεται με τη διαφάνεια και την ελευθερία πληροφόρησης, δικαιώματα, τα οποία κατοχυρώνονται πλέον συνταγματικά, στις περιπτώσεις χορήγησης δημοσίων εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα.

Στην παρούσα εργασία θα εξεταστεί η σχέση των δύο αυτό δικαιωμάτων, δεδομένου του προβληματισμού που προκαλεί στη δημόσια διοίκηση ο χειρισμός των σχετικών υποθέσεων χορήγησης δημοσίων εγγράφων με προσωπικά δεδομένα, με στόχο την οριοθέτησή τους και την αρμονική συνύπαρξή τους, λαμβανόμενων υπόψη των ερμηνευτικών τοποθετήσεων ως προς τη «σύγκρουσή» τους υπό το πρίσμα της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας αλλά και τις αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ, τις γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ και της νομολογίας. Προκειμένου να μελετηθεί η μεταξύ τους σχέση κρίνεται απαραίτητη η επιμέρους παρουσίαση και εξέταση έκαστου δικαιώματος.

2. Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα

2.1. Εισαγωγή

Η γραφειοκρατική οργάνωση αποτελούσε ανέκαθεν χαρακτηριστικό της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα, αλλά και των διοικήσεων άλλων κρατών του κόσμου, με επακόλουθό της τη δημιουργία ενός κλειστού διοικητικού μηχανισμού, με κύρια χαρακτηριστικά του την υπαλληλία, την ιεραρχία και την τεχνοκρατία. Στο πλαίσιο της αρχής της μυστικότητας και του διοικητικού απορρήτου η πρόσβαση των πολιτών στην πληροφορία της Δημόσιας Διοίκησης και η συμμετοχή στη διοικητική διαδικασία είχε καταστεί αδύνατη.

Επιπλέον, το Σύνταγμα και οι λοιπές νομοθετικές διατάξεις δεν προέβλεπαν δημοσιότητα στις εσωτερικές πράξεις της διοίκησης, ήτοι ως προς τη λήψη αποφάσεων οργάνων και την πρόσβαση στη διοικητική διαδικασία και πληροφορία εν αντιθέσει με τις εξωτερικές διοικητικές της πράξεις και τις πράξεις οργάνων της νομοθετικής και δικαστικής εξουσίας σύμφωνα με την αρχή της δημοσιότητας.

Έκφραση του ανωτέρω διοικητικού απορρήτου, τα οποίο βασιζόταν κυρίως στην αόριστη έννοια του δημοσίου συμφέροντος, αποτελεί και το καθήκον εχεμύθειας των δημοσίων υπαλλήλων βάσει του άρθρου 72 του Υπαλληλικού Κώδικα, το οποίο εάν παραβιαστεί επισύρει πειθαρχικές και ποινικές συνέπειες (άρθρο 252 Ποινικού Κώδικα). Η υποχρέωση εχεμύθειας αναφέρεται στο περιεχόμενο των εγγράφων της διοίκησης αλλά και σε όλα τα στοιχεία των υπηρεσιακών φακέλων.

Με την εξέλιξη της σύγχρονης οικονομίας το Κράτος αναγκάστηκε να προσαρμοστεί μέσω δράσεων κρατικού παρεμβατισμού. Η μονομέρεια δεν αποτελεί χαρακτηριστικό της σύγχρονης διοικητικής λειτουργίας, συνάπτονται συμβάσεις με ιδιώτες στο πλαίσιο της ανταπόκρισης στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, οι πολίτες συμμετέχουν πλέον στη διοικητική διαδικασία και υφίσταται «διάλογος» μεταξύ κρατικών υπηρεσιών και πολιτών.

Ο εκδημοκρατισμός της δημόσιας διοίκησης με τη συμμετοχή των πολιτών στη διοικητική διαδικασία οδήγησε στην ανάγκη διαφάνειας της δημόσιας δράσης, της προστασίας των πολιτών και στη δυνατότητά πρόσβασής τους στη δημόσια πληροφορία και στα έγγραφα.¹

---

¹Ρουμελιώτης Τάσος, «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία», Νομικό Βήμα τόμος 34, έτος 1986, σελ. 18 -23.

2.2 Η πορεία του δικαιώματος, το αρχικό θεσμικό πλαίσιο και η αρχή της διαφάνειας

Οι αλλαγές που συντελέστηκαν στην ελληνική δημόσια διοίκηση συμβάδισαν με τις αλλαγές που συντελέστηκαν στις λοιπές χώρες της Ευρώπης Ένωσης, σημαντική ήταν δε η επίδραση του κοινοτικού δικαίου στη θέσπιση και την εξέλιξη της ελληνικής νομοθεσίας.

Στην Ελλάδα η πρόσβαση στα έγγραφα ρυθμιζόταν κυρίως από το άρθρο 902 ΑΚ καθώς και από τα άρθρα 450 επ. ΚΠολΔ αναφορικά με την επίδειξη εγγράφων στο δικαστήριο. Οι εν λόγω διατάξεις αφορούσαν την πρόσβαση σε διοικητικά και ιδιωτικά έγγραφα.

Αναφορικά με τις διοικητικές διατάξεις που ίσχυαν, έγινε ήδη αναφορά στο προηγούμενο κεφάλαιο για το άρθρο 72 του Υπαλληλικού Κώδικα σχετικά με την υποχρέωση εχεμύθειας των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο αποτελούσε έκφραση της μυστικότητας που ίσχυε στη δημόσια διοίκηση. Δικαίωμα γνώσης διοικητικών εγγράφων προβλεπόταν και σε ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις κυρίως για λήψη από τον ενδιαφερόμενο εγγράφων από διοικητικούς φακέλους.²

Το Συμβούλιο της Επικρατείας από το έτος 1963 μέχρι το έτος 1986 με σειρά αποφάσεων του έθεσε τις προϋποθέσεις και τους όρους πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα θεωρώντας την πρόσβαση αυτή ως γενική αρχή του διοικητικού δικαίου. Ειδικότερα έκρινε ότι η διοίκηση οφείλει να χορηγήσει τα στοιχεία που αφορούν τον αιτούντα και προκύπτουν από τα έγγραφα στο πλαίσιο επιδίωξης εννόμου συμφέροντος του αιτούντος με την επιφύλαξη τυχόν αντίθετης διάταξης της νομοθεσίας και του δημοσίου συμφέροντος.³

Έως την αναθεώρηση του ελληνικού Συντάγματος το έτος 2001, δεν υπήρχε συνταγματική διάταξη που να αναφέρεται ρητά στην αρχή της διαφάνειας της δράσης της διοίκησης. Η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας του άρθρου 1 παρ. 2 του Συντάγματος και η αρχή της αξίας του ανθρώπου του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος οδηγούν στο συμπέρασμα ότι πρωταρχικής σημασίας για το Σύνταγμά μας είναι η προστασία των συμφερόντων του πολίτη – διοικουμένου, το οποίο αποτελεί και βασική επιδίωξη του Κράτους Δικαίου. Η προστασία αυτή επιτυγχάνεται μέσω της αρχής της νομιμότητας, ήτοι τη σύμφωνη με τους κανόνες δικαίου δράση της διοίκησης, η οποία διασφαλίζεται μέσω της φανεράς δράσης αυτής και ειδικότερα μέσω του

²Άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 231/1975, 15 παρ. 2 στοιχ. θ' ν. 1268/1982, άρθρο 92 ν. 1811/1951, άρθρο 236 Υ.Κ.

³ΣτΕ 2217/1963, 3122/1968, 2196/1969, 2506/1982, 794/1986.

δικαιώματος πληροφόρησης των πολιτών. Το Ν.Σ.Κ.στην υπ' αριθ. 969/1954 Γνωμοδότησή του ανέφερε ότι το δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία του δημοσίου εδράζεται στην αρχή της φανεράς δράσης των διοικητικών οργάνων, όπως αυτή προκύπτει εκ του Συντάγματος.

Το προϊσχύον άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος όριζε ότι *«Η αρμόδια αρχή υποχρεούται να απαντά σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών, εφόσον αυτό προβλέπεται από το νόμο»*. Η διάταξη αυτή έπαυσε να έχει τον χαρακτήρα απλής υπόδειξης προς τη διοίκηση και αποτέλεσε επιταγή έπειτα από την θέσπιση του νόμου 1599/1986, ο οποίος καθιέρωσε το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων (άρθρο 16), με φανερή την επίδραση από τη γαλλική νομοθεσία, ήτοι το γαλλικό νόμο 78573 της 17.07.1978 και το νόμο 79587 της 11.07.1979. Ουσιαστικά ο Ν. 1599/1986 αποτελούσε μεταφορά των γαλλικών διατάξεων στην ελληνική έννομη τάξη. Η σημαντικότερη διαφοροποίηση από τον γαλλικό νόμο ήταν η μη υιοθέτηση της ίδρυσης της Επιτροπής επίλυσης διαφορών μεταξύ του πολίτη και της διοίκησης σε περίπτωση που η τελευταία αρνηθεί το αίτημα πρόσβασης στα έγγραφα, η οποία ουσιαστικά αποτελεί ενδικοφανή διοικητική προσφυγή και αποτελεί προϋπόθεση για να προσφύγει ο πολίτης εν συνεχεία στα γαλλικά διοικητικά δικαστήρια.⁴ Έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι κρίνεται αναγκαία η ίδρυση στην Ελλάδα μιας Επιτροπής πρόσβασης στα έγγραφα της Διοίκησης και μάλιστα ως ανεξάρτητης διοικητικής αρχής⁵. Η μεταφορά της γαλλικής νομοθεσίας στην ελληνική έννομη τάξη αποτέλεσε μια σημαντική κίνηση αλλαγής της δημόσιας διοίκησης, εκδημοκρατισμού αυτής και υιοθέτησης της αρχής του διαλόγου με τους πολίτες, δεδομένης και της έως τότε επικρατούσας στις έννομες αυτές τάξεις αρχή της μυστικότητας.⁶

Ο νέος νόμος (άρθρο 16 ν. 1599/1986), ο οποίος απέκλεισε την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρο 902 ΑΚ ως ειδικότερος⁷, αναγνώρισε ως δικαίωμα την πρόσβαση στα διοικητικά έγγραφα και η τυχόν άρνηση της διοίκησης να ικανοποιήσει το εν λόγω δικαίωμα αποτελεί έκτοτε εκτελεστή διοικητική πράξη⁸, η

---

⁴Τάχος Ι.Α. και Κουτούπα Λ., «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία κατά τη γαλλική νομολογία», Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 34, έτος 1990, σελ. 169.

⁵Αντωνόπουλος Γ.Μ. , «Το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα», Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 41, έτος 1997, σελ. 182.

⁶Ξυνόπουλος Γ. , «Το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά στοιχεία στη Γαλλία» Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 32, έτος 1988, σελ. 353-354.

⁷ΣτΕ 1397/1993.

⁸ΣτΕ 1400/1992.

δε τυχόν παράλειψη να απαντήσει επί αιτήματος, παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας⁹, τις οποίες ο πολίτης δύναται να προσβάλει στα διοικητικά δικαστήρια.¹⁰

Η αρχή της διαφάνειας, όπως ήδη αναφέρθηκε, συνδέεται με τον εκδημοκρατισμό και τη λογοδοσία της δημόσιας διοίκησης στους διοικούμενους. Η αρχή αυτή υποχρεώνει τη διοίκηση να δημοσιεύει δημόσιες πληροφορίες προληπτικά χωρίς αίτηση των διοικουμένων, να απαντάει σε αιτήματα και να επιτρέπει την πρόσβαση των πολιτών σε έγγραφα και πληροφορίες, αλλά και να αιτιολογεί τυχόν απόρριψη του αιτήματος¹¹. Ειδικότερη έκφανση της αρχής αυτής αποτελεί το δικαίωμα στην πληροφόρηση σύμφωνα με τις νέες διατάξεις των άρθρων 5^A και 10 παρ. 3 του ισχύοντος Συντάγματος μετά την αναθεώρηση του 2001 και ειδικότερα το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων.¹²

Η αρχή της διαφάνειας εκδηλώνεται σε δύο στάδια της διοικητικής διαδικασίας, ήτοι στο στάδιο της προπαρασκευής μέχρι το χρόνο έκδοσης της πράξης και στο στάδιο δημοσιότητας και εκτέλεσης της απόφασης¹³. Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα εκδηλώνεται και στα δύο αυτά στάδια, στο 1^ο μέσω της συμμετοχής του πολίτη στη διαδικασία έκδοσης και στη διαμόρφωση της βούλησης της διοίκησης και στο 2^ο στάδιο εκδηλώνεται μέσω της προστασίας του, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της γνώσης των δεδομένων που οδήγησαν στην διοικητική πράξη.¹⁴

2.3. Συνταγματική θεμελίωση και κατοχύρωση

Το συνταγματικό δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων θεμελιώνεται στα άρθρα 1, 2 παρ.1, 5 παρ. 1, 5^A, 10 παρ. 1 και 3, και 20 του Συντάγματος.

Ειδικότερα, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας (άρθρο 1 παρ. 2 του Συντάγματος) επιτάσσει στη δημόσια διοίκηση να ενεργεί με διαφάνεια και ενημερώνοντας τους πολίτες για τις δράσεις και τις πράξεις της προκειμένου αυτοί να δύνανται να κρίνουν και να αξιολογούν.

---

⁹ΣτΕ 841/1997.

¹⁰Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 7.

¹¹Διαμαντούρος Νικηφόρος, Δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα και πληροφορίες κατά το ευρωπαϊκό δίκαιο, Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, Ομιλία στην Εθνική Σχολή Δικαστών, Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, <https://www.ombudsman.europa.eu/en/speech/el/11308>

¹²Αντωναρπούλου Χρυσούλα, «Το δικαίωμα πρόσβασης», Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 50, 2006, σελ. 259.

¹³Τάχος Αναστάσιος, «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία κατά το Ν. 1599/1986» Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 29, 1986, σελ. 289.

¹⁴Πρεβεδούρου Ευγενία, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα» (Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 23-11-2015), www.prevedourou.gr/δικαίωμα-πρόσβασης-στα-έγγραφα-γενικ/

Η πρόσβαση του πολίτη στις δημόσιες πληροφορίες αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου «...να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας...»¹⁵. Επομένως, η πρόσβαση του αιτούντος στα έγγραφα στηρίζεται στην ανωτέρω συνταγματική διάταξη και στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος περί σεβασμού της αξίας του ανθρώπου.

Στη διάταξη του άρθρου 10 παράγραφος 1 του Συντάγματος αναφέρεται στο δικαίωμα της αναφοράς και στη διάταξη του άρθρου 20 το δικαίωμα της προηγούμενης ακρόασης και της δικαστικής προστασίας, για την άσκηση των ανωτέρω δικαιωμάτων ο πολίτης πρέπει να έχει την αναγκαία και κατάλληλη πληροφόρηση από τη διοίκηση σχετικά με την υπόθεση που τον αφορά.¹⁶

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 5^A του Συντάγματος, το οποίο θεσπίστηκε με την αναθεώρηση του 2001, εισάγεται το δικαίωμα στην πληροφόρηση, ειδικότερα της παθητικής πληροφόρησης, ήτοι της αναζήτησης και λήψης πληροφοριών. Το δικαίωμα αυτό συνδέεται με διαδικαστικά δικαιώματα, όπως το αναφέρεσθαι στις αρχές, τη διαφάνεια της κρατικής δράσης, τη χρηστή διοίκηση. Κάθε πολίτης δικαιούται να αναζητεί και να λαμβάνει τα στοιχεία που επιθυμεί με τους περιορισμούς, όμως, που τίθενται στο εδ. β' της παρ. 1 και κάθε διοικούμενος έχει το δικαίωμα πρόσβασης στα δεδομένα και τις πληροφορίες του κράτους, το οποίο πρέπει να λαμβάνει τα μέτρα και να αίρει τυχόν εμπόδια καθιστώντας δυνατή την αναζήτηση των πληροφοριών.

Στην παρ. 2 του άρθρου 5 του Συντάγματος εισάγεται το δικαίωμα συμμετοχής στην κοινωνία της πληροφορίας. Το κράτος οφείλει να καθιστά δυνατή τη συμμετοχή των πολιτών με τη λήψη μέτρων που θα διασφαλίζουν την καθολική υπηρεσία για την πρόσβαση στα δίκτυα ηλεκτρονικής υπηρεσίας και επεκτείνεται, σε ορισμένες περιστάσεις, σε δωρεάν δημόσια παροχή. Η ενεργητική και παθητική ελευθερία πληροφόρησης μέσα από τα δίκτυα περιορίζεται από το δημόσιο και ιδιωτικό απόρρητο (άρθρα 9, 9^A και 19 του Συντάγματος).¹⁷

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος, όπως διαμορφώθηκε μετά το 2001, η παροχή πληροφοριών από τη δημόσια διοίκηση προβλέπεται απευθείας από το Σύνταγμα και δεν τίθεται ως προϋπόθεση η έκδοση σχετικού νόμου. Η

¹⁵Άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

¹⁶Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 419.

¹⁷Τάκης Ανδρέας, «Συνταγματική πρόσληψη των τεχνολογικών εξελίξεων και «νέα» δικαιώματα» σε Ξ. Κοντιάδη (επιμ.) «Πέντε χρόνια μετά τη συνταγματική αναθεώρηση», Τόμος Α', Αθήνα – Κομοτηνή 2006, σελ. 10-21.

έκφραση «.. όπως νόμος ορίζει...» αναφέρεται στον καθορισμό των λεπτομερειών για την άσκηση του δικαιώματος (προθεσμία, τρόπος άσκησης κ.λπ.) αλλά και σε περίπτωση μη έκδοσης νόμου η διάταξη είναι άμεσης εφαρμογής. Για την καταβολή, όμως, της χρηματικής ικανοποίησης είναι απαραίτητη η έκδοση νόμου. Επιπλέον, δεν είναι δυνατή πλέον η κατάργηση της διάταξης χωρίς τη θέσπιση άλλης ισοδύναμης που θα επιφέρει τα ίδια αποτελέσματα. Το άρθρο ορίζει σαφέστατα ότι οι δημόσιες υπηρεσίες υποχρεούνται να ανταποκρίνονται στις αιτήσεις των φυσικών προσώπων για «...παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων, ιδίως πιστοποιητικών, δικαιολογητικών και βεβαιώσεων...», ενδεχόμενη μη απάντηση τιμωρείται και πειθαρχικά σύμφωνα με το άρθρο 107 του ΥΚ.

Αναφέρεται ότι τα ανωτέρω συνταγματικά δικαιώματα παρότι έχουν έντονα στοιχεία κοινωνικού δικαιώματος, δεν υποχρεώνουν τη διοίκηση να προβαίνει σε γενικευμένη ενημέρωση του πολίτη. Η ελληνική διοίκηση στο πλαίσιο της πληροφόρησης των πολιτών αλλά και ενίσχυση της διαφάνειας, στο πλαίσιο εκπλήρωσης και υποχρεώσεων εκ του κοινοτικού δικαίου, προέβη στη θέσπιση του ν. 3861/2010, ο οποίος αφορά το πρόγραμμα Διαύγεια, του άρθρου 6 του ν. 3979/2011 για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση αλλά και διατάξεων εξειδικευμένων περί ενημέρωσης ασθενούς (άρθρο 5 ν. 2619/1998 και 1 ν. 3418/2005), ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων (άρθρο 11 ν. 2472/1997) κ.ά.¹⁸ Πλέον σε ισχύ βρίσκεται ο νέος Ν. 4727/2020 για τη Ψηφιακή Διακυβέρνηση και τις Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες, ο οποίος εκδόθηκε στο πλαίσιο ενσωμάτωσης των Οδηγιών 2016/2102, 2019/1024 και 2018/1972, στο δε Κεφάλαιο ΙΑ' (άρθρα 75 έως 83) αντικείμενο αποτελεί η ψηφιακή διαφάνεια και το πρόγραμμα «Διαύγεια». Εκδόθηκε δε και η υπ' αριθμό 14492 ΕΞ 2021/17.05.2021 Υπουργική Απόφαση, η οποία ρυθμίζει λεπτομέρειες και τεχνικά θέματα.

Μέσω της συνταγματικής διάταξης της παραγράφου 3 του άρθρου 10 το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα καθίσταται αυτοτελές συνταγματικό δικαίωμα ως ειδικότερη έκφανση του δικαιώματος στην πληροφόρηση (άρθρο 5^Α του Συντάγματος)¹⁹ και της αρχής της διαφάνειας των οργάνων της διοίκησης.

Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα είναι ατομικό συνταγματικό δικαίωμα και μάλιστα αχώριστο, ήτοι ο πολίτης δύναται να αξιώσει αποχή της διοίκησης από τον

---

¹⁸Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 35 – 39.

¹⁹ΝΣΚ 309/2008, ΝΣΚ 49/2009.

περιορισμό με οιοδήποτε τρόπο της πρόσβασής του στα δημόσια έγγραφα και σαφώς να του απαγορεύσει την ελεύθερη άσκηση του δικαιώματός του. Το δικαίωμα έχει και κοινωνικό χαρακτήρα καθώς από τη στιγμή που ο πολίτης ασκήσει το δικαίωμά του με την υποβολή σχετικής αίτησης η διοίκηση οφείλει να απαντήσει στο αίτημα, ήτοι η διοίκηση υποχρεούται να προβεί σε θετική ενέργεια. Ο πολιτικός χαρακτήρας του δικαιώματος προκύπτει εκ της γνώσης εκ μέρους του πολίτη στοιχείων σχετικά με την κρατική δράση και τη διαμόρφωση της κρίσης και της βούλησης της διοίκησης, ελέγχοντας με αυτό τον τρόπο τη νόμιμη δράση της και συμμετέχοντας στη διοικητική διαδικασία. Είναι φανερό εκ των αναφερθέντων η σύνδεση του δικαιώματος με την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας.²⁰ Φορέας του δικαιώματος δύναται να αποτελέσει φυσικό και νομικό πρόσωπο χωρίς διάκριση εθνικότητας. Όμως, ο πολιτικός χαρακτήρας του δικαιώματος συνδέεται με την άσκηση του δικαιώματος από Έλληνες πολίτες.²¹ Όπως έχει κρίνει το ΣτΕ το Κράτος και λοιποί φορείς δημόσιας εξουσίας δεν είναι φορείς του δικαιώματος, οι υποχρεώσεις τους ως προς τη χορήγηση εγγράφων μεταξύ τους προκύπτουν από ειδικότερες διατάξεις και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.²² Αποδέκτες του δικαιώματος είναι οι αρμόδιες για τη χορήγηση των εγγράφων διοικητικές αρχές, δημόσιες υπηρεσίες και επιχειρήσεις.²³

Επισημαίνεται ότι η υποχρέωση της διοίκησης να εκδώσει εκτελεστική διοικητική πράξη επί αιτήματος πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα και η δυνατότητα του πολίτη να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως κατά αρνητικής πράξης δεν πηγάζει από τις διατάξεις των παρ. 1 και 3 του άρθρου 10 του Συντάγματος αλλά από το νόμο που έχει θεσπιστεί για το δικαίωμα πρόσβασης.²⁴

2.4 Το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο Κανονισμός 1049/2001

Ανάλογη εξέλιξη παρουσίασε η πρόσβαση στα έγγραφα και στο κοινοτικό δίκαιο επηρεάζοντας σαφώς και τις διοικήσεις των ευρωπαϊκών κρατών. Η Ε.Ε. και τα όργανα της είχαν υιοθετήσει σε μεγάλο βαθμό ως προς τη διοικητική τους

---

²⁰ Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 15 – 18.

²¹ Τάχος Α. , «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία κατά το Ν. 1599/1986», Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 29, 1986, σελ. 291

²² ΣτΕ 1187/2019.

²³ Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 422.

²⁴ Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 78-79.

λειτουργία την αρχή της μυστικότητας, όπως και η πλειονότητα των κρατών μελών της. Σταδιακά πραγματοποιήθηκε η μετάβαση σε ένα πιο δημοκρατικό μοντέλο σύμφωνο με τη διαφάνεια των διοικητικών οργάνων και της συμμετοχής των πολιτών, όπως συνέβη και με τις κρατικές διοικήσεις.

Δεν επετεύχθη η κατοχύρωση του δικαιώματος στην ιδρυτική συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ένεκα των διαφοροποιήσεων και των διαφορετικών αντιλήψεων που διατυπώνονταν εκείνη την περίοδο από τα κράτη. Επίσης, το Δικαστήριο της Ένωσης δεν αναγνώρισε μέσω των αποφάσεών του το δικαίωμα ως γενική αρχή του ευρωπαϊκού δικαίου.

Η ουσιαστική κίνηση της Ε.Ε. για την κατοχύρωση του δικαιώματος αλλά και η στροφή της προς την αρχή της διαφάνειας πραγματοποιήθηκε με τη συμβολική δήλωση υπ' αριθμόν 17 περί της ενίσχυσης της δημοκρατικότητας των οργάνων μέσω της διαφάνειας στη λήψη των αποφάσεών τους, η οποία την 7^η Φεβρουαρίου 1992 ενσωματώθηκε στη Σ.Ε.Ε. Σε συνέχεια της ανωτέρω δήλωσης η Επιτροπή εξέδωσε την 5^η Μαΐου 1993 ανακοίνωση στην οποία ανέφερε ότι η πρόσβαση στα έγγραφα από τους ευρωπαίους πολίτες πρέπει να καθίσταται δυνατή με την επιφύλαξη, όμως, ορισμένων εξαιρέσεων.²⁵

Ο Κώδικας Συμπεριφοράς εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του έτους 1993 και όριζε ότι το κοινό θα έχει την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στα έγγραφα που κατέχουν η Επιτροπή και το Συμβούλιο και προέβλεπε τις εξαιρέσεις, κατά τη συνδρομή των οποίων τα όργανα της Ε.Ε. δύνανται να αρνηθούν την χορήγηση των εγγράφων ρυθμίζοντας τη σχετική διαδικασία.²⁶ Οι εξαιρέσεις αφορούσαν λόγους προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, την προστασία της ατομικής και ιδιωτικής ζωής, την εχεμύθεια ως προς το πρόσωπο που παρείχε την πληροφορία, την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Κοινότητας και των διαβουλεύσεων κατά τη χάραξη της Ευρωπαϊκής νομοθετικής πολιτικής και την προστασία του εμπορικού και βιομηχανικού απορρήτου²⁷.

Στη βάση των κατευθύνσεων του Κώδικα Συμπεριφοράς και προς υλοποίησή του εκδόθηκε η υπ' αριθ. 93/731 Απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και η υπ' αριθ. 94/10 ΕΚΑΧ, ΕΚ και Ευρατόμ Απόφαση από την Επιτροπή, στην οποία

---

²⁵Γεράσιμος Ιωάννης, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, τεύχος 2/2018, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των ευρωπαϊκών θεσμών», σελ. 166 – 167.

²⁶Χατζόπουλος Γ. Βασίλης, «Η αρχή της διαφάνειας και το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης», *DikiInternational* 2000 Δ 31, σελ. 930

²⁷Σκουρής Παναγιώτης, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», *Νομικό Βήμα*, τόμος 54, σελ. 624.

προσαρτήθηκε ως παράρτημα ο Κώδικας Συμπεριφοράς. Επιπλέον, εκδόθηκε το 1994 η Ανακοίνωση για τη βελτίωση της πρόσβασης στα έγγραφα δυνάμει της οποίας δόθηκε η δυνατότητα πρόσβασης στα προπαρασκευαστικά και επεξηγηματικά έγγραφα της Επιτροπής.²⁸

Ο Κώδικας Συμπεριφοράς παρείχε στα θεσμικά όργανα ευρεία δυνατότητα διαφοροποίησης ως προς τις ρυθμίσεις που θα υιοθετούσαν στους εσωτερικούς τους κανονισμούς και ενσωμάτωσης ρυθμίσεων περιορισμού του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα, μετατρέποντάς το σε απλή δυνατότητα για τους ευρωπαίους πολίτες.

Το ΔΕΕ στην υπόθεση Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου ανέφερε τη σημασία του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα για την Ευρωπαϊκή Ένωση με επισήμανση της δήλωσης υπ' αριθ. 17 και τη σύνδεση του δικαιώματος με το δημοκρατικό χαρακτήρα των θεσμικών οργάνων.²⁹ Επιπλέον, ανέφερε ότι μέχρι να θεσπιστεί ρύθμιση αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης τα όργανα οφείλουν μέσω μέτρων εσωτερικής οργάνωσης να στοχεύουν στην εξασφάλιση της χρηστής διοίκησης στο πλαίσιο αιτήσεων πρόσβασης³⁰.

Η κατοχύρωση και αναγνώριση του δικαιώματος πρόσβασης πραγματοποιήθηκε πανηγυρικά με την ενσωμάτωση του άρθρου 225 στη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Το ανωτέρω άρθρο ουσιαστικά αντιστοιχεί στη διάταξη του άρθρου 15 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ.

Στη βάση του ανωτέρω άρθρου εκδόθηκε ο ισχύον Κανονισμός 1049/2001, ισχύει από την 30^η Μαΐου 2001. Όπως προκύπτει από τον Κανονισμό, η πρόσβαση στα έγγραφα αποτελεί τον κανόνα (άρθρο 2 Κανονισμού). Μάλιστα, το έννομο συμφέρον δεν κρίνεται αναγκαίο για την αποδοχή της αίτησης, παρά μόνο η κατοικία ή έδρα του αιτούντος φυσικού ή νομικού προσώπου να βρίσκεται σε κράτος μέλος. Διευκρινίζεται ότι η πρόσβαση αφορά σε οποιοδήποτε τύπο εγγράφου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Επιτροπής. Δυνάμει της διάταξης του άρθρου 15 της Συνθήκης της Λισαβόνας το πεδίο εφαρμογής έχει επεκταθεί πλέον σε όλα τα όργανα της Ε.Ε.

Τα κοινοτικά όργανα αδυνατούν πλέον να υιοθετούν διαφορετικές ρυθμίσεις που παρεκκλίνουν των διατάξεων του Κανονισμού και απλώς δύνανται να ορίζουν τις διαδικαστικές λεπτομέρειες μέσω των εσωτερικών τους κανονιστικών κειμένων. Δεν

²⁸Σκουρής Παναγιώτης, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», Νομικό Βήμα, τόμος 54, σελ. 623.

²⁹Σκουρής Παναγιώτης, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», Νομικό Βήμα, τόμος 54, σελ. 625.

³⁰ΔΕΚ, 30 Απριλίου 1996, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου, C-58/94.

παρατηρείται πλέον η ευχέρεια που παρείχε ο Κώδικας Συμπεριφοράς στα θεσμικά όργανα για διαφοροποίηση και η αντιμετώπιση του δικαιώματος πρόσβασης ως δυνατότητα που προσφέρεται στους ευρωπαίους πολίτες.³¹

Στον Κανονισμό και ειδικότερα στο άρθρο 4 προβλέπονται εξαιρέσεις από το δικαίωμα απόλυτες και σχετικές με τρόπο μάλιστα εξαντλητικό. Οι συγκεκριμένες εξαιρέσεις πρέπει να ερμηνεύονται στενά δεδομένης της αρχής της μέγιστης δυνατής πρόσβασης στα έγγραφα σύμφωνα και με τη νομολογία του ΔΕΕ, αλλά και της σχετικής επιταγής που απορρέει από την αρχή της διαφάνειας³². Η σχετικότητα της εξαίρεσης συνίσταται στην ανάγκη το θεσμικό όργανο να προβεί σε στάθμιση της τυχόν ύπαρξης λόγου δημοσίου συμφέροντος που να επιτρέπει την παροχή των εγγράφων παρά τη συνδρομή της εξαίρεσης με ειδική αιτιολογία στην απόφασή του.³³

Στο το άρθρο 4 παρ. 1 του Κανονισμού 1049/2001 αναφέρονται οι απόλυτες εξαιρέσεις περί παραβίασης δημοσίου συμφέροντος, εθνικής ασφάλειας κ.λπ. καθώς και περί παραβίασης της ιδιωτικότητας του ατόμου σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων.³⁴

Στο άρθρο 4 παρ. 2 του Κανονισμού 1049/2001 αναφέρονται οι σχετικές εξαιρέσεις περί παραβίασης εμπορικών συμφερόντων, δικαστικές διαδικασίες, επιθεωρήσεις, ελέγχους. Εάν συντρέχουν αυτές τα όργανα δύνανται να χορηγήσουν τα έγγραφα σε περίπτωση συνδρομής υπερισχύοντος δημοσίου συμφέροντος.³⁵

Άλλη μία εξαίρεση προβλέπεται στη διάταξη του άρθρου 4 παράγραφος 3 του Κανονισμού 1049/2001 αναφορικά με έγγραφα εσωτερικής χρήσης των θεσμικών οργάνων για τα οποία αναμένεται η έκδοση απόφασης και η χορήγηση θα δημιουργούσε ζήτημα στη λήψη της με την επιφύλαξη τυχόν συντρέχοντος δημοσίου συμφέροντος.³⁶

Αναφορικά με την πρόσβαση σε έγγραφα κράτους μέλους, τα οποία τηρεί θεσμικό όργανο ισχύουν οι προϋποθέσεις της διάταξης του άρθρου 4 παράγραφος 5

---

³¹Λεντζής Δημοσθένης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα των κοινοτικών οργάνων», Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2008, σελ. 131.

³²Ευστρατίου Ε. Παύλου – Μιχαήλ, «Διοικητικό δίκαιο πληροφόρησης και δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχος 2/2015, σελ.221.

³³Γεράσιμος Ιωάννης, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, τεύχος 2/2018, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των ευρωπαϊκών θεσμών», σελ. 169 – 171.

³⁴Άρθρο 4 παρ. 1 του Κανονισμού 1049/2001.

³⁵Άρθρο 4 παρ. 2 του Κανονισμού 1049/2001.

³⁶Άρθρο 4 παρ. 3 του Κανονισμού 1049/2001.

του ανωτέρω Κανονισμού, ήτοι η χώρα δύναται να αιτηθεί τη μη δημοσιοποίηση του εγγράφου, χωρίς την προηγούμενη συγκατάθεσή του.³⁷

Περιορισμός της πρόσβασης στα έγγραφα παρατηρείται ως προς τα ευαίσθητα έγγραφα κατά τη διάταξη του άρθρου 9 παράγραφος 3 του Κανονισμού, καθώς καταχωρίζονται σε σχετικό μητρώο ή δημοσιεύονται μετά τη σύμφωνη γνώμη του συντάκτη τους.³⁸

Το ΔΕΚ ως αρμόδιο όργανο σε περίπτωση προσβολής άρνησης των θεσμικών οργάνων να επιτρέψουν την πρόσβαση σε έγγραφο με τη σχετική του νομολογία τάχθηκε υπέρ της διαφάνειας στην Ένωση και της μέγιστης δυνατής πρόσβασης στα έγγραφα. Μέσα από τις αποφάσεις του κατοχυρώθηκαν η αρχή της αιτιολόγησης της άρνησης πρόσβασης στα έγγραφα, η αρχή της αναλογικότητας, η δυνατότητα μερικής πρόσβασης στα έγγραφα και η στενή ερμηνεία των περιορισμών στο δικαίωμα πρόσβασης, οι οποίες αποτελούν σημαντικά κριτήρια και κατευθυντήριες γραμμές για τα θεσμικά όργανα, στο πλαίσιο της ικανοποίησης του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα.³⁹

Ιδιαίτερα σημαντικές ήταν οι αποφάσεις Bavarian Lager, Technische Glaswerke και API, μέσω των οποίων το ΔΕΚ πήρε θέση υπέρ των ειδικών κανόνων πρόσβασης και αξιών, όπως η προστασία των προσωπικών δεδομένων, η οποία διατυπώνεται μέσω του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, και η ορθή απονομή της δικαιοσύνης σε σχέση με τα οριζόμενα στον Κανονισμό 1049/2001/ΕΚ. Σε συνέχεια της ανωτέρω νομολογίας, όμως, το ΔΕΚ θέτει όρους στις αποφάσεις του προκειμένου να εφαρμοστούν οι ειδικότερες του Κανονισμού εξαιρέσεις και να θεωρηθεί ότι συντρέχει κίνδυνος για το αγαθό που προστατεύουν οι ειδικότερες αυτές διατάξεις, ο οποίος κίνδυνος πρέπει να θεμελιώνεται σε σημαντικό βαθμό και να στοιχειοθετείται.⁴⁰

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στο άρθρο 42 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου κατοχυρώνεται το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα ευρωπαϊκών οργάνων ως θεμελιώδες δικαίωμα των ευρωπαίων. Επίσης,

---

³⁷Καραγεωργίου Βασιλική, «Η αρχή της διαφάνειας στην ενωσιακή έννομη τάξη», Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2013, σελ 272.

³⁸Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη έτος 2006, σελ. 39.

³⁹Γλαράκη Μαργαρίτα, «Οι περιορισμοί για λόγους δημοσίου συμφέροντος του δικαιώματος πρόσβασης στα κοινοτικά έγγραφα», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, έτος 2005, σελ 214 – 216.

⁴⁰Καραγεωργίου Βασιλική, «Η αρχή της διαφάνειας στην ενωσιακή έννομη τάξη», Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2013, σελ. 283 – 286.

κατοχυρώνεται στη διάταξη του άρθρου 41 και η δυνατότητα πρόσβασης κάθε ατόμου στα στοιχεία της υποθέσεώς του στο πλαίσιο επιβολής κυρώσεων, προστίμων, ποινών, ήτοι στον φάκελο που τηρείται για αυτόν. Πρέπει να σημειωθεί ότι όπως έχει κριθεί από το ΔΕΕ τα ανωτέρω δύο δικαιώματα διαχωρίζονται, ήτοι το δικαίωμα πρόσβασης αποκοπεί άμεσα στην εξασφάλιση της διαφάνειας τη Ε.Ε. ενώ η δυνατότητα πρόσβασης σε στοιχεία υπόθεσης έχει διαδικαστικό χαρακτήρα και εξυπηρετεί άλλα παρόμοιας φύσης δικαιώματα του ατόμου, όπως του δικαιώματος τη προηγούμενης ακρόασης.⁴¹

Η δυνατότητα πρόσβασης έχει καταχωρηθεί και αναγνωριστεί στις Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μάλιστα αναγνωρίζεται και ως θεμελιώδες δικαίωμα των ευρωπαίων πολιτών μέσω του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δυνάμει του Κανονισμού 1049/2001 εξειδικεύθηκε, θεσπίστηκαν οι όροι, οι περιορισμοί και οι διαδικασίες της άσκησης και ικανοποίησής του. Η κατοχύρωσή του υποδηλώνει την στροφή της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τον εκδημοκρατισμό, την διαφάνεια της δράσης των οργάνων και την αποδέσμευσή της από την αρχή της μυστικότητας και από μια «κλειστή διοίκηση», που αποτρέπει την ενημέρωση και ως εκ τούτου τη συμμετοχή των πολιτών στις διαδικασίες.

2.5 Παρουσίαση και ανάλυση ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου στην ελληνική έννομη τάξη

Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα ρυθμίζεται στην ελληνική έννομη τάξη από το άρθρο 5 του Ν. 2690/1999 (ΚΔΔιαδ). Υπάρχουν και λοιπές διατάξεις, οι οποίες ρυθμίζουν ειδικότερες περιπτώσεις. Με το Π.Δ. 28/2015 κωδικοποιήθηκαν διατάξεις για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία.

Η προηγούμενη νομοθετική ρύθμιση πρέπει να θεωρείται κατηργημένη και δεν εφαρμόζεται πλέον. Η άποψη αυτή εδράζεται στο άρθρο 33 παρ. 1 του ΚΔΔιαδ, όπου ορίζεται η κατάργηση κάθε άλλης γενικής διάταξης επί του ζητήματος. Επιπλέον, στην αιτιολογική έκθεση του ΚΔΔιαδ αναφέρεται ότι επαναλήφθηκαν ουσιαστικά οι διατάξεις της προηγούμενης νομοθεσίας με ουσιώδεις διαφοροποιήσεις. Επομένως, όπως προκύπτει από τα ανωτέρα αναφερόμενα οι

---

⁴¹ΔΕΕ, C- 109/10, Soley κατά Επιτροπής.

ρυθμίσεις της διάταξης του άρθρου 16 του νόμου 1599/1986 έχουν καταργηθεί πλέον.⁴²

Ως προς το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων της ισχύουσας νομοθεσίας σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 στο εδάφιο β' του Νόμου 2690/1999, το άρθρο 5 του νόμου εφαρμόζεται και στα Ν.Π.Ι.Δ. που ανήκουν στο δημόσιο ή χρηματοδοτούνται από το κράτος σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του προϋπολογισμού τους. Επιπλέον, τυγχάνει εφαρμογής στα Ν.Π.Ι.Δ. και στις ΔΕΚΟ του Ν. 3429/2005 και στα νομικά πρόσωπα των Ο.Τ.Α.

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι ρυθμίσεις της διάταξης του άρθρου 5 του Νόμου 2690/1999, οι βασικές έννοιες της πρόσβασης στα έγγραφα της διοίκησης, οι προϋποθέσεις άσκηση του δικαιώματος, οι εξαιρέσεις του καθώς και θα παρατεθούν περιπτώσεις πρόσβασης σε έγγραφα όπως προβλέπονται από ειδικότερες νομοθετικές διατάξεις.

2.5.1 Εννοιολογική προσέγγιση διοικητικών και ιδιωτικών εγγράφων

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του προϊσχύοντος Ν. 1599/1986 διοικητικό έγγραφο θεωρείται κάθε έγγραφο που βρίσκεται στα αρχεία της Διοίκησης. Η δήλωση αυτή ερχόταν σε αντίθεση με τη διάταξη του νόμου, ο οποίος περιόριζε την έννοια των διοικητικών εγγράφων μόνο σε αυτά που έχουν συναχθεί από τις δημόσιες αρχές, χωρίς καμία αναφορά σε ιδιωτικά έγγραφα που έχουν προσκομιστεί και φυλάσσονται στα αρχεία της διοίκησης. Η δήλωση της αιτιολογικής έκθεσης διευρύνει τον ορισμό και περιλαμβάνει και έγγραφα, των οποίων η σύνταξη δεν έχει πραγματοποιηθεί από δημόσιες αρχές.⁴³ Η διασταλτική αυτή ερμηνεία, όμως, δεν έγινε αρχικά δεκτή από το ΣτΕ, το οποίο περιόρισε τον ορισμό των διοικητικών εγγράφων μόνον σε αυτά που έχουν συνταχθεί από τη Διοίκηση.⁴⁴

Η ανωτέρω ερμηνεία εν τέλει αποτυπώνεται στις ρυθμίσεις του ισχύοντος άρθρου 5 του Ν. 2690/1999 (ΚΔΔιαδ), όπου πλέον γίνεται διαχωρισμός των

---

⁴²Μπουκουβάλα Βαρβάρα, «Εισαγωγή στο κατ' άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», σελ. 3, https://www.ddikastes.gr/sites/default/files/article_files/%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%AD%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B1.pdf

⁴³Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 81.

⁴⁴ΣτΕ 3943/1995.

δημοσίων εγγράφων ανάμεσα σε διοικητικά και ιδιωτικά έγγραφα, για τα οποία προβλέπονται διαφορετικές προϋποθέσεις πρόσβασης.

Σύμφωνα με την παρ. 1 της διάταξης του άρθρου 5 του ΚΔΔιαδ και του άρθρου 1 παρ. 1 του Προεδρικού Διατάγματος 28/2015 διοικητικά έγγραφα είναι τα συντασσόμενα από τη δημόσια διοίκηση. Επομένως, διοικητικό έγγραφο είναι οποιοδήποτε έγγραφο έχει συνταχθεί από τις δημόσιες υπηρεσίες, χωρίς να τίθεται ως προϋπόθεση ο χαρακτηρισμός τους ως εκτελεστών πράξεων.⁴⁵

Σύμφωνα με το ΣτΕ⁴⁶ στην έννοια των διοικητικών εγγράφων περιλαμβάνονται και όσα προσκομίστηκαν και ελήφθησαν υπόψη για τη διαμόρφωση της γνώμης ή κρίσης του δημοσίου οργάνου και αποτελούν στοιχεία του φακέλου δημόσιας υπηρεσίας που επιλαμβάνεται του αιτήματος πρόσβασης ενδιαφερομένου πολίτη, χωρίς, όμως, να προκύπτει εκ του νόμου υποχρέωση της υπηρεσίας να γνωστοποιήσει τα έγγραφα στον ενδιαφερόμενο ανεξαρτήτως της υπηρεσίας σύνταξης των εγγράφων.⁴⁷

Επιπλέον, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους⁴⁸ θεωρεί ως δημόσια έγγραφα και αυτά τα οποία δεν έχουν συνταχθεί από τη Διοίκηση αλλά έχουν προσκομιστεί από ιδιώτες ως δικαιολογητικά για διεκπεραίωση υπόθεσής τους και έκδοση σχετικής διοικητικής πράξης, οπότε ελήφθησαν υπόψη και διαμόρφωσαν την κρίση του διοικητικού οργάνου και φυλάσσονται πλέον στα αρχεία της.⁴⁹ Στην υπ' αριθ. 542/1994 Γνωμοδότηση το ΝΣΚ θεώρησε ως διοικητικά έγγραφα τα σχέδια ιδιωτών που υποβάλλονται στη διοίκηση στο πλαίσιο χορήγησης άδειας και λειτουργίας ιδιωτικών κλινικών, καθώς ελέγχονται και θεωρούνται από τη Διοίκηση, σε αυτά στηρίζεται η έκδοση της άδειας και αποτελούν ουσιώδες στοιχείο του φακέλου. Ανάλογα έκρινε και για την πρόσβαση υποψηφίων σε γραπτά συνυποψηφίων τους με βάση το εύλογο ενδιαφέρον τους, καθώς τα γραπτά βαθμολογήθηκαν και λήφθηκαν υπόψη από τη διοίκηση για τη διοικητική πράξη κατατάξεως⁵⁰. Εξαίρεση σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 5 ΚΔΔιαδ αποτελούν τα έγγραφα στα οποία προκύπτει η ύπαρξη πνευματικών δικαιωμάτων (σχέδια ιδιωτών μηχανικών και αρχιτεκτόνων κ.ά), στα

⁴⁵Σιούτη Γλ., «Διοικητικό Δίκαιο», Ε' έκδοση Σάκκουλα, έτος 2022, σελ. 238.

⁴⁶ΣτΕ 3855/2010.

⁴⁷Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 12.

⁴⁸ΝΣΚ 243/2000, 34/2017.

⁴⁹Τζέμου Χ., σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 87.

⁵⁰Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 213 και 214.

οποία η πρόσβαση επιτρέπεται μόνο για σκοπούς δικαστικής ή διοικητικής διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 24 ν. 2121/1993⁵¹.

Οι τοποθετήσεις αυτές από το ΣτΕ και το ΝΣΚ συντελούν στον ιδιαίτερο περιορισμό της κατηγορίας των ιδιωτικών εγγράφων καθώς η προσκόμιση των ιδιωτικών εγγράφων στην πλειονότητα τους ζητούνται για κάποιο σκοπό από τη Διοίκηση και για την έκδοση πράξεων.⁵²

Βασική προϋπόθεση για την πρόσβαση σε κάποιο έγγραφο είναι η έκδοσή του, ήτοι να έχει υπογραφεί από το αρμόδιο όργανο και να πρωτοκολληθεί⁵³, οπότε δεν επιτρέπεται πλέον και η αλλοίωση του περιεχομένου του.⁵⁴ Επομένως, οι διατάξεις για την πρόσβαση σε έγγραφα εφαρμόζονται και ως προς τα σχέδια των δημοσίων εγγράφων εφόσον ολοκληρωθεί η διαδικασία κατάρτισής τους με την υπογραφή τους⁵⁵ από το αρμόδιο όργανο⁵⁶.

Ως προς την οριοθέτηση της έννοιας του εγγράφου συμβάλλουν και άλλες διατάξεις όπως τα άρθρα 438 και 444 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και το άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα.

Αναφέρονται ενδεικτικά περιπτώσεις που θεωρούνται έγγραφα, ήτοι φωτογραφικές ή κινηματογραφικές παραστάσεις, φωνοληψίες, κάθε άλλη μηχανική απεικόνιση, κάθε μέσο, το οποίο χρησιμοποιείται από υπολογιστή για εγγραφή, αποθήκευση, παραγωγή ή αναπαραγωγή στοιχείων, κάθε ηλεκτρονικό, μαγνητικό⁵⁷ ή άλλο υλικό, στο οποίο εγγράφεται οποιαδήποτε πληροφορία με την προϋπόθεση να είναι δυνατή ή απόδειξη μέσω αυτών γεγονότων που έχουν έννομη σημασία.

Έχει κριθεί από το ΣτΕ⁵⁸ ότι οι σημειώσεις γραμματέα στο πλαίσιο συνεδρίασης συλλογικού οργάνου και σημειωμάτων που παραδίδονται σε αυτόν από τα μέλη του για τη σύνταξη πρακτικών δεν συνιστά έγγραφο. Έχει κριθεί⁵⁹, όμως, ότι

---

⁵¹Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 83.

⁵²Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 86.

⁵³Αργυρός Αντώνης, «Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα – Χορήγηση αντιγράφων εγγράφων – Εύλογο ενδιαφέρον – Διαδικασία – Αρχή διαφάνειας», Νομικό Βήμα, τόμος 64, σελ. 799.

⁵⁴ΝΣΚ 80/1999, 383/2000.

⁵⁵ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 117/2006.

⁵⁶Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 83 και 84.

⁵⁷ΣτΕ 1807/2007

⁵⁸ΣτΕ 3308/2007.

⁵⁹ΣτΕ 1807/2007.

οι μαγνητοταινίες στις οποίες αποτυπώνονται οι συνεδριάσεις του συλλογικού οργάνου αποτελούν έγγραφο.⁶⁰

Έγγραφα τα οποία έχουν συνταχθεί από ιδιωτικό δημόσιο λειτουργό, όπως π.χ. ο συμβολαιογράφος, παρότι έχουν τον χαρακτήρα δημοσίου εγγράφου, δεν αποτελούν διοικητικά έγγραφα (αρ. 438 ΚΠολΔ, 369, 457 ΑΚ).

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 1 του ΠΔ 28/2015 περιλαμβάνονται και τα έγγραφα ηλεκτρονικής μορφής στο πεδίο του δικαιώματος πρόσβασης. Ως διοικητικό ηλεκτρονικό έγγραφο ορίζεται κάθε ηλεκτρονική αποτύπωση πράξεων, γεγονότων και δεδομένων, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν κατά την άσκηση δραστηριότητας των θεσμικών οργάνων του κράτους και της δημόσιας διοίκησης⁶¹. Στο νέο ν. 4727/2020 περί Ψηφιακής Διακυβέρνησης ως ηλεκτρονικά δημόσια έγγραφα χαρακτηρίζονται «τα δημόσια έγγραφα που παράγονται από φορείς του δημόσιου τομέα με χρήση Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ).»⁶² Ο τρόπος έκδοσής τους περιγράφεται στο άρθρο 13 και σχετική αναφορά υπάρχει και για τα ιδιωτικά ηλεκτρονικά έγγραφα στο άρθρο 15. Σε συνέχεια της διάταξης του άρθρου 13 εκδόθηκε η απόφαση 45180 ΕΞ 2021 όπου καθορίζεται λεπτομερώς η διαδικασία έκδοσης ηλεκτρονικών δημοσίων εγγράφων.

Ειδικότερα στην πρόσβαση στα ηλεκτρονικά διοικητικά έγγραφα αναφέρεται η διάταξη του άρθρου 3 παράγραφος 4 του Προεδρικού Διατάγματος 25/2014 «Ηλεκτρονικό αρχείο και ψηφιοποίηση εγγράφων», όπου διακρίνονται και αυτά σε διοικητικά και ιδιωτικά και χαρακτηρίζονται ως προς το απόρρητο του χαρακτήρα τους.

Στο νόμο δεν υπάρχει ορισμός των ιδιωτικών εγγράφων. Στην παρ. 2 του άρθρου 1 του ΠΔ 28/2015 αναφέρεται ότι ιδιωτικά έγγραφα είναι κάθε έγγραφο που δεν εμπίπτει στην έννοια του δημοσίου εγγράφου. Επομένως, εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι πρόκειται για έγγραφα μη συνταχθέντα από δημόσιες υπηρεσίες και τα οποία δεν ελήφθησαν υπόψη για τη διαμόρφωση της κρίσης του δημοσίου οργάνου στο πλαίσιο έκδοσης διοικητικής πράξης.

Αναφέρονται ως σχετικά παραδείγματα ιδιωτικών εγγράφων υπομνήματα, επιστολές ιδιωτών, μισθωτήρια κ.ά. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελούν και οι

---

⁶⁰Πρεβεδούρου Ευγενία, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα» (Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 23-11-2015), www.prevedourou.gr/δικαίωμα-πρόσβασης-στα-έγγραφα-γενικ/

⁶¹Πανάγος Θ. , Το θεσμικό πλαίσιο σύναψης των δημοσίων συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, εκδόσεις Σάκκουλας, έτος 2019, σελ. 106.

⁶²Ν. 4727/2020, άρθρο 2 περ. 30.

δημόσιες συμβάσεις, οι οποίες θεωρούνται ιδιωτικό έγγραφο καθώς για την κατάρτισή του συμβάλλεται ιδιώτης και δεν συντάσσεται αποκλειστικά από δημόσια αρχή.⁶³

Ο χαρακτηρισμός των δημοσίων εγγράφων σε διοικητικά ή ιδιωτικά σχετίζεται άμεσα με τη δυνατότητα πρόσβασης των πολιτών σε αυτά. Ως προς τα ιδιωτικά έγγραφα παρατηρείται περιορισμός πρόσβασης μέσω της ανάγκης συνδρομής «ειδικού έννομου συμφέροντος» κατά το άρθρο 5 παρ. 2 του ΚΔΔιαδ σε αντίθεση με το «εύλογο ενδιαφέρον» που απαιτείται για τα διοικητικά. Η εννοιολογική και ερμηνευτική προσέγγιση των εννοιών «εύλογο ενδιαφέρον» και «ειδικό έννομο συμφέρον» πραγματοποιείται στο επόμενο κεφάλαιο με αναφορά στα ερμηνευτικά προβλήματα που προκύπτουν και στην επίδραση των εννοιών στο δικαίωμα πρόσβαση του πολίτη στα έγγραφα.

2.5.2 Εννοιολογική προσέγγιση «εύλογου ενδιαφέροντος» και «ειδικού έννομου συμφέροντος»

Δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων έχει κάθε ενδιαφερόμενος μετά από γραπτή αίτηση⁶⁴. Ως προϋπόθεση πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα ορίζεται το «εύλογο ενδιαφέρον» του πολίτη. Ο όρος αυτός δεν ταυτίζεται με τον όρο έννομο συμφέρον⁶⁵.

Ο όρος «εύλογο ενδιαφέρον» προκύπτει αντικειμενικά από την ύπαρξη μιας συγκεκριμένης, προσωπικής έννομη σχέσης του αιτούντος με τα όσα περιέχονται στα έγγραφα και μάλιστα, δεν πρόκειται για το ενδιαφέρον κάθε πολίτη για την ορθή άσκηση των αρμοδιοτήτων μιας δημόσιας υπηρεσίας και την τήρηση των όσων ορίζονται από τη νομοθεσία.⁶⁶

Επισημαίνεται ότι ο αιτών πρέπει να αιτιολογεί το εύλογο ενδιαφέρον του στην αίτηση, άλλως το δημόσιο δεν προβαίνει σε παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας εάν δεν κάνει δεκτή την πρόσβαση στα έγγραφα.⁶⁷

---

⁶³Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 84 και 85.

⁶⁴Άρθρο 5 παρ. 1 ΚΔΔιαδ.

⁶⁵Σιούτη Γλ., «Διοικητικό Δίκαιο», Ε΄ έκδοση Σάκκουλα, έτος 2022, σελ. 238.

⁶⁶ΣτΕ 1214/2000, ΝΣΚ 92/2005.

⁶⁷Μπουκουβάλα Βαρβάρα, «Εισαγωγή στο κατ' άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», σελ. 3, https://www.ddikastes.gr/sites/default/files/article_files/%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20CF%83%CF%84%CE%B1%20CE%AD%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B1.pdf

Το «εύλογο ενδιαφέρον» ως όρος πρόσβασης στα έγγραφα, όπως ειδικότερα έχει διαμορφωθεί μέσω της νομολογίας του ΣτΕ, συντελεί σε ουσιαστικό περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα σε αντίθεση μάλιστα με τα ισχύοντα στο κοινοτικό δίκαιο, όπου δεν αναφέρεται ως προϋπόθεση η συνδρομή έννομου συμφέροντος ή εύλογου ενδιαφέροντος για τη λήψη εγγράφων των θεσμικών οργάνων (βλ. άρθρο 1 στοιχ. α΄ Κανονισμός 1049/2001) όπως ισχύει ανάλογα και σε έννομες τάξεις των ευρωπαϊκών κρατών μελών. Αναφέρεται ότι η πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες δεν τελεί υπό τέτοιες προϋποθέσεις πρόσβασης σύμφωνα με την Οδηγία 2003/4/ΕΚ.⁶⁸

Το ειδικό έννομο συμφέρον τίθεται ως προϋπόθεση για τη χορήγηση ιδιωτικών εγγράφων που βρίσκονται σε δημόσια υπηρεσία, έπειτα από γραπτό αίτημα και εφόσον σχετίζονται με εκκρεμή υπόθεσή του στη συγκεκριμένη υπηρεσία ή δεν έχει ακόμη διεκπεραιωθεί από αυτή.⁶⁹

Η σχέση του αιτούντος με τα έγγραφα των οποίων τη λήψη αιτείται πρέπει να είναι προσωπική και άμεση, για αυτό το λόγο και πρέπει να αναφέρεται στην αίτησή του ο συγκεκριμένος λόγος για τον οποίο αιτείται την πρόσβαση.⁷⁰

Το «ειδικό έννομο συμφέρον», όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΚΔΔιαδ ταυτίζεται με το «έννομο συμφέρον» του άρθρου 902 ΑΚ.⁷¹ Ειδικότερα, η πρόσβαση στο έγγραφο επιτρέπεται βάσει της διάταξης όταν συντάχθηκε για το συμφέρον του αιτούντος και προς σύσταση δικαιώματός του ή προς απόδειξη έννομης σχέσης με σκοπό την ανάδειξη των δικαιωμάτων που πηγάζουν από αυτήν για τον αιτούντα ή δύναται να αφορά και διαπραγματεύσεις που αφορούν την έννομη αυτή σχέση.

Το «εύλογο ενδιαφέροντος» και το «ειδικό έννομο συμφέρον» ως προϋπόθεση για την πρόσβαση στα διοικητικά και στα ιδιωτικά έγγραφα αντίστοιχα έχει ως σκοπό τον περιορισμό καταχρηστικών αιτήσεων προς τη διοίκηση και ως εκ τούτου την αποτελεσματική της λειτουργία. Όμως, οι όροι αυτοί και η πρόβλεψή τους στη νομοθεσία αμφισβητείται κατά πόσον δύνανται να επιτελέσουν το ρόλο αυτό και να διασφαλίσουν την αρχή της διαφάνειας της δημόσιας διοίκησης. Ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα είναι σαφής, καταφανώς στην περίπτωση των ιδιωτικών εγγράφων όπου απαιτείται η συνδρομή ειδικού έννομου συμφέροντος

---

⁶⁸Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 79-80.

⁶⁹Άρθρο 5 παρ. 2 ΚΔΔιαδ.

⁷⁰Αντωνοπούλου Χρυσούλα, «Το δικαίωμα πρόσβασης», Επιθεώρησης Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 50, 2006, σελ. 261-262.

⁷¹ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 610/2004 κ.ά.

ανάλογου του άρθρου 902 ΑΚ αλλά και στην περίπτωση των διοικητικών εγγράφων καθώς για τη θεμελίωση εύλογου ενδιαφέροντος δεν αρκεί γενικό ενδιαφέρον του πολίτη αλλά προσωπική σχέση με τα έγγραφα σύμφωνα με τα ανωτέρω αναφερόμενα. Επομένως, όσοι πολίτες δεν δύνανται να επικαλεστούν και να αποδείξουν προσωπική έννομη σχέση σχετική με τα έγγραφα αδυνατούν να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία της διοίκησης και να ασκήσουν έλεγχο στη δράση της, όπως ορίζει η αρχή της φανεράς δράσης της διοίκησης.

Η ανωτέρω προβληματική εντείνεται και από την πρόβλεψη εξαιρέσεων από το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα κατά την παρ. 3 του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ, οι οποίες ουσιαστικά επιλύουν ζητήματα σύγκρουσης με άλλα δικαιώματα, και καταδεικνύουν ότι δεν κρίνεται αναγκαίος ο περιορισμός της πρόσβασης στο αρχικό στάδιο με τον χαρακτηρισμό εγγράφου ως ιδιωτικού και με την ανάγκη απόδειξης έννομου συμφέροντος για την επίλυση τέτοιων συγκρούσεων, καθώς αρκεί η εξέταση των εξαιρέσεων. Η διάκριση των εγγράφων σε δημόσια και ιδιωτικά και ως εκ τούτου η ανάγκη επίκλησης «εύλογου ενδιαφέροντος» ή «ειδικού έννομου συμφέροντος» συντελεί στον αποκλεισμό μεγάλου αριθμού πολιτών από τα στοιχεία της διοίκησης και οδηγεί στην αδυναμία τους να υπερασπισθούν τα δικαιώματά τους.⁷²

2.5.3 Τρόπος άσκησης του δικαιώματος

Προϋπόθεση άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα είναι η υποβολή προς την αρμόδια δημόσια υπηρεσία ή Αρχή γραπτό, ορισμένο έγγραφο αίτημα με προσδιορισμό των συγκεκριμένων εκδοθέντων εγγράφων των οποίων τη χορήγηση επιθυμεί ο αιτών.⁷³ Ο αιτών πρέπει να επικαλείται εντός της αιτήσεώς του και να θεμελιώνει το εύλογο ενδιαφέρον ή το ειδικό έννομο συμφέρον του ανάλογα εάν αιτείται τη χορήγηση δημοσίων ή ιδιωτικών εγγράφων. Οι αόριστες αιτήσεις κωλυσιεργούν τη Διοίκηση και ασκούνται καταχρηστικά, ειδικά όταν επαναλαμβάνονται. Η διοίκηση δεν έχει υποχρέωση να απαντήσει σε αόριστες αιτήσεις.⁷⁴

Το δικαίωμα πρόσβασης ασκείται είτε με μελέτη του εγγράφου στο χώρο της υπηρεσίας είτε με χορήγηση αντιγράφου, εκτός εάν η αναπαραγωγή αυτού δύναται να προκαλέσει φθορά στο πρωτότυπο.⁷⁵ Παραμένει σε ισχύ το άρθρο 7 της

---

⁷²Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 88-91.

⁷³Άρθρο 5 ΚΔΔιαδ και 25 παρ. 3 Συντάγματος.

⁷⁴Άρθρο 4 παρ. 3 ΚΔΔιαδ

⁷⁵Άρθρο 5 παρ. 4 ΚΔΔιαδ.

ΥΑΠ/Φ.40.4/3/1031/23.04.2012, το οποίο αναφέρεται σε θέματα πρόσβασης και χορήγησης ηλεκτρονικών δημοσίων εγγράφων και κυρίως στον τρόπο ικανοποίησης του αιτούντος.

Σε περίπτωση που εκ παραδρομής η αίτηση δεν υποβληθεί στην αρμόδια υπηρεσία, εφαρμόζεται το άρθρο 4 παρ. 1 του ΚΔΔιαδ, ήτοι η αναρμόδια υπηρεσία οφείλει να διαβιβάσει εντός τριών (3) ημερών στην αρμόδια και να ενημερώσει σχετικά τον αιτούντα.

Η υπηρεσία οφείλει να απαντήσει αιτιολογημένα στην αίτηση του ενδιαφερόμενου εντός είκοσι (20) ημερών από την υποβολή της.⁷⁶

2.5.4 Οι περιορισμοί του δικαιώματος

Οι περιορισμοί του δικαιώματος πρόσβασης διακρίνονται σε απόλυτους και σχετικούς.

Στην παρ. 3 του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ διατυπώνεται σαφέστατα η υπεροχή του δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης έναντι του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα όταν το περιεχόμενο του εγγράφου αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η εφαρμοζόμενη στις περιπτώσεις σύγκρουσης συνταγματικών δικαιωμάτων αρχή της πρακτικής αρμονίας και θέσης ορίων, εν προκειμένω τα δικαιώματα που θεμελιώνονται στα άρθρα 10 παρ. 3 και 9^Α του Συντάγματος. Στο πλαίσιο της αναλογικότητας, της πρακτικής εναρμόνισης αλλά και της προστασίας του πυρήνα του δικαιώματος, το δημόσιο όργανο κατά την εξέταση της αίτησης υποχρεούται να σταθμίζει *ad hoc* τα δικαιώματα και ενδεχομένως να επιτρέψει την πρόσβαση εάν δεν προκύπτει σαφής κίνδυνος για τα έννομα αγαθά που προστατεύονται και εφόσον το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα υπερέχει στην προκειμένη περίπτωση.⁷⁷

Διευκρινίζεται ότι ο όρος ιδιωτική ζωή δεν ταυτίζεται πάντοτε με την έννοια των προσωπικών δεδομένων, εφόσον δύναται να αφορά τη συμμετοχή σε κόμματα ή λοιπές οργανώσεις, ήτοι στοιχεία του δημοσίου βίου.⁷⁸

Το ανωτέρω ζήτημα συνταγματικότητας και η σύγκρουση των δικαιωμάτων θα αναλυθούν στο Κεφάλαιο 4 της παρούσας εργασίας με παράθεση των θέσεων της νομολογίας, της ΑΠΔΠΧ και του ΝΣΚ.

---

⁷⁶Άρθρο 5 παρ. 6 ΚΔΔιαδ.

⁷⁷Τζέμου Χ. , στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας Ερμηνεία κατ'άρθρο, Γκέρτσος Βασίλειος κ.λπ. , εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 91, 92.

⁷⁸<https://www.prevedourou.gr> - Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα»

Απόλυτος περιορισμός του δικαιώματος υφίσταται όταν προσβάλλεται απόρρητο προβλεπόμενο στην ισχύουσα νομοθεσία. Ενδεικτικά αναφέρονται το ιατρικό απόρρητο⁷⁹, στρατιωτικό απόρρητο⁸⁰, το απόρρητο του άρθρου 146 του Ποινικού Κώδικα σχετικά με την εθνική άμυνα, εξωτερική πολιτική και ασφάλεια του Κράτους, το φορολογικό απόρρητο, το τραπεζικό απόρρητο, το υπηρεσιακό απόρρητο των δημοσίων υπαλλήλων, το επαγγελματικό απόρρητο των μαρτύρων σύμφωνα με τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Τα απόρρητα αυτά συνδέονται με την προσωπική ελευθερία των υποκειμένων τους και της σχέσης εμπιστοσύνης που έχουν με τους θεσμούς και τα πρόσωπα, τα οποία εμπιστεύονται. Με αυτό τον τρόπο ο πολίτης αποκτά εμπιστοσύνη στους θεσμούς ότι δεν θα διαρρεύσουν τα στοιχεία του και προβαίνει στη χορήγησή τους ευκολότερα διευκολύνοντας και άλλους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος, όπως την ανίχνευση εγκλημάτων και παραβιάσεων.⁸¹

Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 εδ. β' του ΚΔΔιαδ παρέχεται η ευχέρεια στη διοίκηση να μην ικανοποιήσει το δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφο, εάν αφορά συνεδριάσεις Υπουργικού Συμβουλίου, και σε περιπτώσεις ελέγχων δημοσίων αρχών στο πλαίσιο διερεύνησης τέλεσης ποινικού αδικήματος ή άλλης παράβασης διοικητικού χαρακτήρα που η ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης θα δημιουργούσε πρόβλημα στην πορεία του ελέγχου. Η αρμόδια δημόσια αρχή έχει διακριτική ευχέρεια να κάνει δεκτό ή όχι το αίτημα. Επομένως, στην περίπτωση αυτή υπάρχει σχετικός περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης.

Αναφορικά με την πρόσβαση στα πρακτικά του Υπουργικού Συμβουλίου πρέπει να γίνει αναφορά στην απόφαση της Ολομέλειας του ΣτΕ 2139/1993 στην οποία έγινε δεκτό ότι οι ρυθμίσεις του άρθρου 16 του ν. 1566/1986 και του άρθρου 8 του Κανονισμού Λειτουργίας του Υπουργικού Συμβουλίου σχετικά με το απόρρητο των συζητήσεων και των πρακτικών του δεν αποκλείουν τη χορήγηση στοιχείων που αφορούν προσωπικώς τον διοικούμενο έπειτα από στάθμιση του δικαιώματος πρόσβασής του στα στοιχεία αυτά και του απορρήτου που τίθεται προς το δημόσιο συμφέρον.

Ειδική περίπτωση αποτελεί η πειθαρχική δίωξη όπου ο διωκόμενος δύναται να λάβει αντίγραφα του φακέλου πριν την απολογία του, όχι όμως πριν την κλήση

---

⁷⁹Άρθρο 13 Ν. 3418/2005, 371 ΠΚ, ΝΣΚ 219/2001 «μη χορήγηση εγγράφων σε σύζυγο αναφορικά με ψυχιατρική ασθένεια συζύγου για χρήση ενώπιον δικαστηρίου σε υπόθεση επιμέλειας τέκνων»

⁸⁰ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 566/2004

⁸¹Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 112-116.

του σε απολογία προκειμένου να μην παρακωλυθεί η διαδικασία. Ο καταγγέλλων σε κάθε περίπτωση έχει έννομο συμφέρον να λάβει γνώση της πορείας της δίωξης. Η ΕΔΕ, που αφορά δημοσίους υπαλλήλους είναι μυστική⁸², η μυστικότητα δε παύει να ισχύει μετά το πέρας της με την επιφύλαξη επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων ειδικών κατηγοριών και της επικαλούμενης ιδιότητας του αιτούντος ως καταγγέλλοντος⁸³. Ειδικότερα, μέσω της Ε.Δ.Ε. οι δημόσιες αρχές προβαίνουν σε διερεύνηση τυχόν παραπτωμάτων από υπαλλήλους προκειμένου να κινηθεί, εάν προκύψουν στοιχεία, η πειθαρχική διαδικασία. Μέσω της απόλυτης μυστικότητας της διαδικασίας προστατεύεται το κύρος της υπηρεσίας αλλά και ο υπάλληλος από αναπόδεικτες και αβάσιμες κατηγορίες⁸⁴. Ειδικότερα σύμφωνα με γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ⁸⁵ η υποβολή της έκθεσης των πορισμάτων δεν αίρει τη μυστικότητα της διαδικασίας. Αυτό εξαρτάται από το εάν θα ασκηθεί σύμφωνα με τα ευρήματα πειθαρχική δίωξη. Εάν η τελευταία ασκηθεί ο διωκόμενος έχει δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα της Ε.Δ.Ε. πριν την απολογία του⁸⁶, μέχρι τότε στο στάδιο της μελέτης δεν υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης στα στοιχεία από κανένα πρόσωπο⁸⁷. Εάν δεν ασκηθεί πειθαρχική δίωξη και τεθεί ο φάκελος στο αρχείο, πρόσβαση σε αυτόν έχει όποιος θεμελιώνει εύλογο ενδιαφέρον, εφόσον τηρούνται και οι λοιποί όροι του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ ή άλλων ειδικότερων διατάξεων. Ειδικές διατάξεις⁸⁸ ισχύουν ως προς την πρόσβαση σε πειθαρχικό φάκελο δημόσιου λειτουργού, ήτοι ο καταγγέλλων δεν δύναται να γνωρίζει τους λόγους που απορρίφθηκε η αναφορά του.⁸⁹

Στους σχετικούς περιορισμούς του δικαιώματος πρέπει να συμπεριληφθεί και η πρόβλεψη της παρ. 5 του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ σχετικά με την επιφύλαξη της ύπαρξης τυχόν δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τα δικαιώματα αυτά περιγράφονται συγκεκριμένα στη σχετική ισχύουσα νομοθεσία⁹⁰ και δεν αρκεί αόριστη επίκλησή τους από τους δημιουργούς προκειμένου να αρνηθεί η διοίκηση την πρόσβαση στα έγγραφα. Η διοίκηση οφείλει να κρίνει αιτήματα πρόσβασης στα

---

⁸²Άρθρο 126 παρ. 6 και 127 παρ. 5 Ν. 3528/2007.

⁸³ΑΠΔΠΧ 153/2013, ΝΣΚ 178/2000.

⁸⁴Τάχος Α., «Ερμηνεία Υ.Κ.» 1999, υπό άρθρο 127, σελ. 871 επ

⁸⁵ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 501/2007, 451/2012, 454/2012, 457/2012, 458/2012.

⁸⁶Υ.Κ. Άρθρο 135 παρ. 3.

⁸⁷ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 221/2007, 178/2000, 610/1999.

⁸⁸Σύνταγμα άρθρο 91 και 88 παρ. 4, ΚΟΔΚΔΛ – Ν. 1756/1988.

⁸⁹Τζέμου Χ., στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας Ερμηνεία κατ'άρθρο, Γκέρτσος Βασίλειος κ.λπ., εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 112- 113.

⁹⁰Ν 2121/1993, Ν. 1733/87 Ν. 2417/96 κ.ά.

έγγραφα σταθμίζοντας τα δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας με το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα⁹¹.

2.5.5 Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα σε λοιπές διατάξεις και η πρόσβαση στην περιβαλλοντική πληροφορία

Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα πριν τη ρητή συνταγματική του κατοχύρωση με την αναθεώρηση του Συντάγματος το έτος 2001 προστατευόταν από σειρά νομοθετικών διατάξεων, που ρύθμιζαν ειδικές περιπτώσεις.

Από το άρθρο 2 του ΝΔ 796/1970 και το άρθρο 10 παρ. 1 του Συντάγματος του 1975 προέκυπτε ότι ο διοικούμενος είχε τη δυνατότητα να λάβει αιτιολογημένη απάντηση της Διοίκησης σε περίπτωση που η τελευταία αρνιόταν ή παρέλειπε να ικανοποιήσει το υποβληθέν αίτημα.

Η λήψη εγγράφων από τον πειθαρχικά διωκόμενο δημόσιο υπάλληλο πριν την απολογία του σχετίζεται, επίσης, με το εν λόγω δικαίωμα. Ενδεικτικές οι παλαιότερες ρυθμίσεις του άρθρου 92 παρ. 3 του Ν. 1811/1951, του άρθρου 236 του Ν. 611/1977, 236 παράγραφος 3 του Υπαλληλικού Κώδικα.

Άλλη μία χαρακτηριστική περίπτωση παλιότερου νομοθετήματος είναι το άρθρο 8 παρ. 4 του Ν. 231/1975 σύμφωνα με το οποίο υποχρεούνταν ο οικονομικός έφορος να προβεί, έπειτα από σχετική αίτηση του διοικουμένου, στην έκδοση βεβαίωσης για τον οριστικό προσδιορισμό της αξίας πλησιόχωρου ακινήτου, του οποίου η μεταβίβαση συντελέστηκε προ δύο ετών.

Με τη διάταξη του άρθρου 6 παράγραφος 1 του Νόμου 1943/1991 ο νομοθέτης καθιέρωσε υποχρέωση της διοίκησης να δημοσιεύει στοιχεία των ενεργειών της σε τομείς όπως οικοδομικές άδειες, αυθαίρετες κατασκευές, στεγαστικά δάνεια, συντάξεις ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, επιδοτήσεις γεωργίας προμήθειες κ.ά.

Χαρακτηριστική είναι και η πρόβλεψη του άρθρου 215 παρ. 1 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν. 3463/2003) όπου ορίζεται ότι οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος δημότης ή κάτοικος δύναται, έπειτα από σχετική αίτησή του, να λάβει γνώση αποφάσεων των Δήμων, των Κοινοτήτων και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου αυτών.⁹²

---

⁹¹Τζέμου Χ. , στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας Ερμηνεία κατ'άρθρο, Γκέρτσος Βασίλειος κ.λπ. , εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 114.

⁹²Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 41-45.

Αναφορικά με την αίτηση πολίτη για περαιτέρω χρήση της δημόσιας πληροφορίας, η οποία έπεται χρονικά του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και αποτελεί συνέχεια αυτού, προβλεπόταν στις διατάξεις του Ν. 3448/2006 ότι η διοίκηση οφείλει να απαντάει εντός της προθεσμίας που ορίζουν οι ειδικότερες νομοθετικές διατάξεις, άλλως, αν δεν προβλέπεται τέτοια προθεσμία, εντός είκοσι (20) ημερών από τη λήψη του αιτήματος. Προς περαιτέρω κατοχύρωση του δικαιώματος προβλεπόταν αίτηση θεραπείας κατά της αιτιολογημένης αρνητικής απάντησης και δυνατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής στο Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης κατά απορριπτικής απάντησης στην αίτηση θεραπείας και στις δύο περιπτώσεις εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση των απορριπτικών αποφάσεων⁹³. Ο Ν. 3448/2006 ενσωμάτωσε την Οδηγία 2003/98/ΕΚ στην ελληνική έννομη τάξη, τροποποιήθηκε δε με τον Ν.4305/2014, ο οποίος προσάρμοσε την εθνική νομοθεσία στην Οδηγία 2013/37/ΕΕ και τροποποιήθηκε εκ νέου με τον Ν. 4727/2020 με τον οποίο καταργήθηκε μεγάλο μέρος των διατάξεών του⁹⁴.

Η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία για το περιβάλλον ρυθμιζόταν γενικά από το Ν. 1650/1986 και το Ν. 1739/1987 για στοιχεία σχετικά με τους υδάτινους πόρους. Στη συνέχεια ακολούθησαν το άρθρο 8 της Οδηγίας 82/501/ΕΟΚ, το οποίο αναφερόταν στο δικαίωμα γνώσης στοιχείων σχετικά με τον κίνδυνο ατυχημάτων μεγάλης κλίμακας, το άρθρο 9 της Οδηγίας 84/360 ΕΟΚ για την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από βιομηχανίες και το άρθρο 5 της Οδηγίας 85/85/337/ΕΟΚ σχετικά με στοιχεία επίπτωσης δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με την ΥΑ 75308/5512/1990 και συγκεκριμενοποιήθηκε το δικαίωμα του άρθρου 5 του Ν. 1650/1968 για ενημέρωση του πολίτη αναφορικά με στοιχεία που ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβη στο περιβάλλον. Περαιτέρω συγκεκριμενοποίηση του δικαιώματος επετεύχθη με την 90/313/ΕΟΚ/1990, που ενσωματώθηκε με την ΥΑ 77921/1440/1995, όπου περιγράφηκε η διαδικασία και ο τρόπος πρόσβασης των πολιτών στις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν.⁹⁵

Αναφορικά με την ισχύουσα πλέον νομοθεσία, το δικαίωμα πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφορία ρυθμίζεται κυρίως από το Ν. 3422/2005 δυνάμει του

---

⁹³Ν. 3448/2006

⁹⁴Άρθρο 108 Ν. 4727/2020

⁹⁵Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 45-47.

οποίου ενσωματώθηκε στην εγχώρια έννομη τάξη η διεθνής σύμβαση του Aarhus «για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα». Το δικαίωμα ρυθμίζεται ειδικότερα στην ΚΥΑ 11764/653/2006 για την πρόσβαση του κοινού στην περιβαλλοντική πληροφόρηση, δυνάμει της οποίας ενσωματώθηκε η Οδηγία 2003/4/ΕΚ και στην ΚΥΑ 37111/2021/2003 για τον καθορισμό του τρόπου ενημέρωσης και συμμετοχής του κοινού κατά την διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων με την οποία ενσωματώθηκε η Οδηγία 2003/35/ΕΚ.

Από τις διατάξεις των ανωτέρω νομοθετημάτων προκύπτει ότι φορείς του δικαιώματος είναι όλοι οι πολίτες (και τα αλλοδαπά πρόσωπα) και δεν τίθεται ως προϋπόθεση η ύπαρξη έννομου συμφέροντος ή εύλογου ενδιαφέροντος⁹⁶.

Κατοχυρώνεται η πρόσβαση σε περιβαλλοντικά στοιχεία μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου⁹⁷ αλλά και η υποχρέωση της Διοίκησης να δημοσιοποιεί τις πληροφορίες σχετικά με το περιβάλλον, χωρίς αίτηση των διοικουμένων⁹⁸.

Κατά το άρθρο 2 παράγραφος 1 της ΚΥΑ 11764/653/2006 η δημόσια πληροφορία μπορεί να είναι σε γραπτή, οπτική, ακουστική, ηλεκτρονική ή άλλη υλική μορφή.

Το δικαίωμα ασκείται με γραπτή αίτηση και σε περίπτωση που γίνει δεκτό χορηγούνται αντίγραφα των εγγράφων ή δίνεται η δυνατότητα μελέτης στο χώρο της αρμόδιας υπηρεσίας. Η αρμόδια δημόσια υπηρεσία οφείλει να απαντά εντός είκοσι (20) ημερών από την κατάθεση της αίτησης άλλως εάν το αίτημα είναι περίπλοκο ή υπάρχει μεγάλος όγκος πληροφοριών εντός δύο (2) μηνών.⁹⁹

Στο άρθρο 4 παρ. 1 ΚΥΑ 11764/653/2006 ορίζονται οι λόγοι απόρριψης της αίτησης και στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου προβλέπονται οι περιορισμοί του δικαιώματος. Σε κάθε περίπτωση η διοίκηση οφείλει να απαντά αιτιολογημένα στην αίτηση που της υποβάλλεται εντός των ανωτέρω αναφερόμενων προθεσμιών.

Ως έννομα μέσα προστασίας του διοικούμενου αναφέρονται η ενδικοφανής προσφυγή ενώπιον της Ειδικής Επιτροπής του άρθρου 5 παρ. 3 Ν. 1943/1991 εντός τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση της απάντησης της Διοίκησης ή της άπρακτης παρέλευσης των παραπάνω προθεσμιών. Η Ειδική Επιτροπή εκδίδει

---

⁹⁶Άρθρα 2 παρ. 4 Ν. 3422/2005 και 3 παρ. 1 ΚΥΑ 11764/653/2006.

⁹⁷Άρθρο 4 Ν. 3422/2005

⁹⁸Άρθρο 5 Ν. 3422/2005

⁹⁹Άρθρο 3 ΚΥΑ 11764/653/2006

απόφαση εντός σαράντα πέντε (45) ημερών από την άσκηση της προσφυγής.¹⁰⁰ Σε περίπτωση απόρριψης της ανωτέρω προσφυγής ο διοικούμενος δύναται να προσφύγει στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο. Λοιπές επιλογές του πολίτη για την προστασία του είναι η υποβολή καταγγελίας στον Συνήγορο του Καταναλωτή, η λήψη Εισαγγελικής παραγγελίας¹⁰¹ και η καταγγελία στην ΑΠΔΠΧ εάν η αρμόδια δημόσια υπηρεσία δεν χορηγεί το έγγραφο επικαλούμενη ότι περιλαμβάνει προσωπικά δεδομένα τρίτων φυσικών προσώπων.

Η κατοχύρωση του δικαιώματος πρόσβασης στην περιβαλλοντική πληροφορία καθιστά δυνατή τη συμμετοχή του διοικούμενου στις διαδικασίες διαβούλευσης σχετικά με την επίδραση έργων και δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, η δράση της διοίκησης χαρακτηρίζεται από διαφάνεια και εμπεδώνεται η σχέση επικοινωνίας και εμπιστοσύνης πολίτη και κράτους.

Τα δικαστικά αρχεία διακρίνονται σε αρχεία που αφορούν το δικαιοδοτικό έργο των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών και σε αρχεία που έχουν αμιγώς διοικητικό χαρακτήρα. Τα τελευταία διέπονται από τον ΓΚΠΔ όπως και τα λοιπά δημόσια αρχεία. Ειδική περίπτωση αποτελεί το αρχείο που αφορά το δικαιοδοτικό έργο των δικαστικών αρχών, το οποίο εξακολουθεί να διέπεται από τον ΚΟΔΚΔΔ και το άρθρο 147 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας όσον αφορά την ποινική διαδικασία για τη χορήγηση αντιγράφων εγγράφων. Σύμφωνα με τα ανωτέρω νομοθετήματα οι διάδικοι και οι συνήγοροί τους έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν αντίγραφα των εγγράφων ενώ οι τρίτοι πρέπει να επικαλεστούν έννομο συμφέρον τους, ήτοι δικαίωμά τους, για την υποστήριξη έννομης σχέσης κ.ά. Κατά τη χορήγηση των εγγράφων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά δεδομένα τρίτων ανεξάρτητα από την εφαρμογή ως προς αυτά του ΓΚΠΔ και τη θεώρησή τους ως αρχείου. Σε περίπτωση σύγκρουσης των δικαιωμάτων πρέπει να πραγματοποιείται στάθμιση αναλογικότητας. Επιπλέον, η δημοσιότητα της δίκης πληρούται με την απαγγελία της απόφασης σε δημόσια συνεδρίαση. Η χορήγηση αντιγράφων αποφάσεων, πρακτικών και λοιπών εγγράφων της δίκης υπερβαίνει τα οριζόμενα της ανωτέρω αρχής και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η προστασία των προσωπικών δεδομένων των παραγόντων της δίκης¹⁰².

---

¹⁰⁰Άρθρο 6 ΚΥΑ 11764/653/2006

¹⁰¹Άρθρο 25 παρ. 4 Ν. 1756/1988

¹⁰²Αλαπάντας Αντώνιος, «Δικαστικά αρχεία και προσωπικά δεδομένα κατά τον Κανονισμό ΕΕ679/2016, ΔΙΜΕΕ, σελ. 188 – 189.

3. Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων

3.1 Εισαγωγή

Στη σύγχρονη εποχή το ζήτημα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων κατέστη ιδιαίτερα έντονο. Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, η διακίνηση πληροφοριών μέσω διαδικτύου, η παγκοσμιοποίηση, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η ανάγκη διαμοιρασμού πληροφοριών ανάμεσα στις δημόσιες υπηρεσίες για τη διεκπεραίωση των αρμοδιοτήτων τους συνεπάγονται τεράστια διακίνηση προσωπικών δεδομένων φυσικών προσώπων σε παγκόσμια κλίμακα. Οι κρατικές οντότητες όφειλαν να προβούν σε ρυθμίσεις ως προς την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων προκειμένου να δημιουργήσουν ασφαλιστικές δικλίδες και να δημιουργήσουν εμπιστοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο της εγκαθίδρυσης και λειτουργίας της παγκόσμιας ψηφιακής αγοράς, του νέου ψηφιακού τρόπου λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών και της γενικότερης ψηφιοποίησης του σύγχρονου τρόπου ζωής που συνεπάγεται τη δημοσιοποίηση και διαβίβαση προσωπικών δεδομένων για την επίτευξη διάφορων σκοπών.

Στο παρόν κεφάλαιο θα εξεταστούν η πορεία και η κατοχύρωση του δικαιώματος της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη, η κατοχύρωση στο ελληνικό σύνταγμα με την αναθεώρηση του 2001, η παρουσίαση της ελληνικής νομοθεσίας επί του δικαιώματος και εν τέλει θα παρουσιαστούν ορισμένες βασικές έννοιες του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων.

3.2 Κατοχύρωση του δικαιώματος στο κοινοτικό δίκαιο

Στον ευρωπαϊκό χώρο πρωτοπόροι στον τομέα υπήρξαν οι Γερμανοί με τη θέσπιση του νόμου για την προστασία δεδομένων που αφορούσε το κρατίδιο της Hessen το έτος 1970. Στη συνέχεια ακολούθησε ο νόμος του κρατιδίου Rheinland – Phalz το έτος 1974 με κατάληξη λίγα έτη αργότερα το 1979 τον Ομοσπονδιακό Νόμο Προστασίας Δεδομένων. Στη Γαλλία την ίδια χρονική περίοδο (1976-1978) είχαν θεσπιστεί νόμοι για τα δεδομένα των ανηλίκων στο πλαίσιο προγραμμάτων αρχειοθέτησης στοιχείων τους. Το έτος 1978 η Γαλλία έθεσε σε ισχύ το Νο 78-17 για την προστασία των προσωπικών δεδομένων από την αθέμιτη επεξεργασία τους με υπολογιστή, με τον οποίο ιδρύθηκε και επιτροπή ελέγχου τήρησης της εφαρμογής του νόμου, η Commission nationale del' informatique et des libertes, η οποία και αποτέλεσε ένα διεθνές πρότυπο ανεξάρτητης δημόσιας αρχής για την προστασία των

προσωπικών δεδομένων και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων.¹⁰³ Ανάλογες εξελίξεις την ίδια χρονική περίοδο υπήρξαν και στα λοιπά ευρωπαϊκά κράτη.

Οι ρυθμίσεις των νομοθετημάτων «πρώτης γενιάς» φανερώνουν τη δυσπιστία απέναντι στην ηλεκτρονική επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων με γενικές άκαμπτες ρήτρες, αυστηρό προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο και αυστηρές κυρώσεις.¹⁰⁴ Θεμελιώδη επίδραση στη θέσπιση των νομοθετημάτων «πρώτης γενιάς» για την προστασία των προσωπικών δεδομένων άσκησε το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ του 1950.

Ο ΟΟΣΑ το έτος 1980 εξέδωσε Σύσταση με σαφή την επιρροή του από την Privacy Act των ΗΠΑ, η οποία αφορούσε τη θεμιτή επεξεργασία δεδομένων από τη διοίκηση.

Ορόσημο αποτέλεσε η Διεθνής Σύμβαση 108 από το Συμβούλιο της Ευρώπης της 28^{ης} Ιανουαρίου 1981, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 01.10.1985, το πρώτο ευρωπαϊκό κείμενο με δεσμευτική ισχύ στο συγκεκριμένο τομέα. Η Συνθήκη κυρώθηκε με το Νόμο 2068/1992 και τέθηκε σε ισχύ το έτος 1995. Η Σύμβαση 108 έθεσε γενικές κατευθύνσεις με την πρόβλεψη σχετικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων και προέβλεπε τη δημιουργία ανεξάρτητων Εθνικών Αρχών για τον έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεών της. Η Σύμβαση επικαιροποιήθηκε με ενσωμάτωση τροποποιητικού πρωτοκόλλου το έτος 2018 προκειμένου να συμβαδίζει με τον Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων, μετονομάστηκε σε Σύμβαση 108+ και υπογράφηκε και από την Ελλάδα. Η κύρωση του Πρωτοκόλλου αναμένεται να πραγματοποιηθεί σταδιακά από όλα τα κράτη της Ένωσης και μάλιστα, το Πρωτόκολλο έχει υπογραφεί και από τρίτες μη Ευρωπαϊκές χώρες.¹⁰⁵ Η επικαιροποίηση μέσω του Πρωτοκόλλου στοχεύει στη δημιουργία κοινού νομικού πλαισίου μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών, τη διασφάλιση της διασυνοριακής ροής των προσωπικών δεδομένων με την τήρηση, όμως, των κατάλληλων μέτρων ασφαλείας, λειτουργώντας ως ένα διεθνές πρότυπο για τα κράτη.¹⁰⁶

---

¹⁰³ Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, *Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων*, Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 12 – 13.

¹⁰⁴ Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ευγενία, *Προσωπικά Δεδομένα – Η νομική ρύθμιση της ηλεκτρονικής επεξεργασίας τους*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 123 – 124.

¹⁰⁵ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=223>

¹⁰⁶ Σωτηρόπουλος Βασίλης, *«Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων – Εγχειρίδιο για τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα»*, εκδόσεις Σάκκουλα, β' έκδοσης, έτος 2019, σελ. 25-26.

Οι ευρωπαϊκές χώρες σε συνέχεια της Σύμβασης 108 προέβησαν στη θέσπιση νέων νόμων αναθεωρώντας τα προηγούμενα νομοθετήματά τους στηριζόμενες στις αρχές που τέθηκαν από τη Σύμβαση και για τη βέλτιστη εφαρμογή της. Πρόκειται για τα νομοθετήματα «δεύτερης γενιάς».

Με τη συμφωνία του Σένγκεν το έτος 1985, τη Σύμβαση Εφαρμογής της το 1990 και τη σταδιακή προσχώρηση περισσότερων κρατών σε αυτήν, όπως και της Ελλάδας, η οποία προέβη στην κύρωση της Σύμβασης Εφαρμογής δυνάμει του νόμου 2514/1997, δημιουργήθηκε σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών που συμμετείχαν σχετικά με καταζητούμενα, εξαφανισμένα ή μη επιθυμητά πρόσωπα κ.ά. για τον συντονισμό των αρμόδιων αρχών στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος. Τα κράτη ανέλαβαν την ευθύνη να θεσπίσουν τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την προστασία των προσωπικών δεδομένων των ανωτέρω προσώπων. Στην Ελλάδα τον ανωτέρω σκοπό επιτέλεσε ο ν. 2472/1997.

Το έτος 1995 εκδόθηκε η Οδηγία 95/46/EK, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν. 2472/1997 και αποτέλεσε ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας, θέτοντας υψηλό επίπεδο προστασίας με στόχο και να εναρμονιστούν οι νομοθεσίες των κρατών της Ένωσης.

Στο άρθρο 286 παρ. 1 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ορίζεται ότι οι κοινοτικές πράξεις για την προστασία του ατόμου όσον αφορά την επεξεργασία και την ελεύθερη κυκλοφορία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εφαρμόζονται στα όργανα και οργανισμούς της Κοινότητας. Στο πλαίσιο της διάταξης αυτής εκδόθηκε ο Κανονισμός 45/2001/EK, οι ρυθμίσεις του οποίου ακολουθούν και είναι παρόμοιες με τις ρυθμίσεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 95/46/EK. Με τον Κανονισμό 45/2001/EK εισήχθη ο «Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων», ανεξάρτητη Αρχή με εποπτικό ρόλο ως προς την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων από τα ευρωπαϊκά όργανα.

Εξειδίκευση της ανωτέρω Οδηγίας επιτελέστηκε δυνάμει της 2002/58, που αντικατέστησε την 97/66 και η οποία Οδηγία 2002/58/EK ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το ν. 3471/2006. Η Οδηγία 2002/58/EK τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2009/136/EK. Αντικατάσταση της Οδηγίας 2002/58/EK αναμένεται να πραγματοποιηθεί με τον Κανονισμό e-Privacy. Η 2006/24/EK αναφορικά με την τήρηση δεδομένων στο πλαίσιο επικοινωνιών και δημοσίων δικτύων τροποποίησε

την 2002/58/EK και ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το Ν.3917/2011. Η Οδηγία 2006/24/EK εν τέλει ακυρώθηκε από το ΔΕΕ.

Τα κράτη της Ε.Ε. προέβησαν στη θέσπιση εσωτερικών νομοθετημάτων «τρίτης γενιάς» για την ενσωμάτωση των Οδηγιών 95/46 και 58/2002 και προς εναρμόνιση των νομοθεσιών τους με τις επιταγές τους.

Στο άρθρο 16 παρ. 1 της Σ.Λ.Ε.Ε. αναφέρεται *«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.»* Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θεσπίζουν με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία τους κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Η τήρηση των κανόνων αυτών υπόκειται στον έλεγχο ανεξάρτητων αρχών.¹⁰⁷ Η Συνθήκη της Λισαβόνας κυρώθηκε από την Ελλάδα την 12.08.2008 και τέθηκε σε ισχύ μετά την επικύρωσή της από τα 27 κράτη μέλη της Ε.Ε. την 01.12.2009.

Το εν λόγω δικαίωμα αναφέρεται και στο άρθρο 8 του Χ.Θ.Δ.Ε.Ε. όπου η συγκατάθεση αναφέρεται ως όρος νομιμότητας για την επεξεργασία και κατοχυρώνονται η νομιμότητα της επεξεργασίας, η πρόσβαση και η διόρθωση ως δικαιώματα και στην παρ. 3 ανατίθεται ο έλεγχος του σεβασμού των προσωπικών δεδομένων σε ανεξάρτητη αρχή.¹⁰⁸

Ο Κανονισμός 2016/679 «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων» ψηφίστηκε την 27^η Απριλίου 2016 και ισχύει από την 25^η Μαΐου 2018. Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις σε συνδυασμό με την παγκόσμια ψηφιακή οικονομική αγορά και το διαδίκτυο αύξησαν την έκθεση και διαβίβαση των δεδομένων των φυσικών προσώπων και τη χρήση τους για διάφορους σκοπούς από ιδιώτες, δημόσιες αρχές και επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να αυξάνεται ο κίνδυνος προσβολής τους. Πέρα των ανωτέρω ο Κανονισμός συντελεί στην ορθή λειτουργία της κοινής αγοράς. Η μη ρύθμιση της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης οδηγούσε στη στρέβλωση του ανταγωνισμού καθώς επικρατούσαν διαφορετικές ρυθμίσεις και συνθήκες σε κάθε

---

¹⁰⁷Άρθρο 16 παρ. 2 ΣΛΕΕ

¹⁰⁸Μενουδάκος Κωνσταντίνος, στο «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) – Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. XIII.

κράτος μέλος. Η προσπάθεια να επιλυθεί το ανωτέρω ζήτημα έγινε με την Οδηγία 95/46/ΕΕ, όμως, δεν στέφθηκε από επιτυχία. Για αυτό το λόγο θεωρήθηκε ότι η υιοθέτηση του Κανονισμού, ως νομικού εργαλείου, με την άμεση και ενιαία εφαρμογή θα επιτύγχανε τη δημιουργία ομοιόμορφου νομικού πλαισίου στα μέλη της Ένωσης και ένα κοινό επίπεδο προστασίας των δεδομένων των ατόμων χωρίς διαφοροποιήσεις. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται μέσω των διατάξεων του Κανονισμού και στην ανεξάρτητη λειτουργία των Αρχών Προστασίας Δεδομένων και στη μεταξύ τους συνεργασία με τον ρυθμιστικό, ενημερωτικό και ελεγκτικό τους ρόλο. Στα κράτη – μέλη δίνεται μέσα από τις διατάξεις του Κανονισμού η δυνατότητα να θεσπίσουν ειδικότερες ρυθμίσεις επί ορισμένων θεμάτων ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στην έννομη τάξη τους¹⁰⁹. Η Ελλάδα εξέδωσε το Ν. 4624/2019, εφαρμοστικό του Κανονισμού 2016/679.

Η Οδηγία 2016/680 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου ενσωματώθηκε στην Ελλάδα με το κεφάλαιο Δ του ν. 4624/2019¹¹⁰.

Από την παράθεση των νομοθετημάτων, ήτοι από τα αρχικά νομοθετήματα έως την Συνθήκη του 108 και στο ολοκληρωμένο πλαίσιο προστασίας της ευρωπαϊκή Οδηγίας 95/46 και το ΓΚΠΔ παρατηρούμε την τάση για αυστηροποίηση της προστασίας προκειμένου να περιοριστούν οι κίνδυνοι για την ιδιωτικότητα, την κατοχύρωση των δικαιωμάτων των υποκειμένων και τη θέσπιση περαιτέρω υποχρεώσεων για τους υπεύθυνους επεξεργασίας σε μια προσπάθεια συγκερασμού της ιδιωτικότητας και της οικονομικής ελευθερίας, όπως αυτή περαιτέρω συγχέεται με τη θετική επίδραση της τεχνολογίας και της ψηφιοποίησης.

3.3 Νομοθετικό πλαίσιο στην ελληνική έννομη τάξη

Ο Νόμος 2472/1997 «Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα» ενσωμάτωσε την Οδηγία 95/46, εισάγοντας με αυτό τον τρόπο ένα ολοκληρωμένο σύστημα προστασίας. Το συγκεκριμένο νομοθέτημα έχει καταργηθεί πλέον, με εξαίρεση ορισμένες μόνο διατάξεις του.

¹⁰⁹Μενουδάκος Κωνσταντίνος, στο «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) – Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. XV – XVI.

¹¹⁰https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/nomothesia/proswpika/nomothesia_prwsopikwn

Η ανωτέρω νομοθεσία εφαρμοζόταν στην αυτοματοποιημένη και μη επεξεργασία από ιδιώτες αλλά και από δημόσιες αρχές ή υπηρεσίες, εφόσον τα δεδομένα αρχειοθετούνταν¹¹¹.

Ορισμοί βασικών εννοιών περιλαμβάνονταν στο άρθρο 2 του νόμου, οι οποίοι παρουσιάζουν ορισμένες διαφοροποιήσεις με του αντίστοιχους του ΓΚΠΔ.

Στο άρθρο 4 του Ν. 2472/1997 αναφέρονταν οι αρχές για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, όπου είναι εμφανής η επίδραση της αρχή της αναλογικότητας. Η υιοθέτηση της ανωτέρω αρχής ως προς την επεξεργασία είναι εμφανής από το κείμενο της διάταξης όπου γίνεται αναφορά στις έννοιες της προσφορότητας και αναγκαιότητας, της συνάφειας μέσου – σκοπού¹¹².

Το άρθρο 5 ανέφερε τις νομικές βάσεις δυνάμει των οποίων μπορούσε να πραγματοποιηθεί επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων σε περιπτώσεις μη συγκατάθεσης του υποκειμένου. Οι νομικές αυτές βάσεις δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερες διαφοροποιήσεις σε σύγκριση με αυτές του άρθρου 6 παρ. 1 του ΓΚΠΔ.

Αναφορικά με την επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων ο νόμος (άρθρο 7) έθετε ως προϋπόθεση την αδειοδότηση της ΑΠΔΠΧ, προϋπόθεση η οποία έχει καταργηθεί πλέον, όπως έχει κριθεί και από την ίδια την ΑΠΔΠΧ.¹¹³

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του Ν. 2472/1997 *«Ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να γνωστοποιήσει εγγράφως στην Αρχή τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή την έναρξη της επεξεργασίας»*. Επομένως, οποιαδήποτε έναρξη επεξεργασίας έπρεπε να γνωστοποιείται στην ΑΠΔΠΧ και καταχωρούνταν σε σχετικό μητρώο.

Στα άρθρα 11 έως 14 του Ν. 2472/1997 προβλέπονταν τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων μέσω των οποίων δημιουργήθηκε ένα πλαίσιο προστασίας. Ειδικότερα, επρόκειτο για τα δικαιώματα ενημέρωσης, πρόσβασης, αντίρρησης και προσωρινής δικαστικής προστασίας.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην ίδρυση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία συντελέστηκε με το Ν. 2472/1997, η οποία ανέλαβε την εποπτεία εφαρμογής των προστατευτικών για τα προσωπικά δεδομένα διατάξεων με ελεγκτικές, συμβουλευτικές ρυθμιστικές, κυρωτικές αποφασιστικές, γνωμοδοτικές και κανονιστικές αρμοδιότητες. Πλέον τα σχετικά με την ΑΠΔΧΠ ζητήματα ρυθμίζονται από τα άρθρα 9 έως 20 του Ν. 4624/2019.

---

¹¹¹Άρθρο 3 παρ. 1 Ν. 2472/1997

¹¹²Άρθρο 4 παρ. 1 Ν. 2472/1997

¹¹³ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 46/2018.

Ο Ν. 2472/1997 διαμόρφωσε μέσω ρυθμίσεών του όπως η αδειοδότηση από την ΑΠΔΠΧ της επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, η υποβολή γνωστοποίησης έναρξης επεξεργασίας ή δημιουργίας αρχείου στην ΑΠΔΠΧ αλλά και του δικαιώματος ενημέρωσης του υποκειμένου σε σχέση με την επεξεργασία, ένα ιδιαίτερα ισχυρό πεδίο προληπτικού ελέγχου της επεξεργασίας αλλά και κατασταλτικού ελέγχου μέσω αστικών, ποινικών και διοικητικών κυρώσεων που προέβλεπε¹¹⁴. Κύριος στόχος του νόμου αυτού υπήρξε η προστασία των ατόμων από τους κινδύνους που επέφεραν οι τεχνολογικές εξελίξεις και η νέα ψηφιοποιημένη οικονομία, η ευρύτατη χρήση των προσωπικών δεδομένων και η αποθήκευση αυτών και το επέτυχε ως ένα βαθμό με τη χορήγηση στα υποκείμενα των δεδομένων δικαιωμάτων και πρόβλεψη ασφαλιστικών δικλείδων και αυστηρών προϋποθέσεων για τη νομιμότητα και το επιτρεπτό της επεξεργασίας έως ότου οι τεχνολογικές και κοινοτικές εξελίξεις κατέστησαν αναγκαία την υιοθέτηση νέου πλαισίου προστασίας.

Πλέον εν ισχύ βρίσκεται ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων 2016/679 «Για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της Οδηγίας 95/46/ΕΚ».

Επιπλέον, σε ισχύ βρίσκεται ο εφαρμοστικός του ΓΚΠΔ νόμος 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις», ο οποίος ενσωμάτωσε και την Οδηγία (ΕΕ) 2016/680 στο ελληνικό δίκαιο, όπως αναφέρεται και στον τίτλο του ανωτέρω.¹¹⁵

3.4 Συνταγματική θεμελίωση και κατοχύρωση

Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων κατοχυρώθηκε ρητά στο ελληνικό Σύνταγμα με την αναθεώρηση του έτους 2001 και συγκεκριμένα στο άρθρο 9^A του Συντάγματος.

Το ανωτέρω δικαίωμα, άλλως το δικαίωμα στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση διαμορφώθηκε το έτος 1983 από το γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό

¹¹⁴Άρθρα 21, 22, 23 Ν. 2472/1997.

¹¹⁵https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/nomothesia/proswpika/nomothesia_prwsopikwn

Δικαστήριο της Γερμανίας δυνάμει της απόφασης Volkszahlungsurteil, ως το δικαίωμα του καθενός να αποφασίζει ο ίδιος ή η ίδια ποιος, τι, από πού και για ποιο σκοπό θα γνωρίζει για αυτόν ή αυτήν με αναφορά όμως ότι το δικαίωμα υπόκειται σε περιορισμούς και εξαιρέσεις στο πλαίσιο ισχύος υπέρτερων γενικών συμφερόντων¹¹⁶.

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η χρήση του διαδικτύου κατέστησε αναγκαία την πρόβλεψη του δικαιώματος για την αντιμετώπιση του κινδύνου καταγραφής του συνόλου της προσωπικότητας των ατόμων, την χωρίς περιορισμούς χρήση των δεδομένων τους και τη θέση ορίων στο Κράτος αλλά και στις ιδιωτικές πηγές εξουσίας με στόχο την προστασία της αυτονομίας του ατόμου¹¹⁷.

Δεν πρόκειται για ένα νέο δικαίωμα καθώς μέχρι τότε η προστασία του απέρρεε από το άρθρο 9 παρ. 1 και το άρθρο 5 του Συντάγματος. Χαρακτηριστική είναι η εισηγητική έκθεση του Ν. 2472/1997 όπου στην παρ. 2 του άρθρου 3 ορίζεται ότι η θέσπιση κανόνων για την επεξεργασία συνιστά υποχρέωση του νομοθέτη σύμφωνα τα άρθρα 9, 2 παρ. 1, 5 παρ. 1 και 19 του Συντάγματος. Η συνταγματική θεμελίωση ήταν απαραίτητη καθώς οι διατάξεις του νόμου προσέκρουσαν και αποτελούσαν εξαιρέσεις λοιπών δικαιωμάτων του Συντάγματος, όπως της ελευθερίας της έκφρασης κ.ά.¹¹⁸

Το δικαίωμα συνδέεται με τη διάταξη του άρθρου 2 της παραγράφου 1 του Συντάγματος περί της αξίωσης για προστασία και σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς με τη θέση ορίων στην επεξεργασία των δεδομένων, το άτομο προστατεύεται από την χωρίς τη θέλησή του και εν αγνοία του πολλές φορές επεξεργασία των δεδομένων του και δεν καθίσταται έρμαιο στις εκάστοτε κρατικές και ιδιωτικές εξουσίες¹¹⁹. Το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος λειτουργεί επικουρικά και συμπληρωματικά προς τα άλλα ατομικά δικαιώματα και καλύπτει προσβολές των δικαιωμάτων που δεν προστατεύονται από άλλες διατάξεις. Η προστασία της ανθρώπινης αξίας έγκειται άλλωστε και στην προστασία της εσωτερικής ελευθερίας, της συνείδησης, η σύνδεση της οποίας με την προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι εμφανής. Το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων δεν

---

¹¹⁶Λαζαράκος Γ. στο «Θεμελιώδη Δικαιώματα» του Σπύρου Βλαχόπουλου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 245 – 246.

¹¹⁷Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 210.

¹¹⁸Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, «Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 41- 42.

¹¹⁹Κώστας Χ. Χρυσόγονος, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 210.

κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 του Συντάγματος αλλά συντείνει στην προστασία της αξίας του ανθρώπου και το Κράτος οφείλει μέσω λήψης κατάλληλων μέτρων να το διασφαλίσει θεσμικά¹²⁰.

Αναφορικά με τη σχέση του δικαιώματος με το αντίστοιχο στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, η έννοια προσωπικότητα είναι ευρύτερη και περιλαμβάνει τα προσωπικά δεδομένα, καθώς τα τελευταία είναι καταγραφές στοιχείων αυτής. Άλλωστε το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος καλύπτει την εξουσία διάθεσης των προσωπικών στοιχείων του ατόμου.

Επιπλέον, τα προσωπικά δεδομένα αποτελούν μια μορφή περιορισμού της ελευθερίας ανάπτυξης της προσωπικότητας του καθενός καθώς πρέπει η ελευθερία αυτή να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων, όπως είναι και η προστασία των δεδομένων τρίτων.

Τα δικαιώματα αυτά διαφέρουν ως προς τη δράση τους, ήτοι το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων δρα προληπτικά ενώ το δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας μέσω του ΑΚ 57 δρα κατασταλτικά καθώς επιδιώκει την αποζημίωση και την παράλειψη επανάληψης της προσβολής στο μέλλον. Επομένως, το σχετικό με τα προσωπικά δεδομένα δικαίωμα με την προληπτική δράση του περιορίζει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθώς αναγνωρίζει περαιτέρω δικαιώματα στα υποκείμενα των δεδομένων που έως τότε υφίσταντο μεγαλύτερης κλίμακας επεξεργασίας σύμφωνα με την ελευθερία της προσωπικότητας.

Επίσης, η επεξεργασία κάθε στοιχείου δεν δύναται να προσβάλλει την προσωπικότητα. Το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων περιλαμβάνει και δεδομένα που σε περίπτωση προσβολής τους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσβάλλεται και η προσωπικότητα του ατόμου και ως εκ τούτου διαφοροποιείται ως προς την εμβέλειά του από το άρθρο 5 παρ.1 του Συντάγματος.¹²¹

Η διάταξη του άρθρου 9^A αποτελεί ουσιαστικά εξειδίκευση της ανάπτυξη της προσωπικότητας παρέχοντας προστασία σε εκφάνσεις της που συνδέονται με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή¹²². Άλλωστε αυτά είναι τα στοιχεία που

---

¹²⁰Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, «Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 42-44.

¹²¹Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, «Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 44-47.

¹²²Κώστας Χ. Χρυσόγονος, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 210 – 211.

τυγχάνουν μεγαλύτερης επεξεργασίας και χρήσης από τους τρίτους για την επιδίωξη διαφόρων σκοπών τους.

Από πρώτης όψεως το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού φαίνεται να συνδέεται με τη διάταξη του άρθρου 9 παράγραφος 1 εδάφιο β' του Συντάγματος αναφορικά με την προστασία του ιδιωτικού και κοινωνικού βίου των ατόμων. Πριν την αναθεώρηση του 2001 το άρθρο ερμηνευόταν διασταλτικά προκειμένου να περιλάβει στην προστασία του όχι μόνον την κατοικία, την οικογενειακή και ιδιωτική ζωή αλλά και προσωπικές πληροφορίες του ατόμου που αφορούν τον ιδιωτικό του βίο. Η προστασία των στοιχείων που αφορούσαν την κοινωνική, πολιτική και οικονομική ζωή του ατόμου και τη συμμετοχή του σε αυτούς τους τομείς της ζωής επιχειρήθηκε να θεμελιωθεί στην ελευθερία της προσωπικότητας, άλλωστε η θεμελίωση της προσβολής του στην ιδιωτικότητα του ατόμου θα ήταν ιδιαίτερα δυσχερής και θα απαιτούνταν αυξημένες προϋποθέσεις κακοπιστίας και υπαιτιότητας¹²³.

Στο άρθρο 9^A βασίζεται η αποχή του Κράτους από την επεξεργασία των στοιχείων των φυσικών προσώπων δεδομένης της ανάπτυξης της τεχνολογίας και της διάδοσης της πληροφορίας. Μέσω του δικαιώματος πληροφοριακού αυτοκαθορισμού το άτομο δεν καθίσταται αντικείμενο επεξεργασίας χωρίς τη συγκατάθεσή του ή δίχως να το γνωρίζει.¹²⁴

Το δικαίωμα της προστασίας των προσωπικών είναι ατομικό – αμυντικό και εκδηλώνεται ως απαγόρευση καταγραφής δεδομένων σε συνδυασμό με άλλη συνταγματική διάταξη αλλά και ως άρνηση παροχής πληροφοριών του ατόμου για τον εαυτό του, εάν δεν υφίστανται οι κατάλληλες εγγυήσεις προστασίας¹²⁵. Όμως, η φύση του έχει αμφισβητηθεί κυρίως λόγω της διατύπωσης της συνταγματικής διάταξης. Ειδικότερα, από τη διατύπωση του άρθρου 9^A δεν προκύπτει το ουσιαστικό περιεχόμενο του δικαιώματος και τα όρια αυτού παρά αναφέρονται θετικές αξιώσεις του ατόμου στο πλαίσιο του (επεξεργασία, διαγραφή κ.λπ.).

Επίσης, έχει αμφισβητηθεί η αυτοτέλεια του δικαιώματος ένεκα της συστηματικής ερμηνείας που εφαρμόζεται, ήτοι ερμηνεύεται σε συνάρτηση με τα δικαιώματα της ιδιωτικότητας και της προσωπικότητας. Υποστηρίζεται ότι πρόκειται

---

¹²³Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, «Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 48-50.

¹²⁴Μαντζούφης Γ. Παναγιώτης, «Συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων στην κοινωνία της διακινδύνευσης», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 288 – 289.

¹²⁵Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 212.

για ετεροαναφορικό δικαίωμα, δεν έχει ουσιαστικό περιεχόμενο, αλλά μία παράγωγη κανονιστικότητα, η οποία συνίσταται στην αναζήτηση της ηθικής του θεμελίωσης είτε στην αρνητική αυτονομία του ατόμου, την πληροφοριακή αυτοδιάθεση είτε στη θετική, τον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό. Δε λειτουργεί ως ουσιαστική πτυχή της αυτονομίας και της ελευθερίας του ατόμου αλλά ουσιαστικά παραπέμπει σε άλλα δικαιώματα και αναφέρεται σε κυρώσεις και ενίσχυση αξιώσεων. Το δικαίωμα αυτό συνδέεται στενά με τα δικαιώματα της ιδιωτικότητας και της προσωπικότητας όταν προστατεύει στοιχεία που συνδέονται με αυτά, όπως η ταυτότητα του ατόμου, ο ιδιωτικός του βίος κ.ά. Επομένως, η θεμελίωση του άρθρου 9^Α φαίνεται να στηρίζεται στα άλλα ουσιαστικά συνταγματικά δικαιώματα της ιδιωτικότητας. Η πληροφορία που προστατεύεται από το δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού πρέπει να συνδεθεί αξιολογικά και ηθικά ως προς την ποιότητά της με τα άλλα αυτά δικαιώματα της αυτονομίας και της προσωπικότητας. Επομένως, το δικαίωμα της ιδιωτικότητας προσδιορίζει το ουσιαστικό περιεχόμενο του άρθρου 9^Α και το τελευταίο λειτουργεί ως ενίσχυση του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα μέσω τυποποίησης προσβολών¹²⁶. Η σχέση μεταξύ των δύο αυτών δικαιωμάτων και η οιονεί αδικοπρακτική φύση του δικαιώματος του άρθρου 9^Α προκύπτει και από αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ.¹²⁷

Αναφορικά με το άρθρο 19 του Συντάγματος και τη σχέση του με το δικαίωμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πρέπει να αναφερθεί πως αφορά μόνο τα προσωπικά δεδομένα ως στοιχεία επικοινωνίας, επομένως, η θεμελίωση του δικαιώματος προ της αναθεώρησης σε αυτή τη διάταξη θα μπορούσε να είναι μόνο μερική. Ενδεχομένως, η επικοινωνία να μην περιέχει προσωπικά δεδομένα, σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει σχέση μεταξύ των δικαιωμάτων. Τα εξωτερικά στοιχεία, όπως οι διευθύνσεις και τα ονόματα παραλήπτη και αποστολέα προστατεύονταν από το άρθρο 19 του Συντάγματος. Επίσης, η έννοια του απορρήτου είναι πιο αυστηρή από την προστασία των δεδομένων. Το απόρρητο αίρεται υπό αυστηρές προϋποθέσεις και απαγορεύει οιαδήποτε ανακοίνωση, διαβίβαση και διάδοση πληροφορίας. Η επεξεργασία πέρα των ανωτέρω περιλαμβάνει και άλλες μορφές

---

¹²⁶Ακριβοπούλου Χριστίνα, «Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή: Από τη γένεση, στη σύγχρονη διαμόρφωση και προστασία του», σελ.324-330.

¹²⁷ΑΠΔΠΧ, Αποφάσεις 17/2008, 62/2007. Όμως βλ. 3/2008.

πράξεων που μπορούν να επιχειρηθούν σε πληροφορίες και είναι πιο ευρεία έννοια από το απόρρητο.¹²⁸

Το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων καθώς περιλαμβάνει και την προστασία από την ηλεκτρονική επεξεργασία μέσω υπολογιστικών συστημάτων και τη χρήση, δημοσιοποίησή τους στο διαδίκτυο, έρχεται σε σύγκρουση ορισμένες φορές με το άρθρο 5^Α του Συντάγματος, ήτοι με το δικαίωμα πληροφόρησης. Η σύγκρουση επιλύεται κατά περίπτωση και λαμβάνονται υπόψη οι ειδικότερες συνθήκες που υφίστανται (ειδικές κατηγορίες δεδομένων κ.ά.). Πάντως επισημαίνεται και η συμπληρωματική σχέση των δύο δικαιωμάτων, καθώς για να ασκηθεί αποτελεσματικά το δικαίωμα της πληροφορικής αυτοδιάθεσης είναι αναγκαία η προηγούμενη πληροφόρηση του υποκειμένου.¹²⁹

Φορείς του δικαιώματος, όπως προκύπτει από τη διατύπωση του άρθρου του Συντάγματος είναι μόνο φυσικά πρόσωπα ανεξαρτήτως εθνικότητας. Αποδέκτες δε είναι οι κρατικές αρχές και υπηρεσίες και οι ιδιώτες.¹³⁰

Ως προς την συνταγματική κατοχύρωση του διαδικαστικού μέρους του δικαιώματος το άρθρο 9^Α εδ.β' προβλέπει τη συγκρότηση Ανεξάρτητης Αρχής. Σχετική είναι και η διάταξη του άρθρου 101 Α του Συντάγματος όπου ορίζονται οι προϋποθέσεις ίδρυσης των Ανεξάρτητων Αρχών. Η ΑΠΔΠΧ, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ιδρύθηκε με το Ν. 2472/1997 (άρθρα 15 επ.), με στόχο την εποπτεία εφαρμογής των προστατευτικών για τα προσωπικά δεδομένα διατάξεων και εφοδιασμένη με ελεγκτικές, συμβουλευτικές ρυθμιστικές, κυρωτικές αποφασιστικές, γνωμοδοτικές και κανονιστικές αρμοδιότητες. Πλέον τα σχετικά με την ΑΠΔΧΠ ζητήματα ρυθμίζονται από τα άρθρα 9 έως 20 του Ν. 4624/2019.

3.5 Ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, ο Ν. 4624/2019 και προσεγγίσεις βασικών εννοιών του δικαίου προστασίας προσωπικών δεδομένων

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων κατοχυρώθηκε από τη Συνθήκη της Λισαβόνας και ειδικότερα με το άρθρο 16 Β όπου στην παράγραφο 1 ορίζεται ότι «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.» Στην παράγραφο 2 του άρθρου αρμόδια για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με την ανωτέρω προστασία ορίστηκαν το

¹²⁸Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, «Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 51.

¹²⁹Κώστας Χ. Χρυσόγονος, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 211.

¹³⁰Άρθρο 25 παρ. 1 εδ. γ' Συντάγματος.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, τα οποία αποφασίζουν με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία.¹³¹ Ο Κανονισμός 2016/69/ΕΕ θεσπίστηκε στη βάση της διάταξης του άρθρου 16 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η θέσπιση του Κανονισμού θεωρήθηκε αναγκαία καθώς η Οδηγία 95/46/ΕΚ δεν κατάφερε να επιτύχει την ομοιόμορφη και ενιαία εφαρμογή των προστατευτικών για τα προσωπικά δεδομένα των φυσικών προσώπων διατάξεων στα κράτη της Ένωσης και επικράτησε στον συγκεκριμένο τομέα ανασφάλεια δικαίου και κλίμα αμφισβήτησης από τους ευρωπαίους πολίτες αναφορικά με την αποτελεσματικότητα της προστασίας απέναντι στους κινδύνους της επεξεργασίας δεδομένης και της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης¹³².

Επιπλέον, η Οδηγία 95/46/ΕΚ προέβλεπε την υποχρέωση γνωστοποίησης της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στις αρμόδιες εποπτικές αρχές, η οποία, όμως, δεν επέφερε βελτίωση στον τομέα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων παρά το διοικητικό και οικονομικό κόστος.¹³³

Ο ΓΚΠΔ δεν οδήγησε σε αλλαγές ως προς τις ήδη υπάρχουσες αρχές, όπως τη συγκατάθεση¹³⁴, την αναλογικότητα και του σκοπού¹³⁵, τη διάκριση ανάμεσα σε «απλά» δεδομένα και δεδομένα ειδικών κατηγοριών¹³⁶, την εφαρμογή του σε δεδομένα φυσικών προσώπων¹³⁷, την εφαρμογή του στην αυτοματοποιημένη αλλά και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων¹³⁸, εφόσον τα τελευταία περιλαμβάνονται σε σύστημα αρχειοθέτησης, τη μη εφαρμογή του στην προσωπική ή οικιακή δραστηριότητα¹³⁹ κ.λπ.

Ο ΓΚΠΔ παρουσιάζει, όμως, και αρκετές καινοτομίες σε σχέση με το προϊσχύον νομικό καθεστώς του οποίου την αναποτελεσματικότητα ήρθε να αντιμετωπίσει.

Ο Κανονισμός περιέχει 99 άρθρα, ήτοι έχει ιδιαίτερα μεγαλύτερη έκταση από την Οδηγία, στοχεύοντας στην πληρέστερη προστασία των υποκειμένων των δεδομένων με ρυθμίσεις όπως της αρχής της περιορισμένης αποθήκευσης των δεδομένων, βαριές κυρώσεις για τους παραβάτες κ.λπ., επιτυγχάνοντας με αυτό τον

---

¹³¹Άρθρο 16 Β παράγραφος 2 ΣΛΕΕ.

¹³²Προοίμιο ΓΚΠΔ, σκέψη 9.

¹³³Προοίμιο ΓΚΠΔ, σκέψη 89.

¹³⁴Άρθρα 6 και 7 ΓΚΠΔ. Αναφορικά με τη συγκατάθεση ανηλίκου βλ. άρθρο 8 ΓΚΠΔ.

¹³⁵Άρθρο 5 ΓΚΠΔ.

¹³⁶Άρθρο 9 ΓΚΠΔ.

¹³⁷Άρθρο 1 παρ. 1 ΓΚΠΔ.

¹³⁸Άρθρο 2 παρ. 1 ΓΚΠΔ.

¹³⁹Άρθρο 2 παρ. 2 περ. δ ΓΚΠΔ.

τρόπο και την ασφάλεια δικαίου προκειμένου να λειτουργεί ομαλά η ψηφιοποιημένη πλέον αγορά¹⁴⁰.

Στην ασφάλεια των υποκειμένων στοχεύει και η επέκταση του εδαφικού πεδίου εφαρμογής¹⁴¹. Η εφαρμογή των προστατευτικών διατάξεων του Κανονισμού εφαρμόζεται και για επιχειρήσεις μη εγκατεστημένες στην Ένωση, οι οποίες, όμως, απευθύνονται σε ευρωπαίους πολίτες μέσω του διαδικτύου ή παρέχουν υπηρεσίες σε αυτούς, προβαίνουν σε κατάρτιση προφίλ χρηστών του διαδικτύου ή ασχολούνται με συμπεριφορική διαφήμιση. Τα υποκείμενα των δεδομένων που διαμένουν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προστατεύονται πλήρως από τις διατάξεις του Κανονισμού και ιδίως δεδομένης της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης και ευρείας χρήσης του διαδικτύου¹⁴². Σχετική με την ανωτέρω καινοτομία είναι και η υποχρέωση του υπευθύνου και του εκτελούντος την επεξεργασία να ορίσουν εκπρόσωπο εντός της Ένωσης σε περίπτωση που δεν είναι εγκατεστημένοι σε κράτος μέλος αλλά παρέχουν τις ανωτέρω υπηρεσίες σε ευρωπαίους πολίτες¹⁴³.

Επιπλέον, προβλέπονται μέτρα πρόληψης, η οποία φαίνεται να προτιμάται της καταστολής, με την επιβολή της υποχρέωσης προστασίας των δεδομένων εξ ορισμού. Θεσπίζεται μέσω του ΓΚΠΔ ένα νέο προληπτικό σύστημα εκτίμησης κινδύνων επεξεργασίας και διαβούλευσης με την εποπτική αρχή για ορισμένες μορφές επεξεργασίας, ιδιαίτερα εκείνων που λόγω των τεχνολογικών τους χαρακτηριστικών ενδέχεται να επιφέρουν κινδύνους για τα δικαιώματα των υποκειμένων. Το σύστημα αυτό εκφράζεται μέσω της πρόβλεψης της εκτίμησης αντικτύπου¹⁴⁴, πρόκειται ουσιαστικά για εκτίμηση επιπτώσεων των πιθανών κινδύνων μιας επεξεργασίας με χαρακτηριστικά την αξιολόγηση προσωπικών πτυχών του υποκειμένου, μεγάλης κλίμακας επεξεργασία ειδικών κατηγοριών δεδομένων ή δεδομένων για ποινικές καταδίκες και αδικήματα και παρακολούθηση σε συστηματική βάση δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα. Σε περίπτωση που η εκτίμηση αντικτύπου προβλέψει ότι θα υπάρξει κίνδυνος για τα υποκείμενα των δεδομένων παρά τη λήψη μέτρων προστασίας, τότε ο υπεύθυνος επεξεργασίας προβαίνει σε προηγούμενη

---

¹⁴⁰ Δελλής Γιώργος, «Για μια αποτελεσματικότερη δημόσια προστασία των προσωπικών δεδομένων: ο «θαυμαστός καινούριος κόσμος» του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχος 1, έτος 2017, σελ. 5.

¹⁴¹ Άρθρο 3 παρ. 2 ΓΚΠΔ.

¹⁴² Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 227-228.

¹⁴³ Άρθρο 27 παρ. 1 ΓΚΠΔ

¹⁴⁴ Άρθρο 35 ΓΚΠΔ.

διαβούλευση¹⁴⁵ με την εποπτική αρχή, η τελευταία παρέχει οδηγίες αλλά δύναται να παύσει οριστικά ή προσωρινά την επεξεργασία¹⁴⁶. Φανερό είναι εκ των ανωτέρω η σημασία που δίνει ο Κανονισμός στην τεχνοκρατία και τη συμμόρφωση με τις τεχνολογικές εξελίξεις. Πλέον οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεν υποχρεούνται να γνωστοποιούν την επεξεργασία των δεδομένων στην εποπτική αρχή, έμφαση δίνεται στον κίνδυνο που προκαλείται στις ελευθερίες των υποκειμένων από το είδος και τα τεχνολογικά χαρακτηριστικά μιας επεξεργασίας, από το μέγεθος του οργανισμού που προβαίνει στην επεξεργασία και από την επεξεργασία σε μεγάλη κλίμακα που επηρεάζει μεγάλο αριθμό ατόμων. Το κόστος της εποπτείας συμμόρφωσης μεταφέρεται σε έναν βαθμό στον υπεύθυνο επεξεργασίας με την υποχρέωση γνωστοποίησης παραβιάσεων δεδομένων στην Αρχή, με την τήρηση του αρχείου δραστηριοτήτων για τους μεγάλους σε μέγεθος υπευθύνους επεξεργασίας (άνω των 250 εργαζομένων) και με την υποχρέωση ορισμού Υπευθύνου Προστασίας Δεδομένων σε υπευθύνους επεξεργασίας που προβαίνουν σε συστηματική και μεγάλης κλίμακας επεξεργασία προσωπικών δεδομένων¹⁴⁷.

Ο ΓΚΠΔ ενίσχυσε και εμπλούτισε τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων. Επιγραμματικά προβλέπονται τα εξής δικαιώματα: δικαίωμα ενημέρωσης αναφορικά με βασικά στοιχεία της επεξεργασίας, το δικαίωμα πρόσβασης, το οποίο αναφέρεται στη δυνατότητα του υποκειμένου να λάβει γνώση των δεδομένων του που τυγχάνουν επεξεργασίας από έναν υπεύθυνο επεξεργασίας και πληροφορίες σχετικά με την επεξεργασία τους, το δικαίωμα διόρθωσης, το δικαίωμα διαγραφής ή άλλως δικαίωμα στη λήθη, περιορισμού της επεξεργασίας, φορητότητας, εναντίωσης – αντίταξης στην επεξεργασίας και περί μη αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων. Τα δικαιώματά των υποκειμένων των δεδομένων τελούν υπό ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμούς της ισχύουσας νομοθεσίας, όπως αυτά προβλέπονται στα άρθρα 12 – 22 του ΓΚΠΔ και των διατάξεων του ν. 4624/2019, ενδεικτικά στα άρθρα 29 – 35.

Η ενίσχυση της θέσης του υποκειμένου είναι εμφανής εκ των ανωτέρω, όπως και η σαφής οριοθέτηση των υποχρεώσεων των υπευθύνων επεξεργασίας. Ιδιαίτερης αξίας είναι η δυνατότητα του υποκειμένου να ενημερωθεί σχετικά με την

---

¹⁴⁵Άρθρο 36 ΓΚΠΔ

¹⁴⁶Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 231-232.

¹⁴⁷Δελλής Γιώργος, «Για μια αποτελεσματικότερη δημόσια προστασία των προσωπικών δεδομένων: ο «θανμαστός καινούριος κόσμος» του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχος 1, έτος 2017, σελ. 6-7.

επεξεργασία και με αυτό τον τρόπο η άσκηση ελέγχου σε αυτήν μέσω της άσκησης και των λοιπών δικαιωμάτων του.

Ο ΓΚΔΠ προβλέπει σαφείς διατάξεις ευθύνης για τους εμπλεκόμενους στην επεξεργασία. Προβλέπεται ευθύνη για υλική και μη υλική ζημία και αντίστοιχο δικαίωμα αποζημίωσης του υποκειμένου¹⁴⁸. Ευθύνη προβλέπεται τόσο για τον υπεύθυνο επεξεργασίας όσο και για τον εκτελούντα την επεξεργασία αλλά και ευθύνη εις ολόκληρον των εμπλεκομένων. Επίσης, προβλέπονται υψηλές διοικητικές κυρώσεις με τα ανώτατα πρόστιμα στη μία κατηγορία να ανέρχονται στα 10 εκατομμύρια ευρώ ή στο 2% επί του κύκλου εργασιών στο έτος σε παγκόσμιο επίπεδο για επιχειρήσεις και στη δεύτερη κατηγορία τα 20 εκατομμύρια ευρώ ή το 4% του κύκλου εργασιών. Στόχος των προβλέψεων αυτών είναι η καταστολή των παραβατικών συμπεριφορών αλλά και μέσω της ασφάλειας δικαίου και της γνώσης των αρνητικών συνεπειών η δυνατότητα των υπευθύνων να άρουν τυχόν παραβλέψεις και παρατυπίες τους¹⁴⁹.

Σημαντική είναι η ενίσχυση της θέσης της εποπτικής αρχής μέσω των άρθρων 51επ. ΓΚΠΔ με στόχο τη συνεκτική εφαρμογή του Κανονισμού. Προβλέπονται η ανεξαρτησία της δημόσιας αρχής και ευρείες ελεγκτικές, συμβουλευτικές, αδειοδοτικές, δικαιοπλαστικές και τιμωρητικές αρμοδιότητες. Όπως προαναφέρθηκε τα σχετικά με την ΑΠΔΠΧ ορίζονται στο Κεφάλαιο Β' του Ν. 4624/2019. Είχε συσταθεί με το άρθρο 9 του νόμου 2472/1997.

Ο Νόμος 4624/2019 επιτελεί δύο στόχους, την πρόβλεψη των μέτρων περί εφαρμογής του Κανονισμού και την ενσωμάτωση της Οδηγίας 680/2016. Ο Κανονισμός παρά τη φύση του παρουσιάζει χαρακτηριστικά Οδηγίας καταλείποντας κενά προς συμπλήρωση στους εθνικούς νομοθέτες. Πρόκειται για έναν γενικό και μινιμαλιστικό νόμο που δεν αποσαφηνίζονται επαρκώς όλοι οι αμφισβητήσιμοι όροι.

Θετική ήταν η επιλογή του νομοθέτη να καταργηθεί η αδειοδότηση ως προϋπόθεση για την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών, η οποία προβλεπόταν υπό το προ ισχύον καθεστώς με συνέπειες το τεράστιο φόρτο εργασίας για την ΑΠΔΠΧ και τις καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτήσεων. Σαφής η επιλογή του νομοθέτη προς μια οιονεί αυτορρύθμιση από τους υπεύθυνους επεξεργασίας, οι

---

¹⁴⁸ Άρθρο 82 παρ. 1 του ΓΚΔΠ

¹⁴⁹ Δελλής Γιώργος, «Για μια αποτελεσματικότερη δημόσια προστασία των προσωπικών δεδομένων: ο «θανμαστός καινούριος κόσμος» του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχος 1, έτος 2017, σελ. 6-7.

οποίοι προβαίνουν στις σχετικές σταθμίσεις, το οποίο, όμως, δημιουργεί αμφιβολίες σε έναν βαθμό εάν δύνανται να προβούν σε αυτές.

Ο Νόμος 4624/2019 προβλέπει και τα θέματα οργάνωσης της ΑΠΔΠΧ με αξιοσημείωτη την παρουσία δικαστών στη σύνθεσή της προς εξασφάλιση της τήρησης της νομιμότητας και την έκδοση διοικητικών πράξεων με εκτελεστικότητα. Προβλέπεται η συμμετοχή ειδικού επιστημονικού προσωπικού (δικηγόρων σε αναστολή κ.λπ.). Ως αρνητική πρέπει να επισημανθεί η μη τήρηση προδικασίας ενώπιον της Αρχής, ήτοι το υποκείμενο να απευθύνεται πρώτα στον υπεύθυνο επεξεργασίας αλλά και η έλλειψη νομικής υπηρεσίας σε περίπτωση που προσβληθούν πράξεις επιβολής προστίμων.

Ο εφαρμοστικός νόμος στην παρ. 1 του άρθρου 42 - στη βάση του άρθρου 86 ΓΚΠΔ - αναφέρει ότι οι διατάξεις του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ παραμένουν ανεπηρέαστες όταν εμπεριέχονται εντός των εγγράφων δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Ο νομοθέτης δεν φαίνεται να παίρνει θέση υπέρ κάποιου εκ των δύο δικαιωμάτων, απλώς επισημαίνει τη συνέχιση της ισχύος των διατάξεων του ΚΔΔιαδ. Δεν μπορεί να στηριχθεί στη συγκεκριμένη διάταξη – ένεκα και της διατύπωσής της - η αποκλειστική εφαρμογή των διατάξεων του ΚΔΔιαδ.

Ο νομοθέτης επηρεάστηκε εκ του αντίστοιχου γερμανικού νόμου μέσω της επιλογής της διάκρισης μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στη βάση του άρθρου 83 παρ. 7 του ΓΚΠΔ σχετικά με την επιβολή διοικητικών κυρώσεων με αρκετές ανησυχίες ως προς την επιλογή καθώς το ελληνικό δημόσιο παρουσιάζει ιδιαίτερες ελλείψεις ως προς την κανονιστική συμμόρφωση.

Άξια αναφοράς είναι η εξαίρεση της Ε.Υ.Π. από την ελεγκτική αρμοδιότητα της Αρχής αλλά και των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών στο πλαίσιο ασκήσεως δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων. Η έλλειψη εποπτείας από ανεξάρτητη αρχή φαίνεται να αντιτίθεται στη διάταξη του άρθρου 8 παράγραφος 3 του ΧΘΔ, το οποίο δεν αναφέρει εξαιρέσεις στον έλεγχο από ανεξάρτητες αρχές για κάποιες αρμοδιότητες.¹⁵⁰

Ιδιαίτερα θετική ήταν η πρόβλεψη του νομοθέτη περί απαγόρευσης χρήσεως γενετικών δεδομένων για ασφαλιστικούς σκοπούς λαμβάνοντας σαφή θέση σε ένα αμφισβητούμενο ζήτημα.

Προς πληρότητα της παρούσης εργασίας αλλά και προκειμένου να παρουσιαστεί η σύγκρουση των δικαιωμάτων της πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα

---

¹⁵⁰ Παναγοπούλου – ΚουτνατζήΦερενίκη, «Συνταγματική θεώρηση του νόμου περί προστασίας δεδομένων (Ν. 4624/2019)», Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 3/2019, σελ. 329 – 335.

και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν ορισμένες βασικές έννοιες και σημεία του ΓΚΠΔ και της λοιπής ισχύουσας εθνικής νομοθεσίας.

Η έννοια του προσωπικού δεδομένου αποτυπώνεται στη διάταξη του άρθρου 4 στοιχείο 1 του Κανονισμού και επαναλαμβάνεται στο άρθρο 44 στοιχείο α' του Νόμου 4624/2019. Ο ορισμός χαρακτηρίζεται για την ευρύτητά του και εμπεριέχει όλων των ειδών τις πληροφορίες που αφορούν ένα φυσικό πρόσωπο¹⁵¹. Εμπίπτουν τόσο αντικειμενικές όσο και υποκειμενικές πληροφορίες, γνώμες ή αξιολογήσεις. Οι πληροφορίες δύνανται να είναι αληθείς ή και όχι. Σε κάθε περίπτωση ο Κανονισμός δεν αφορά ανώνυμες πληροφορίες. Επιπλέον, τα δεδομένα μπορεί να περιέχονται σε έγγραφο, να είναι αλφαβητικά, αριθμητικά, φωτογραφικά, ακουστικά, σε υπολογιστή, σε cd κ.λπ.¹⁵² Από τον ορισμό προκύπτει ότι η προστασία παρέχεται σε εν ζωή πρόσωπα και όχι σε θανόντες. Επίσης, δεν καλύπτει τα νομικά πρόσωπα αλλά καλύπτει τις πληροφορίες από αφορούν τη συμμετοχή των μελών της εταιρείας σε αυτήν καθώς και τα δεδομένα που αφορούν ατομική επιχείρηση λόγω της σύνδεσης των δεδομένων της επιχείρησης με αυτά του φυσικού προσώπου¹⁵³.

Τα δεδομένα διαχωρίζονται σε απλά και ειδικών κατηγοριών, όπως προκύπτει από το άρθρο 9 του ΓΚΠΔ. Τα δεδομένα ειδικών κατηγοριών *«αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό.»* Στην παράγραφο 1 της ανωτέρω διάταξης προβλέπεται ότι απαγορεύεται να τύχουν επεξεργασίας ενώ στην επόμενη παράγραφο προβλέπονται οι εξαιρέσεις, οι οποίες εάν συντρέχουν είναι δυνατή η επεξεργασία αυτών των δεδομένων¹⁵⁴. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις δεδομένων ειδικών κατηγοριών που εμπεριέχονται σε δημόσια έγγραφα είναι οι αναρρωτικές άδειες¹⁵⁵, πιστοποιητικά ιατρών, αποφάσεις

---

¹⁵¹Ομάδα εργασίας του άρθρου 29, Γνώμη 4/2007, σελ. 4.

¹⁵²Υγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 52 – 53.

¹⁵³Υγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 58.

¹⁵⁴Βλ. άρθρο 22 Ν. 4624/2019

¹⁵⁵Βλ. ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 75/2011

υγειονομικών επιτροπών¹⁵⁶κ.ά. Ως απλά προσωπικά δεδομένων θα μπορούσαν να αναφερθούν το ονοματεπώνυμο, η ηλικία, το ΑΦΜ, αριθμός τηλεφώνου, διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ταχυδρομική διεύθυνση, τραπεζικοί λογαριασμοί, ΑΜΚΑ¹⁵⁷κ.ά. Μέσω της διάκρισης επιτυγχάνεται μεγαλύτερος βαθμός προστασίας για τα δεδομένα ειδικών κατηγοριών.

Ο ορισμός της επεξεργασίας στον ΓΚΠΔ είναι ενδεικτικός και χαρακτηρίζεται επίσης από ευρύτητα¹⁵⁸. Αυτοματοποιημένη επεξεργασία είναι κάθε επεξεργασία που διενεργείται με αυτοματικά μέσα με τη βοήθεια ενός υπολογιστή, μιας κινητής συσκευής ή ενός ρούτερ. Η ανάρτηση προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο και η αναζήτηση προσωπικών δεδομένων μέσω μηχανής αναζήτησης αποτελεί μορφή επεξεργασίας¹⁵⁹, όπως προκύπτει από τη σχετική ευρωπαϊκή νομολογία.¹⁶⁰

Ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται σε χειρόγραφο σύστημα αρχειοθέτησης¹⁶¹, ήτοι σε φυσικό αρχείο. Αφορά σύστημα αρχειοθέτησης δομημένο και με συγκεκριμένα κριτήρια¹⁶².

Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2 παρ. 2 του ΓΚΠΔ. Δεν εμπίπτει στον Κανονισμό η διενέργεια επεξεργασίας για προσωπική ή οικιακή χρήση, για πρόληψη εγκλημάτων και για σκοπούς Εθνικής Άμυνας.

Στο σημείο αυτό θα αναφερθούμε στα εμπλεκόμενα πρόσωπα, τους παράγοντες της επεξεργασίας.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη της συμμόρφωσης με τον Κανονισμό και της απόδειξης αυτής σύμφωνα με την αρχή της λογοδοσίας¹⁶³. Επιπλέον, οφείλει να εξετάζει και να διεκπεραιώνει τις αιτήσεις των υποκειμένων – φυσικών προσώπων αλλά και να τηρεί τις ειδικότερες υποχρεώσεις, που προκύπτουν από τις διατάξεις λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα ασφαλείας.¹⁶⁴ Ο καθορισμός του σκοπού και των μέσων επεξεργασίας παίζει καθοριστικό ρόλο στον ορισμό του υπευθύνου επεξεργασίας. Ο σκοπός αναφέρεται στο συμφέρον που επιδιώκει ο

---

¹⁵⁶Βλ. ΑΠΔΧΠ, Απόφαση 103/2016

¹⁵⁷Βλ. ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 56/2010

¹⁵⁸ Άρθρο 4 ΓΚΠΔ.

¹⁵⁹Σωτηρόπουλος Βασίλης, «Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, β' έκδοση, έτος 2019, σελ. 67.

¹⁶⁰BodilLindqvist (C-101/01, 06.11.2003, παρ. 27), Google Spain SL, Google Inc v AEPD, Mario Costeja Gonzalez (C-131/12, 13.05.2014).

¹⁶¹Βλ. Handbook on European data protection law, edition 2018, σελ. 100.

¹⁶²Αιτιολογική σκέψη 15 ΓΚΠΔ περί μη υπαγωγής αρχείων μη διαρθρωμένων με κριτήρια.

¹⁶³ΑΠΔΠΧ, 18/2020.

¹⁶⁴Άρθρο 24 ΓΚΠΔ.

υπεύθυνος επεξεργασίας και ο τρόπος αναφέρεται στα μέσα που χρησιμοποιεί για να την υλοποιήσει. Ο ορισμός του υπευθύνου επεξεργασίας δύναται να προκύπτει άμεσα και από νομοθετική διάταξη ή έμμεσα μέσω θέσπισης κριτηρίων¹⁶⁵. Τα εποπτευόμενα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας άτομα, όπως ο υπάλληλος μιας εταιρείας, δεν θεωρούνται ξεχωριστοί υπεύθυνοι επεξεργασίας, αποτελούν μέρος του οργανισμού – εταιρεία που προβαίνει στην επεξεργασία¹⁶⁶.

Είναι δυνατό οι σκοποί και τα μέσα επεξεργασία να καθορίζονται από κοινού από περισσότερους υπεύθυνους επεξεργασίας και προβλέπεται εις ολόκληρον ευθύνη τους σε περίπτωση ζημίας του υποκειμένου των δεδομένων. Η σχέση μεταξύ των από κοινού υπευθύνων πρέπει να ρυθμίζεται μέσω έγγραφης σύμβασης προκειμένου να ορίζονται συγκεκριμένα οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις (π.χ. ποιος θα προβεί στην ενημέρωση των υποκειμένων, διεκπεραίωση αιτημάτων κ.λπ.)¹⁶⁷

Ο εκτελών την επεξεργασία δεν προβαίνει στον καθορισμό του σκοπού και των μέσων επεξεργασίας, αποτελεί ουσιαστικά ένα τρίτο πρόσωπο μια διακριτή (νομική) προσωπικότητα από τον υπεύθυνο επεξεργασίας και προβαίνει στην επεξεργασία στο πλαίσιο των εντολών που έχει λάβει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας. Η σχέση του υπευθύνου επεξεργασίας και του εκτελούντος ρυθμίζεται από σύμβαση ή άλλη νομική πράξη όπως ορίζει η διάταξη του άρθρου 28 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ όπου περιγράφεται ο ακριβής τρόπος επεξεργασίας και τα μέτρα προστασίας – οι υποχρεώσεις των μερών της επεξεργασίας και οι σχετικές κυρώσεις. Ο εκτελών είναι δυνατό, εφόσον επιτρέπεται από την ανωτέρω σύμβαση, να αναθέσει μέρος της επεξεργασίας σε άλλον υποεκτελούντα την επεξεργασία, στην περίπτωση αυτή, όμως, ο εκτελών διατηρεί ακέραιη την ευθύνη του απέναντι στον υπεύθυνο επεξεργασίας¹⁶⁸.

Αποδέκτης ορίζεται ως το άτομο στο οποίο κοινολογούνται προσωπικά δεδομένα, είτε πρόκειται για τρίτο είτε όχι¹⁶⁹. Οι δημόσιες αρχές στις οποίες διαβιβάζονται προσωπικά δεδομένων στο πλαίσιο έννομης υποχρέωσης για να επιτελέσουν το έργο τους σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους δεν θεωρούνται

---

¹⁶⁵Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 65

¹⁶⁶Σωτηρόπουλος Βασίλης, «Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, β' έκδοση, έτος 2019, σελ. 71.

¹⁶⁷Κανέλλος Ι. Λεωνίδα, «TheGDPRHandbook», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2020, σελ. 22-23.

¹⁶⁸Σωτηρόπουλος Βασίλης, «Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, β' έκδοση, έτος 2019, σελ. 113 – 117, 129-131.

¹⁶⁹Άρθρο 4 στοιχ. 9 ΓΚΠΔ.

αποδέκτες, καθώς οι αρχές αυτές επεξεργάζονται τα δεδομένα σύμφωνα με τους κανόνες προστασίας που ισχύουν. Ο ορισμός του «αποδέκτη» είναι ευρύτερος από την έννοια του «τρίτου» καθώς δύναται να είναι ένα πρόσωπο εκτός του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία αλλά και κάποιος εσωτερικός αποδέκτης, όπως για παράδειγμα ένα υπάλληλος ή ένα άλλο τμήμα της εταιρείας του υπευθύνου ή του εκτελούντος¹⁷⁰.

Ο τρίτος δεν γίνεται να βρίσκεται εντός του οργανισμού του υπευθύνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία, ήτοι δεν δύναται να είναι σαν τον αποδέκτη εσωτερικός. Ο τρίτος μόλις του διαβιβαστούν τα δεδομένα καθίσταται υπεύθυνος επεξεργασίας αυτών, εφόσον πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις της νομοθεσίας (τήρηση αρχείου κ.λπ.)¹⁷¹.

Ο Κανονισμός εισήγαγε τον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων με στόχο τη λογοδοσία και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των υπευθύνων επεξεργασίας στο πλαίσιο ενός προληπτικού ελέγχου. Πρόκειται για άτομο που έχει γνώσεις περί των προσωπικών δεδομένων σε νομικό και πρακτικό επίπεδο και είναι σε θέση να συνδράμει μέσω του συμβουλευτικού του ρόλου στη συμμόρφωση των επιχειρήσεων και των οργανισμών με τον ΓΚΠΔ¹⁷². Λειτουργεί ως σημείο επαφής και συνεργάζεται με την ΑΠΔΠΧ. Δύναται να είναι εσωτερικός για παράδειγμα κάποιος υπάλληλος του υπευθύνου επεξεργασίας ή εξωτερικός συνεργάτης μέσω σύμβασης παροχής υπηρεσιών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι δημόσιες αρχές είναι υποχρεωμένες να ορίζουν ΥΠΔ, εκτός των δικαστικών αρχών όταν ασκούν τη δικαιοδοτική τους αρμοδιότητα¹⁷³.

Οι νομικές βάσεις επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων ορίζονται στο άρθρο 6 παρ. 1 του ΓΚΠΔ και η επιλογή της κατάλληλης εξαρτάται από τη σχέση του υπευθύνου επεξεργασίας με το υποκείμενο των δεδομένων. Επιγραμματικά αναφέρονται αυτές: η συγκατάθεση, η εκτέλεση σύμβασης, η συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση, η διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος, η εκπλήρωση καθήκοντος

---

¹⁷⁰Σωτηρόπουλος Βασίλης, «Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, β' έκδοση, έτος 2019, σελ. 134-135.

¹⁷¹Κανέλλος Ι. Λεωνίδα, «THEGDPRHANDBOOK», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2020, σελ. 27.

¹⁷²Αιτιολογική σκέψη 97 ΓΚΠΔ.

¹⁷³Άρθρο 37 παρ. 1 στοιχ. α ΓΚΠΔ, άρθρο 6 Ν. 4624/2019.

που επιτάσσει το δημόσιο συμφέρον, η άσκηση έννομου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτου.¹⁷⁴

Αναφορικά με τα δεδομένα του άρθρου 9 παρ. 1 του Κανονισμού, περάν της συνδρομής μίας εκ των ανωτέρω νομικών βάσεων πρέπει να συντρέχει και μία από τις εξαιρέσεις της παρ. 2 του άρθρου 9 του ΓΚΠΔ. Ανάλογη είναι και η ρύθμιση του άρθρου 22 του εφαρμοστικού νόμου 4624/2019.¹⁷⁵

Ο ΓΚΠΔ στο άρθρο 5 ορίζει τις γενικές αρχές της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων εκ των οποίων είναι εμφανές ότι η αρχή της αναλογικότητας διέπει την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων. Επιγραμματικά αναφέρονται οι αρχές: α) αρχή νομιμότητας, αντικειμενικότητας και διαφάνειας, β) αρχή του περιορισμού του σκοπού, γ) αρχή ελαχιστοποίησης των δεδομένων, ήτοι ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να περιορίσει τη συλλογή και επεξεργασία στον αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού βαθμό, εμφανής η αρχή της αναλογικότητας και ειδικότερα το στοιχείο της αναγκαιότητας στη συγκεκριμένη διάταξη του ΓΚΠΔ, δ) αρχή της ακρίβειας των δεδομένων, ε) αρχή περιορισμού της περιόδου αποθήκευσης, στ) η αρχή της εμπιστευτικότητας και της ακεραιότητας, ζ) η αρχή της λογοδοσίας, η οποία καθιερώνεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ, μετατοπίζει την ευθύνη της συμμόρφωσης με τις διατάξεις του Κανονισμού από την εποπτική αρχή στον υπεύθυνο επεξεργασίας. Επίσης, ορίζει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει υποχρέωση απόδειξης της συμμόρφωσής του με τη νομοθεσία. Περαιτέρω εξειδίκευση της αρχής αυτής γίνεται στο άρθρο 24 του ΓΚΠΔ, το οποίο αναφέρεται στα μέτρα συμμόρφωσης, τα οποία πρέπει να λαμβάνει ο υπεύθυνος επεξεργασίας¹⁷⁶.

4. Η σχέση του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα και του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων

4.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η συνταγματική θεμελίωση του δικαιώματος πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα¹⁷⁷ και του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων¹⁷⁸ αποτιμώνται θετικά καθώς συντελούν στην εδραίωση του κράτους δικαίου. Η

¹⁷⁴Άρθρο 6 παρ. 1 ΓΚΔΠ, Κανέλλος Ι. Λεωνίδα, «THEGDPRHANDBOOK», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2020, σελ. 27 – 29.

¹⁷⁵Άρθρο 9 παρ. 2 ΓΚΠΔ, άρθρο 22 Ν. 4624/2019, Κανέλλος Ι. Λεωνίδα, «THEGDPRHANDBOOK», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2020, σελ. 31 -32.

¹⁷⁶Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 75-88.

¹⁷⁷Άρθρο 10 παρ. 3 Συντάγματος.

¹⁷⁸Άρθρο 9^Α Συντάγματος.

ανωτέρω θεμελίωση κατέστησε, όμως, εντονότερο το νομικό ζήτημα της οριοθέτησης του πεδίου εφαρμογής των δικαιωμάτων και της επίλυσης της σύγκρουσής τους σε περίπτωση που ζητηθεί από τρίτο πρόσωπο η χορήγηση δημοσίων εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα.

Η ΑΠΔΠΧ επισημαίνει ότι δεν υφίσταται ιεραρχική σειρά μεταξύ των ανωτέρω συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων¹⁷⁹ και η επίλυση της σύγκρουσης αποτελεί πρόκληση. Η ανωτέρω μη ιεραρχική σχέση προκύπτει και από το άρθρο 86 του ΓΚΠΔ, το οποίο κάνει λόγο για συμβιβασμό των δύο δικαιωμάτων.

Χαρακτηριστική είναι και η αιτιολογική σκέψη 4 του ΓΚΠΔ όπου ορίζεται ότι το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων δεν είναι απόλυτο και υφίσταται στάθμιση με τα λοιπά δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

4.2 Η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της πρακτικής εναρμόνισης στο πλαίσιο της επίλυσης της σύγκρουσης των δικαιωμάτων

Η αρχή της αναλογικότητας και η πρακτική εναρμόνιση μπορούν να αποτελέσουν σημαντικά ερμηνευτικά εργαλεία στο πλαίσιο επίλυσης της σύγκρουσης και της επιλογής υπερίσχυσης κάποιου δικαιώματος σε συγκεκριμένη περίπτωση.

Η αρχή της αναλογικότητας κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. δ' και είναι εμφανής σε πολλές διατάξεις της νομοθεσίας. Το ΣτΕ αναγνώρισε ρητά την αρχή της αναλογικότητας το 1984 ορίζοντας σε απόφασή του ότι *«οι εκ μέρους του νομοθέτου και της διοικήσεως επιβαλλόμενοι περιορισμοί εις την άσκησιν των ατομικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι μόνον οι αναγκαίοι και να συνάπτονται προς τον υπό του νόμου επιδιωκόμενον σκοπόν»*¹⁸⁰.

Το πρώτο στάδιο της αρχής της αναλογικότητας συνίσταται στον έλεγχο συνάφειας των μέσων με το σκοπό, ήτοι εάν τα μέσα είναι κατάλληλα και πρόσφορα για την επίτευξη του σκοπού. Εν συνεχεία ακολουθεί ο έλεγχος της αναγκαιότητας του περιορισμού, ήτοι εάν δεν υπάρχει άλλος τρόπος που να περιόριζε λιγότερο ή και καθόλου το συνταγματικό δικαίωμα. Ένα ακόμη στοιχείο της αρχής της αναλογικότητας είναι η *stricto sensu* αναλογικότητα, ήτοι η στάθμιση κόστους και

¹⁷⁹Ολομέλεια ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 6/2013.

¹⁸⁰ΣτΕ 2121/1984.

οφέλους, όσο μεγαλύτερος είναι ο περιορισμός του δικαιώματος τόσο ισχυροί πρέπει να είναι και οι λόγοι που δικαιολογούν τον περιορισμό¹⁸¹.

Αναφορικά με τη σύγκρουση των εν λόγω δικαιωμάτων, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, ισχύει η ισοδυναμία των συνταγματικών δικαιωμάτων¹⁸². Επομένως, η επίλυση τυχόν σύγκρουσής τους μπορεί να επιλυθεί μόνο με μια *ad hoc* κρίση σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση προκειμένου να εναρμονιστούν τα δύο δικαιώματα¹⁸³ και να επιτυγχάνεται και η βέλτιστη πρακτική εφαρμογή τους.¹⁸⁴

Πέρα από την αιτιολογική σκέψη 4 ΓΚΠΔ, η οποία αναφέρθηκε ανωτέρω, περί μη απολυτότητας του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων, η αρχή της αναλογικότητας προκύπτει και σε άλλα σημεία του ΓΚΠΔ. Στη σκέψη 19 αναφέρεται η δυνατότητα των κρατών – μελών να περιορίζουν μέσω της εθνικής νομοθεσίας, δικαιώματα και υποχρεώσεις που αφορούν τα προσωπικά δεδομένα υπό τον όρο να είναι αναγκαία και αναλογικά προς επιδίωξη συγκεκριμένων σκοπών (δημόσια ασφάλεια κ.ά.). Στη σκέψη 39 γίνεται λόγος για επάρκεια και συνάφεια των δεδομένων και επεξεργασία των απολύτως αναγκαίων για το σκοπό της επεξεργασίας. Άλλωστε οι αρχές του άρθρου 5 του ΓΚΠΔ αποτελούν εξειδικευμένες μορφές της αναλογικότητας. Στόχο του Κανονισμού και της προηγούμενης ενωσιακής και της εθνικής νομοθεσίας αποτελεί η προστασία και η κυκλοφορία των δεδομένων, καθιστώντας απαραίτητη τη στάθμιση του δικαιώματος προστασίας τους με άλλα δικαιώματα.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω η Διοίκηση πρέπει να προβαίνει σε στάθμιση των έννομων αγαθών πριν προβεί στη χορήγηση των δημοσίων εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα. Μία λύση που μπορεί να εφαρμοστεί σε ορισμένες περιπτώσεις και προκύπτει από την αρχή της αναλογικότητας και της πρακτικής εναρμόνισης είναι η χορήγηση μερικής πρόσβασης στο δημόσιο έγγραφο με εφαρμογή μεθόδων απόκρυψης πληροφοριών τρίτων προσώπων, εφόσον δεν είναι αναγκαία για το σκοπό του αιτούντος. Τέτοιες πρακτικές συνιστούν η ανωνυμοποίηση, η πρόσβαση σε

---

¹⁸¹Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 90 – 92.

¹⁸²ΣτΕ 3670/2006, 118/1993.

¹⁸³ΣτΕ 1792/2011, ΝΣΚ 7/2020, ΝΣΚ 111/2020.

¹⁸⁴Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 102 – 104.

αποσπάσματα του εγγράφου κ.ά.¹⁸⁵ Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται η ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης και η προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Χαρακτηριστική είναι η νομολογία του ΔΕΚ σύμφωνα με την οποία το κοινοτικό όργανο έχει την υποχρέωση εξέτασης της δυνατότητας παροχής μερικής πρόσβασης στα στοιχεία πριν την απόρριψη αιτήματος¹⁸⁶, εκτός εάν η απόκρυψη αυτή προκαλεί ιδιαίτερα σημαντική και μη εύλογη διοικητική επιβάρυνση.

Ο ανωτέρω συγκερασμός δεν είναι πάντοτε δυνατός και κάποιο εκ των δύο δικαιωμάτων κατισχύει του άλλου, όπως στην απόφαση 17/2004 της ΑΠΔΧΠ, δυνάμει της οποίας απορρίφθηκε αίτηση χορήγησης στοιχείων φοιτητή από το Πανεπιστήμιό του σχετικά με την κατάσταση της υγείας του προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ενώπιον δικαστηρίου σε υπόθεση τροχαίου ατυχήματος, καθώς η Αρχή θεώρησε ότι ο αιτών μπορούσε να λάβει τα στοιχεία με ηπιότερο μέσο, ήτοι μέσω ιατρικής πραγματογνωμοσύνης.

Στην απόφαση 1319/2000 της ΑΠΔΠΧ κρίθηκε αίτημα χορήγησης ηλεκτρονικού αρχείου με αποφάσεις του ΣτΕ σε τρίτους που ζητούσαν το σύνολο των αποφάσεων προκειμένου να προβούν σε ενημέρωση των βάσεων Νομικών Πληροφοριών τους. Η Αρχή προβαίνοντας στη σχετική στάθμιση απεφάνθη ότι επιτρέπεται η χορήγηση για σκοπούς έρευνας και επιστήμης υπό τον όρο, όμως, της ανωνυμοποίησης.

Η μερική πρόσβαση στα στοιχεία των εγγράφων έχει υποστηριχθεί και στις γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ στο πλαίσιο της αναλογικότητας και της εναρμόνισης των δικαιωμάτων. Ενδεικτικά, αναφέρεται η Γνωμοδότηση 326/2005 ΝΣΚ σύμφωνα με την οποία *«η Πανελλήνια Ομοσπονδία Υγειονομικών Υπαλλήλων ΙΚΑ (Β/θμια Συνδικαλιστική Οργάνωση) έχει έννομο συμφέρον να ζητήσει συγκεκριμένα (και όχι αορίστως αναφερόμενα, όπως ζητεί εν προκειμένω) αντίγραφα αποφάσεων επιλογών ή μεταθέσεων, που αφορούν εργαζόμενους (μέλη της ή μη) στο ΙΚΑ, για να διαπιστώσει εάν τηρήθηκαν οι νόμιμες διαδικασίες επιλογής κλπ, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα και στο καταστατικό της (άρθρο 3 περ.β' αυτού, που αναφέρεται σε προώθηση των γενικωτέρων υπαλληλικών ζητημάτων), εφ' όσον όμως στις αποφάσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται στοιχεία από το «προσωπικό μητρώο» των άνω εργαζομένων. Διότι στην αντίθετη περίπτωση, μπορεί να χορηγηθεί από το ΙΚΑ μόνον απόσπασμα αυτών,*

---

¹⁸⁵Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 104.

¹⁸⁶ΔΕΚ, C-353/99P, Συμβούλιο κατά Hautala.

χωρίς τα στοιχεία του προσωπικού μητρώου των εργαζομένων.» Αντίστοιχα η Γνωμοδότηση 169/2005 του ΝΣΚ σχετικά με τη χορήγηση αντιγράφων των πρακτικών που αφορούν κρίσεις - τοποθετήσεις Προϊσταμένων Δ/νσεων και Υποδ/νσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ στο Σύλλογο εργαζομένων-διοικητικών υπαλλήλων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, όπου και πάλι ορίζεται ότι είναι δυνατή η χορήγηση αποσπασμάτων χωρίς τα προσωπικά μητρώα των εργαζομένων.

Στην αρχή της αναλογικότητας στηρίχθηκε η ΑΠΔΠΧ και αποφάσισε τη χορήγηση βεβαίωσης με τις αιτούμενες πληροφορίες αντί της πρόσβασης στα ίδια τα έγγραφα ιατρικού φακέλου, τα οποία περιείχαν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Η χορήγηση σχετικού ιατρικού πιστοποιητικού αποτελεί ηπιότερο μέσο για την επίτευξη του σκοπού αντίκρουσης ισχυρισμών ενώπιον δικαστηρίου¹⁸⁷.

Η ΑΠΔΧΠ στην υπ' αριθ. 6/2013 Γνωμοδότησή της περί χορήγησης δημοσίων εγγράφων σε τρίτους προβαίνει σε αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας αναφέροντας ότι *«η επεξεργασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου μετά από αίτημα του υπευθύνου επεξεργασίας που αφορά και σε «ενδιαφερόμενο» τρίτο, υπό την προϋπόθεση ότι το διακυβευόμενο συμφέρον του τρίτου υπερέχει ή τουλάχιστον προστατεύεται ειδικώς από το δίκαιο παράλληλα με το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων, τηρουμένων των αρχών της προσφορότητας, αναγκαιότητας και αναλογικότητας και λαμβανομένου υπόψη ότι η τελική κρίση για την αποδεικτική αξία του αιτούμενου εγγράφου ανήκει στα δικαστήρια ή σε πρώτη φάση στο αρμόδιο πειθαρχικό όργανο.»*

Εκ των ανωτέρω προκύπτει το πρόβλημα συνταγματικότητας της εξαίρεσης του ΚΔΔιαδ άρθρο 5 παράγραφος 3 του νόμου 2690/1999, η απολυτότητα της οποίας προκύπτει από τη διατύπωσή της: *«Το κατά τις προηγούμενες παραγράφους δικαίωμα δεν υφίσταται στις περιπτώσεις που το έγγραφο αφορά την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου, ή αν παραβλάπεται απόρρητο το οποίο προβλέπεται από ειδικές διατάξεις.»* Ο νομοθέτης φαίνεται να δίνει το απόλυτο προβάδισμα στα δικαιώματα του ιδιωτικού βίου και του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού έναντι των δικαιωμάτων στην πληροφόρηση και στην ελεύθερη πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία, αδιαφορώντας για την πρακτική της εναρμόνισης των δικαιωμάτων. Ο νομοθέτης θέλησε με τον τρόπο αυτό να προστατέψει τον πυρήνα της ιδιωτικής ζωής,

---

¹⁸⁷ ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 29/2017.

όπως έκανε προστατεύοντας τα ευαίσθητα δεδομένα θεσπίζοντας το νόμο 2472/1997. Ουσιαστικά απαγορεύει την πρόσβαση σε στοιχεία που αφορούν την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του φυσικού προσώπου παίρνοντας σαφή θέση υπέρ του συνταγματικού δικαιώματος της πληροφοριακής αυτοδιάθεσης, σε συνέχεια προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η οποία δεν σταθμίζεται με άλλα έννομα αγαθά¹⁸⁸. Όμως, ορισμένα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, όπως η συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση δεν εντάσσονται στον πυρήνα της ιδιωτικής ζωής, αλλά στο δημόσιο βίο. Πρόθεση του νομοθέτη είναι προστατεύσει τα άτομα σε περιπτώσεις διαβίβασης εγγράφων που περιέχουν δεδομένα που ενδεχομένως, η πρόσβαση σε αυτά θα μπορούσε να οδηγήσει σε παραβίαση του δικαιώματος 9 αλλά και του 9^A του Συντάγματος, όμως, είναι σαφής η ανάγκη συγκερασμού των δύο νομοθετημάτων και η αναθεώρηση του απόλυτου χαρακτήρα των περιορισμών του ΚΔΔιαδ, καθώς η πρόσβαση στα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα είναι δυνατή μέσω της νομοθεσίας για τα προσωπικά δεδομένα καθιστώντας αναγκαίο να μετριαστεί η απολυτότητα των περιορισμών. Αντίστοιχα το ίδιο προκύπτει και από την απόλυτη θεσμική κατοχύρωση και προστασία των νομοθετημένων απορρήτων με το νομοθέτη και σε αυτή την περίπτωση να δίνει το απόλυτο προβάδισμα στο δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού αποδυναμώνοντας περαιτέρω το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα. Κίνδυνος αποδυνάμωσης του δικαιώματος πρόσβασης προκύπτει, όμως, και από τη σχετική εξαίρεση περί έρευνας αρχών ένεκα της γενικότητας της διατύπωσης, της δυνατότητας εφαρμογής σε κάθε δημόσια αρχή και του κινδύνου αυθαιρεσίας. Χαρακτηριστική η απόφαση 420/2002 της Επιτροπής Αναστολών του ΣτΕ σε περίπτωση άρνησης της Ελληνικής Αστυνομίας να χορηγήσει στο δικαστήριο αλλά και στον αιτούντα αλλοδαπό, που είχε τεθεί στον κατάλογο ανεπιθύμητων αλλοδαπών, έγγραφα από τον φάκελό του με την αιτιολογία ότι ήταν απόρρητα, ότι η υπόθεση βρίσκεται στο στάδιο διερεύνησης και η δημοσιότητα ενδέχεται να βλάψει την ασφάλεια της χώρας¹⁸⁹.

Η μετατροπή της απόλυτης εξαίρεσης σε σχετική, η πρόβλεψη ρητής επιφύλαξης περί της νομοθεσίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η δυνατότητα μερικής πρόσβασης σε τμήμα του εγγράφου και η διαβάθμιση της απαγόρευσης αναλόγως του είδους των δεδομένων είναι ορισμένες προτάσεις για την

---

¹⁸⁸ Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 157.

¹⁸⁹ Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη έτος 2006, σελ. 103 και 104.

ενίσχυση της συνταγματικότητας της διάταξης του άρθρου 5 παρ. 3 ΚΔΔιαδ στο δρόμο της πρακτικής εναρμόνισης αφενός του δικαιώματος στην πληροφόρηση (άρθρο 5^Α Συντάγματος) και της πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα (άρθρο 10 παρ. 3 Συντάγματος) και αφετέρου του δικαιώματος πληροφοριακού αυτοκαθορισμού (άρθρο 9^Α Συντάγματος) και του ιδιωτικού βίου (άρθρο 9 Συντάγματος)¹⁹⁰. Η υπερίσχυση του ενός εκ των δύο συνταγματικών δικαιωμάτων πρέπει να συντελείται έπειτα από *«αναγκαία στάθμιση των συμφερόντων, με βάση αφενός την αξία και αξιοπρέπεια του ατόμου και αφετέρου την αρχή του κράτους δικαίου.»*¹⁹¹

Ακόμη και στο πεδίο του κοινοβουλευτικού ελέγχου η ΑΠΔΠΧ στηριζόμενη στην αρχή της αναλογικότητας θεώρησε στην υπ' αριθμόν 1/2004 Γνωμοδότηση ότι η χορήγηση σε βουλευτή φακέλων στρατιωτικών εν αποστρατεία πρέπει να απορριφθεί και τα αιτιολογικά αποστρατείας δεν πρέπει να κατατεθούν στη Βουλή καθώς ο όγκος των δεδομένων, που θα έπρεπε να τεθούν δημόσια, υπερβαίνει το σκοπό του ερωτήματος κοινοβουλευτικού ελέγχου¹⁹².

Στο πλαίσιο αυτής της εναρμόνισης πρέπει να αναφερθεί και ο Ν. 3448/2006 για την περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του δημοσίου τομέα (ενσωμάτωση Οδηγίας 2003/98/ΕΚ), ο οποίος τροποποιήθηκε δυνάμει του Ν. 4305/2014 με τον οποίο καθιερώθηκε στο πλαίσιο εναρμόνισης με την Οδηγία 2013/37/ΕΕ η «ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων των φορέων του δημοσίου τομέα» με ρητή αναφορά στο άρθρο 1 ότι οι διατάξεις για την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα τελούν υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του νόμου αυτού. Στην αιτιολογική έκθεση του Νόμου, μάλιστα, περιγράφεται διαδικασία εναρμόνισης προκειμένου οι πληροφορίες να χρησιμοποιούνται έπειτα από ανωνυμοποίηση των δεδομένων ώστε να καθίσταται αδύνατη η ταυτοποίηση φυσικών προσώπων. Επίσης προβλέπεται η διενέργεια εκτίμησης επιπτώσεων στα προσωπικά δεδομένα πριν την απόφαση χρήσης των πληροφοριών όπου θα περιγράφονται και τα αναγκαία μέτρα ασφαλείας ως προς αυτά. Σε περίπτωση που κριθεί ότι δεν είναι αναγκαία η ανωνυμοποίηση, τα υποκείμενα πρέπει να

---

¹⁹⁰Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη έτος 2006, σελ. 106 – 107 και 110,116

¹⁹¹Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 158.

¹⁹²Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 218.

ενημερώνονται για την περαιτέρω χρήση των προσωπικών τους δεδομένων, πριν τη διενέργειά της¹⁹³.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η Γνωμοδότηση 13/2016 του ΝΣΚ όπου αναφέρεται ότι είναι δυνατή η χορήγηση αντιγράφων ληξιαρχικών πράξεων σε αιτούντες χωρίς έννομο συμφέρον μόνο εάν δεν περιέχονται προσωπικά δεδομένα προσώπων εν ζωή, άλλως αυτά πρέπει να απαλείφονται¹⁹⁴. Αναφορικά με την περίπτωση που στα έγγραφα περιέχονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα αναφέρει ότι πρέπει να χορηγείται άδεια από την ΑΠΔΧΠ σύμφωνα με το ισχύον τότε καθεστώς. Παρόμοια και η άποψη της ΑΠΔΠΧ, η οποία υποστηρίζει ότι αν ο τρίτος δεν ενδιαφέρεται για τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, αυτά πρέπει να απαλείφονται από το έγγραφο πριν τη χορήγηση ή άλλως πρέπει να χορηγείται άδειά της¹⁹⁵. Φανερή η προσπάθεια πρακτικής εναρμόνισης της δημοσιότητας που επιβάλλεται για τις ληξιαρχικές πράξεις σύμφωνα με το άρθρο 8§2 ν. 344/1976 και του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Η στάθμιση των δύο δικαιωμάτων εμφανίζεται και στη νομολογία του ΔΕΕ με την αναφορά της μη αυτόματης υπεροχής κάποιου δικαιώματος. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση C-28/08P Commission v. Bavarian Lager δυνάμει της οποίας το ΔΕΕ έκρινε ότι ο Κανονισμός 1049/2001 για την πρόσβαση στα έγγραφα των οργάνων της ΕΕ και ο Κανονισμός 45/2001 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων από όργανα και οργανισμούς της Κοινότητας έχουν διαφορετικούς σκοπούς και δεν προκύπτει εκ των διατάξεών τους η υπεροχή κάποιου έναντι του άλλου. Σύμφωνα με την απόφαση, εάν η αίτηση αφορά την πρόσβαση σε έγγραφα με προσωπικά δεδομένα υπό την έννοια του άρθρου 2 στοιχ. α' του Κανονισμού 45/2001, οι διατάξεις αυτού του Κανονισμού εφαρμόζονται πλήρως. Κατά τη διάταξη του άρθρου 8 στοιχείου β' του Κανονισμού η διαβίβαση των δεδομένων προϋποθέτει την απόδειξη από τον αιτούντα της αναγκαιότητας πρόσβασής του στα έγγραφα. Εάν αποδειχθεί αυτή το όργανο της ΕΕ πρέπει να εξετάσει τυχόν προσβολή των εννόμων συμφερόντων του φυσικού προσώπου. Εάν δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση, η διαβίβαση διενεργείται άλλως το όργανο οφείλει να προβεί σε στάθμιση των συμφερόντων πριν λάβει απόφαση για τη διαβίβαση. Η επίκληση της γενικής επιταγής για διαφάνεια δεν είναι ικανή να

---

¹⁹³Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 95.

¹⁹⁴Βλ. και ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 73/1994.

¹⁹⁵ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 77/2015, 28/2018.

αποδειξεί την αναγκαιότητα διαβίβασης, καθώς με αυτό τον τρόπο θα αναγνωριζόταν η υπεροχή της διαφάνειας έναντι της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Σύμφωνα με τη δεύτερη σωρευτική προϋπόθεση του άρθρου 8 στοιχ. β' το όργανο πρέπει να εκτιμά αν η διαβίβαση είναι δυνατό να θίξει ουσιαστικά και συγκεκριμένα το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων¹⁹⁶.

Χαρακτηριστική είναι και η απόφαση C-291/12 του ΔΕΕ Michael Schwarz κατά Stadt Bochum σχετικά με χρήση βιομετρικών στοιχείων ως μέτρα ασφαλείας στα διαβατήρια και τα ταξιδιωτικά έγγραφα (άρθρο 1 παρ. 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 2252/2004). Το δικαστήριο έκρινε ότι λήψη και αποθήκευση βιομετρικών δεδομένων αποτελεί μεν προσβολή του δικαιώματος προστασίας των προσωπικών δεδομένων, όμως, οι σκοποί της επεξεργασίας, ήτοι η αποτροπή πλαστογραφίας των εγγράφων και της αποτροπής χρήσης τους από άλλα άτομα, αποσκοπούν στην παρεμπόδιση παράνομης εισόδου στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κινούνται εντός του ορίου για την επίτευξη αυτού του σκοπού σε συμφωνία με την αρχή της αναλογικότητας¹⁹⁷.

Την αρχή της αναλογικότητας εφάρμοσε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην απόφασή του 18030/11, Magyar Helsinki Bizottsag κατά Ουγγαρίας όπου έκρινε ότι η άρνηση πρόσβασης ΜΚΟ σε στοιχεία ex officio συνηγόρων για σύνταξη μελέτης για τη λειτουργία του συστήματος των δημόσιων συνηγόρων στην Ουγγαρία αποτελεί παραβίαση του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ περί ελευθερίας της έκφρασης δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά δεν αποτελούν δεδομένα εκτός πλαισίου του δημόσιου βίου και δεν θίγεται η ιδιωτικότητα των υποκειμένων σταθμίζοντας και το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται μέσω της μελέτης. Πάντως με το άρθρο 10 δεν καθιερώνεται υποχρέωση της διοίκησης για χορήγηση πληροφορίας ούτε δικαίωμα του ατόμου για πρόσβαση στην πληροφορία αυτή. Σύμφωνα με την απόφαση τέτοιο δικαίωμα και υποχρέωση προκύπτει σε περίπτωση δικαστικής διάταξης με νομική ισχύ και όταν κρίνεται αναγκαία η πρόσβαση στα στοιχεία στο πλαίσιο της ελευθερίας της έκφρασης και η άρνηση πρόσβασης θα καθιστούσε αδύνατη την άσκηση της ελευθερίας αυτής¹⁹⁸.

---

¹⁹⁶Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 100.

¹⁹⁷Λαζαράκος Γ. σε Βλαχόπουλος Σπύρος, «Θεμελιώδη Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 250 και 251.

¹⁹⁸Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 100-101.

Το ΕΔΔΑ στηριζόμενο στην ΕΣΔΑ¹⁹⁹, η οποία προβλέπει ότι η προστασία της οικογενειακής ζωής του ατόμου και των δεδομένων, τα οποία το ΕΔΔΑ θεωρεί ειδικότερη έκφανση της ιδιωτικής ζωής, περιορίζεται εκτός των άλλων εξαιρέσεων και για την πρόληψη τέλεσης ποινικών εγκλημάτων, αναφέρει δε στην απόφαση Gardel σχετικά με το «Μητρώο Δραστών Σεξουαλικών Εγκλημάτων» ότι η καταχώρηση σε αυτό των στοιχείων των δραστών των απεχθών αυτών εγκλημάτων συντελεί στην αποτροπή τέλεσης τέτοιων πράξεων, στην αποφυγή υποτροπής των εγκληματιών και στην ταυτοποίηση των δραστών και δικαιολογεί την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων μη παραβιάζοντας την αρχή της αναλογικότητας²⁰⁰.

4.3 Οι τοποθετήσεις της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

Στο πλαίσιο της επίλυσης της σύγκρουσης των δύο δικαιωμάτων η ΑΠΔΠΧ και το ΝΣΚ εξέδωσαν σωρεία αποφάσεων και γνωμοδοτήσεων ένεκα της πρακτικής σημασίας του, των προσφυγών πολιτών και των ερωτημάτων δημοσίων αρχών. Ενδεικτική της μη προηγούμενης ενασχόλησης των αρχών με το συγκεκριμένο ζήτημα είναι και η απόφαση 527/1991 του ΣτΕ δυνάμει της οποίας χορηγήθηκε σε τρίτο πρόσωπο δικαίωμα πρόσβασης σε πειθαρχικό φάκελο εργαζομένου και στα έγγραφά του, τα οποία ενδεχομένως αφορούσαν το πρόσωπό του, χωρίς καμία περαιτέρω αιτιολογία²⁰¹.

Το ΝΣΚ αρχικά υποστήριξε ότι το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ δίνει το δικαίωμα σε όποιον έχει εύλογο ενδιαφέρον να λάβει γνώση των δημοσίων εγγράφων με την αιτιολογία ότι ο αιτών δεν ενδιαφέρεται για τυχόν περιεχόμενα εντός του εγγράφου προσωπικά στοιχεία, προωθώντας την αποκλειστική εφαρμογή του ανωτέρω άρθρου σε περίπτωση που περιέχονται προσωπικά δεδομένα στο δημόσιο έγγραφο²⁰². Στη Γνωμοδότηση 16/2003 το ΝΣΚ έκρινε σύμφωνα με το ανωτέρω σκεπτικό ότι είναι δυνατή η χορήγηση σε υπάλληλο του Υπουργείου Εξωτερικών αντιγράφου πρακτικού συνεδριάσεως του Υπηρεσιακού Συμβουλίου της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Διοίκησης του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Δ.Α. , το οποίο περιείχε κρίσεις προϊσταμένων του Υπουργείου καθώς ενδιαφερόταν να ενημερωθεί για το ποσοστό κάλυψης θέσεων προϊσταμένων από αποφοίτους της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης

¹⁹⁹ Άρθρο 8 παρ. 2 ΕΣΔΑ.

²⁰⁰ Λαζαράκος Γ. σε Βλαχόπουλος Σπύρος, «Θεμελιώδη Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 252.

²⁰¹ Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 76.

²⁰² ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 16/2003, 370/2002, 727/2001.

στοχεύοντας στην υποστήριξη των συμφερόντων του και δεν τον ενδιέφεραν τα προσωπικά στοιχεία που περιέχονταν στο έγγραφο.

Η άποψη αυτή δεν υιοθετήθηκε από την ΑΠΔΠΧ καθώς στήριζε την εφαρμογή της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων στην υποκειμενική πρόθεση του αιτούντος και όχι στο εάν αντικειμενικά υφίσταται «επεξεργασία» προσωπικών δεδομένων, κάτι το οποίο ισχύει στην περίπτωση πρόσβασης στο έγγραφο με τη μορφή «διαβίβασης», «διάδοσης», «διάθεσης». Άλλωστε τις περισσότερες φορές ο αιτών ενδιαφέρεται για τα στοιχεία του τρίτου που αναφέρονται εντός του περιεχομένου του εγγράφου (λ.χ. προκειμένου να ασκήσει ένσταση κατά συνυποψήφιου σε διαγωνισμό).²⁰³

Η ΑΠΔΠΧ, όμως, στηριζόμενη στην προϊσχύουσα διάταξη του άρθρου 5 παράγραφος 2 περίπτωση β' του νομοθετήματος 2472/1997, όπου προβλεπόταν ότι η επεξεργασία των απλών δεδομένων είναι δυνατή και χωρίς να έχει συγκατατεθεί το υποκείμενο, εφόσον κρίνεται αναγκαία στο πλαίσιο έννομης υποχρέωσης, υιοθέτησε σε ορισμένες αποφάσεις της την άποψη ότι στις περιπτώσεις των απλών προσωπικών δεδομένων εφαρμόζεται το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ με τους όρους και τις προϋποθέσεις του²⁰⁴. Αναφέρεται ενδεικτικά η υπ' αριθ. 32/2005 Απόφαση όπου η ΑΠΔΠΧ δέχτηκε την πρόσβαση καταγγέλλοντος σε στοιχεία φακέλου ιατρού που βρισκόταν στον ιατρικό σύλλογο καθώς οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών του ιατρού δεν αποτελούσαν στοιχεία της ιδιωτικής ζωής, ήτοι η ΑΠΔΠΧ εφάρμοσε αποκλειστικά το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ.

Το ΝΣΚ έκρινε ανάλογα σε σχετική Γνωμοδότησή του²⁰⁵ ότι επιτρέπεται η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και χωρίς τη συγκατάθεση όταν κρίνεται αναγκαία για την εκπλήρωση έννομης υποχρέωσης δεχόμενο ότι μια τέτοια υποχρέωση πηγάζει και από το άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ περί πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα²⁰⁶.

Η άποψη αυτή, όμως, οδηγεί στη μη εφαρμογή της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων στο δημόσιο τομέα. Στόχος του άρθρου 5 παρ. 2 περ. β' του ν. 2472/1997 ήταν να λειτουργήσει ως νομική βάση για τις υποχρεώσεις επεξεργασίας βάσει νομοθεσίας και όχι να αποκλείσει την εφαρμογή των διατάξεων

²⁰³Βλαχόπουλος Β. Σπυρίδων, «Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, έτος 2007, σελ. 107.

²⁰⁴ΑΠΔΠΧ 53/2000, 4/2003, 28/2005, 26/2006, 5/2006.

²⁰⁵ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 32/2005.

²⁰⁶Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 156.

του ν. 2472/1997 από το δημόσιο τομέα²⁰⁷. Το νομοθέτημα 2472/1997 σύμφωνα με την άποψη αυτή εφαρμοζόταν μόνο ως προς την προ της διαβίβασης των εγγράφων ενημέρωση του φυσικού προσώπου στο οποίο ανήκουν τα δεδομένα περί αυτής.

Όμως, η ανωτέρω άποψη δεν ήταν κρατούσα, καθώς την ίδια χρονική περίοδο οι περισσότερες αποφάσεις της ΑΠΔΧΠ εξέταζαν τις περιπτώσεις μόνο υπό το πρίσμα του Ν. 2472/1997, χωρίς να εξετάζεται το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ, και κυρίως στις περιπτώσεις που υφίσταντο οι εξαιρέσεις για την επεξεργασία δεδομένων χωρίς να έχει ληφθεί η συγκατάθεση του φυσικού προσώπου στο πλαίσιο υπεράσπισης δικαιωμάτων ενώπιον δικαστηρίου²⁰⁸ ή πειθαρχικού οργάνου για όλες τις κατηγορίες δεδομένων και η συνδρομή έννομου συμφέροντος σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 5 παραγράφου 2 περ. ε΄ Νόμου 2472/1997 για τα απλά προσωπικά δεδομένα²⁰⁹. Στη βάση του σκεπτικού αυτού και των ανωτέρω διατάξεων η Αρχή έκρινε ότι η πρόσβαση υπαλλήλου στο φάκελο ΕΔΕ παρά την ύπαρξη στοιχείων και για άλλους υπαλλήλους πρέπει να γίνει δεκτή ένεκα του υπέρτερου έννομου συμφέροντός του να γνωρίζει το αποτέλεσμα της ΕΔΕ εις βάρος του και τα σχετικά με την υπόθεση στοιχεία²¹⁰.

Ανάλογα στην απόφαση 39/2008 απόφασή της η ΑΠΔΠΧ έκρινε ότι εάν το άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ συγκρούεται με το νόμο 2472/1997 η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα κρίνεται δυνάμει των διατάξεων του ν. 2472/1997. Επίσης, στην απόφαση 13/2005 η ΑΠΔΧΠ επέτρεψε την πρόσβαση διαγωνιζομένης στα γραπτά της στις πανελλήνιες εξετάσεις καθώς έκρινε ότι τα γραπτά, εάν και είναι δημόσια έγγραφα, περιέχουν προσωπικά δεδομένα και συνιστούν αρχείο με συνέπεια το δικαίωμα πρόσβασης της διαγωνιζομένης να κριθεί βάσει του Ν.2472/1997.

Η ΑΠΔΧΠ περιορίζεται μέσα από την ανωτέρω τοποθέτησή της στα όρια της αρμοδιότητάς της και να εξετάζει τις περιπτώσεις σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Ν. 2472/1997, χωρίς, όμως, να καταλήγει στο ζητούμενο, ήτοι εάν εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου αυτού και σε ποιο βαθμό όταν συντρέχουν με το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ²¹¹.

---

²⁰⁷ ΑΠΔΠΧ, 17/2001, 113/2001, 99/2001, 118/2001, Γνωμοδότηση 5/2001 Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29.

²⁰⁸ ΑΠΔΠΧ, 8/2005.

²⁰⁹ ΑΠΔΠΧ, 75/2001, 117/2001, 17/2002, 43/2003.

²¹⁰ ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 9/2004.

²¹¹ Βλαχόπουλος Β. Σπυρίδων, «Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, έτος 2007, σελ. 111- 119.

Το ΝΣΚ με τη σειρά του σε μεταγενέστερες γνωμοδοτήσεις του έκρινε ότι ο Νόμος 2472/1997 και η διάταξη του άρθρου 5 του ΚΔΔιαδ έχουν διαφορετικό αντικείμενο, όμως σε ορισμένα σημεία επικαλύπτονται, χωρίς ο ένας νόμος να αποκλείει την εφαρμογή του άλλου, εκτός εάν δεν υπάρχει καμία δυνατότητα εναρμόνισης. Επέμεινε δε στον κανόνα ότι ελέγχονται αρχικά οι περιορισμοί του άρθρου 5 παρ. 3 ΚΔΔιαδ και εν συνεχεία αν δεν συντρέχει κάποιος περιορισμός εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν. 2472/1997. Με τη μειοψηφία, όμως, να αναφέρει ότι εφαρμόζεται ο Ν. 2472/1997 καθώς συντρέχει επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και ο νόμος αυτός είναι ειδικότερος του ν. 2690/1999 ένεκα και της φύσης των διατάξεών του, οι οποίες αποτελούν ενσωμάτωση Οδηγίας αλλά και ως προς τον σκοπό του, ήτοι την προστασία των προσωπικών δεδομένων του ατόμου. Αναφέρει δε η μειοψηφία ότι η μη στάθμιση των συγκρουόμενων δικαιωμάτων και η απόλυτη εφαρμογή του άρθρου 5 παρ. 3 ΚΔΔιαδ οδηγεί σε αποκλεισμό του συνταγματικού δικαιώματος του άρθρου 5^Α παρ. 1 του Συντάγματος²¹².

Επίσης, υποστηρίζεται ότι δεν υφίσταντο σχέση ειδικού προς γενικό μεταξύ των δύο νομοθετημάτων, καθώς το κάθε νομοθέτημα ρύθμιζε και περιπτώσεις που δεν υπάγονται στο άλλο. Επίσης, δεν εφαρμοζόταν η αρχή της υπεροχής του μεταγενέστερου έναντι προγενέστερου κανόνα δικαίου καθώς δεν προέκυπτε η πρόθεση του νομοθέτη περί κατάργησης του Ν. 2472/1997. Επιπλέον, δεν ετίθεντο ζήτημα κατάργησης του νόμου 2472/1997 από τη διάταξη του άρθρου 5 του ΚΔΔιαδ κατά τη διάταξη του άρθρου 33 του ΚΔΔιαδ «περί κατάργησης κάθε γενικής διατάξεως αντικείμενης στον παρόντα νόμο» καθώς ο Ν. 2472/1997 δεν είναι γενική διάταξη και επιπλέον, μετέφερε στην ελληνική έννομη τάξη ευρωπαϊκή Οδηγία, εν συνεχεία δε ρύθμιζε συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα (άρθρο 9^Α Συντάγματος)²¹³.

Πάντως έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι ο Νόμος 2472/1997 είναι ειδικότερος των σχετικών διατάξεων του ΚΔΔιαδ καθώς η χορήγηση αντιγράφων και η μελέτη εγγράφου σε κατάσταση δημόσιας υπηρεσίας αποτελούν μορφές επεξεργασίας σύμφωνα με τον ανωτέρω νόμο²¹⁴ και ειδικότερα με τη μορφή της διαβίβασης και της διάθεσης δεδομένων. Μάλιστα, η μειοψηφία στην Γνωμοδότηση 209/2005 του ΝΣΚ υποστήριξε εκ νέου ότι ο Ν. 2472/1997 είναι ειδικότερος και

²¹²ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 209/2005, 63/2008, 139/2009.

²¹³Τζέμου Χ., σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 94.

²¹⁴ Άρθρο 2 στοιχ. δ' του Ν. 2472/1997

λόγω του αντικειμένου του αλλά και ένεκα της φύσης του καθώς αποτελεί ενσωμάτωση Οδηγίας²¹⁵.

Η διάταξη του άρθρου 86 του ΓΚΠΔ προβλέπει την εναρμόνιση των δύο δικαιωμάτων καθώς ορίζει ότι η πρόσβαση του κοινού σε δημόσια έγγραφα πρέπει να συμβιβάζεται με το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών δεδομένων σύμφωνα με τα οριζόμενα στη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, χωρίς και πάλι να δίνεται λύση στη σύγκρουση και προτεραιότητα σε κάποιο από τα δύο δικαιώματα.

Η ΑΠΔΠΧ με την υπ' αριθ. 6/2013 Γνωμοδότηση εξέφρασε τη θέση της επί του ζητήματος βασιζόμενη στην κατηγοριοποίηση των δεδομένων σε «απλά» και «ευαίσθητα».

Ειδικότερα, η Αρχή στηρίχθηκε στο άρθρο 5 παρ. 2 περίπτωση β' του προΐσχύοντος Νόμου 2472/1997 κατά το οποίο η επεξεργασία των απλών δεδομένων είναι δυνατή και χωρίς να συγκατατεθεί το φυσικό πρόσωπο, εφόσον είναι *αναγκαία* η επεξεργασία στο πλαίσιο έννομης υποχρέωσης. Σύμφωνα λοιπόν με την ανωτέρω γνωμοδότηση τέτοιου είδους υποχρέωση πηγάζει για τον υπεύθυνο επεξεργασίας από το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που τίθενται από αυτό.

Αναφορικά με τις ειδικές κατηγορίες δεδομένων («ευαίσθητα» δεδομένα) η ΑΠΔΠΧ αναφέρει στην εν λόγω γνωμοδότησή της ότι απαιτείται άδειά της - σύμφωνα με το τότε ισχύον νομικό καθεστώς - η οποία χορηγείται κυρίως στις περιπτώσεις που θα χρησιμοποιηθούν τα έγγραφα για υπεράσπιση του αιτούντος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 περ. γ' του Ν. 2472/1997 και υπό την προϋπόθεση ότι το έννομο συμφέρον του είναι ανώτερο ή προβλέπεται στη νομοθεσία ειδική έννομη προστασία του και η χορήγηση κρίνεται πρόσφορη, αναγκαία και αναλογική. Παρόμοια νομική βάση - εξαίρεση προβλέπεται πλέον από το άρθρο 9 παράγραφος 2 περίπτωση στ' του Κανονισμού, σύμφωνα με το οποίο η επεξεργασία των δεδομένων του άρθρου 9 παρ. 1 επιτρέπεται κατ' εξαίρεση στο πλαίσιο θεμελίωσης, άσκησης ή υποστήριξης έννομων αξιώσεων.

Ως προς τα αιτήματα για χορήγηση εγγράφων με σκοπό την άσκηση, υποστήριξη και θεμελίωση νομικών αξιώσεων ενώπιον των δικαστικών αρχών η ΑΠΔΠΧ παρουσιάζεται φειδωλή στη χορήγηση αναφορικά με τις ποινικές διαδικασίες όπου ισχύει το ανακριτικό σύστημα και ο διάδικος δύναται να ζητήσει από τις δικαστικές ή εισαγγελικές αρχές να παραγγείλουν τη χορήγηση των εγγράφων

---

²¹⁵Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 102.

σε αντίθεση με την άποψη της περί διαδικασιών όπου εφαρμόζεται το συζητητικό σύστημα, όπου τα δικαστήρια δεν διατάζουν την προσκόμιση των εγγράφων και είναι αναγκαία η προσκόμισή τους από τους διαδίκους για την απόδειξη των ισχυρισμών τους²¹⁶.

Στην ίδια γνωμοδότησή της²¹⁷ η Αρχή υποστηρίζει ότι η πρόσβαση σε έγγραφα της διοίκησης που περιέχουν δεδομένα είναι δυνατή μέσω των εξαιρέσεων του άρθρου 7 παράγραφος 2 του νόμου 2472/1997, όπως την περ. ζ' σχετικά με την επεξεργασία δεδομένων δημοσίων προσώπων, εφόσον υφίσταται σύνδεση με δημόσιο λειτούργημα ή στο πλαίσιο διαχείρισης συμφερόντων τρίτων, αλλά και για ερευνητικούς και επιστημονικούς σκοπούς σύμφωνα με την περ. στ'. Παρόμοια η εξαίρεση που θεσπίζει ο ΓΚΠΔ για την επεξεργασία δεδομένων ειδικών κατηγοριών στο άρθρο 9 παρ.2 περ. ι', όπου καθιστά δυνατή την επεξεργασία «ευαίσθητων» δεδομένων στο πλαίσιο επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας με την τήρηση κατάλληλων μέτρων προστασίας και ασφάλειας. Σχετικό με τον συμβιβασμό του δικαιώματος της προστασίας των προσωπικών δεδομένων με την ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, που περιλαμβάνει τους δημοσιογραφικούς σκοπούς και την ακαδημαϊκή και καλλιτεχνική έκφραση είναι το άρθρο 85 ΓΚΠΔ, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίσουν κανόνες με σκοπό τον ανωτέρω συμβιβασμό.

Η ΑΠΔΠΧ έκρινε στην υπ' αριθ. 6/2013 Γνωμοδότησή της ότι η ερμηνεία των διατάξεων του ΚΔΔιαδ περί χορήγησης δημοσίων εγγράφων είναι αρμοδιότητα του υπεύθυνου επεξεργασίας, ήτοι της εκάστοτε αρμόδιας για την κρίση επί του αιτήματος πρόσβασης στα έγγραφα υπηρεσίας, με τη βοήθεια μάλιστα της νομολογίας του ΣτΕ και του ΝΣΚ. Επίσης, η Αρχή δυνάμει της υπ' αριθμόν 52/2018 Απόφασής της έκρινε περαιτέρω ότι είναι αναρμόδια να απαντά στα ερωτήματα περί χορήγησης δημοσίων εγγράφων επικαλούμενη πλέον την αρχή της λογοδοσίας που καθιερώνει ο ΓΚΠΔ στο άρθρο 5 παρ. 2, σύμφωνα με την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι αρμόδιος για τη συμμόρφωσή του με τον ΓΚΠΔ και την απόδειξη αυτής της συμμόρφωσης. Επομένως, η δημόσια υπηρεσία ή αρχή καθίσταται αρμόδια να απαντά στα αιτήματα περί χορήγησης δημοσίων εγγράφων με τη συνδρομή του Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων, ο ορισμός του οποίου, μάλιστα, είναι πλέον

---

²¹⁶Βλαχόπουλος Σπύρος σε «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή» του Κότσαλη Λεωνίδα και Μενουδάκου Κωνσταντίνου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 53.

²¹⁷ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 6/2013.

υποχρεωτικός για τους δημόσιους φορείς²¹⁸. Η Αρχή επικαλείται τις αιτιολογικές σκέψεις 122 και 132 ΓΚΠΔ καθώς και τα άρθρα 55 παρ. 1, 57 παρ. 1, 58 περί των καθηκόντων της και καταλήγει στην ανωτέρω απόφασή της²¹⁹ ότι δεν είναι αρμόδια για να επιλαμβάνεται ερωτήματα περί χορήγησης δημοσίων εγγράφων. Την ανωτέρω αναρμοδιότητά της είχε επισημάνει και πριν την ισχύ του ΓΚΠΔ με την 6/2013 Γνωμοδότησή της όπου ανέφερε ότι το άρθρο 5 ΚΔΔιαδ έχει παγίως ερμηνευθεί από τα δικαστήρια και το ΝΣΚ και δεν προβλέπεται από άλλες διατάξεις ούτε από το Ν. 2472/1997 η παρεμβολή της Αρχής στην απόφαση του υπευθύνου επεξεργασίας σχετικά με τη χορήγηση δημοσίων εγγράφων.

Αναγκαία για το νόμιμο της επεξεργασίας των ευαίσθητων δεδομένων ήταν σύμφωνα με το προϊσχύον καθεστώς η αδειοδότηση της ΑΠΔΠΧ, έπειτα από σχετική αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας²²⁰. Το ίδιο ίσχυε και στην περίπτωση που ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα περιέχονταν σε δημόσιο έγγραφο, η δημόσια αρχή υπέβαλε αίτηση στην ΑΠΔΠΧ προκειμένου να τα χορηγήσει, μάλιστα ένεκα της αδυναμίας του πολίτη να προσφύγει ο ίδιος στην ΑΠΔΠΧ και ενδεχόμενη άρνηση της διοίκησης να χορηγήσει τα έγγραφα ενδεχομένως να καταστούσε αδύνατη την άσκηση λοιπών δικαιωμάτων του, σύμφωνα με την ΑΠΔΠΧ η δημόσια αρχή ή υπηρεσία υποχρεούταν να υποβάλλει την αίτηση για λήψη άδειας²²¹, άλλως η διοίκηση παρέλειπε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια²²². Προϋπόθεση της αδειοδότησης ήταν η αναγκαιότητα για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου και το συμφέρον του τρίτου να υπερέχει ή να προστατεύεται από τη νομοθεσία παράλληλα με το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων τηρουμένων των αρχών της προσφορότητας, της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας και λαμβανομένου υπόψη ότι η τελική κρίση της αποδεικτικής αξίας του εγγράφου ανήκει σε δικαστήρια ή στο πειθαρχικό όργανο²²³. Η αρμοδιότητα αυτή της αρχής προβλεπόταν ρητά στη διάταξη του άρθρου 7 παραγράφου 2 του νομοθετήματος 2472/1997²²⁴.

---

²¹⁸Ν. 4624/2019 άρθρο 6, ΓΚΠΔ άρθρο 37 παρ. 1 στοιχ. α'.

²¹⁹ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 52/2018

²²⁰Άρθρο 7 παρ. 2 και 3 Ν. 2472/1997

²²¹ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 110/2013.

²²²Βλαχόπουλος Σπύρος σε «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή» του Κότσαλη Λεωνίδα και Μενουδάκου Κωνσταντίνου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 56.

²²³ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 6/2013.

²²⁴ΣτΕ 1817/2018.

Τα αναφερόμενα περί άδειας από την ΑΠΔΠΧ δεν ισχύουν πλέον καθώς ο ΓΚΔΠ δεν επιβάλλει το σύστημα χορήγησης άδειας από την εποπτική αρχή για τα δεδομένα ειδικών κατηγοριών και παρά τη δυνατότητα να υιοθετηθεί ένα τέτοιο σύστημα σύμφωνα με τα άρθρα 9 παρ. 4 και 36 παρ. 5 ΓΚΔΠ ο νομοθέτης δεν προέβη στην υιοθέτησή του με το Ν 4624/2019.

Η ΑΠΔΠΧ, όπως είδαμε και ανωτέρω αλλά και με τη γνωμοδότηση 6/2013, στηρίζει την επεξεργασία στη χορήγηση των δημοσίων εγγράφων στη νομική βάση της εκπλήρωσης έννομης υποχρέωσης του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία πηγάζει από το άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ, όταν τα έγγραφα δεν αναφέρονται στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου προσώπου και δεν θίγεται απόρρητο προβλεπόμενο από την ισχύουσα νομοθεσία κατά τη διάταξη του άρθρου 5 παραγράφου 3 του ΚΔΔιαδ. Η ΑΠΔΠΧ αναφορικά με το άρθρο 5 παρ. 3 του ΚΔΔιαδ έχει κρίνει ότι η έννοια της «ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής» είναι στενότερη της έννοιας των προσωπικών δεδομένων, δεν αφορά δεδομένα της δημόσιας ζωής του ατόμου και αποτελεί «σφαίρα απορρήτου». Επίσης, έχει καταλήξει ότι όλα τα προσωπικά δεδομένα δεν είναι δυνατό να θίξουν την ιδιωτική ζωή, με πιθανότερο να το καταφέρουν τα δεδομένα ειδικών κατηγοριών.

Όταν εντός του περιεχομένου των εγγράφων αναφέρονται δεδομένα της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής τρίτων προσώπων, η χορήγησή τους πρέπει να στηρίζεται, εφόσον περιέχουν «απλά προσωπικά δεδομένα», στις νομικές βάσεις α) του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ' του Κανονισμού, ήτοι σε έννομη υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας – της αρμόδιας δημόσιας αρχής ή υπηρεσίας– ή β) του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. στ', ήτοι στο έννομο συμφέρον του τρίτου αιτούντος. Εάν στα έγγραφα περιέχονται δεδομένα ειδικών κατηγοριών η επεξεργασία τους πρέπει να στηρίζεται και στο άρθρο 9 παράγραφος 2 περίπτωση στ' του Κανονισμού, ήτοι για επεξεργασία με το σκοπό της θεμελίωσης, άσκησης, υποστήριξης νομικών αξιώσεων του αιτούντος. Ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη του και τις διατάξεις του άρθρου 26 του Ν. 4624/2019 όπου ορίζονται οι περιπτώσεις που επιτρέπεται η διαβίβαση δεδομένων από τους δημόσιους φορείς και του άρθρου 30 του Νόμου 4624/2019 όπου ρυθμίζεται η επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή συλλογής και τήρησης στατιστικών στοιχείων.²²⁵

---

²²⁵https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/xorigisi_dimosiwn_eggrafwn_se_tritous

Σε κάθε περίπτωση το υποκείμενο πρέπει να ενημερώνεται για τη διαβίβαση προ της χορήγησης των εγγράφων. Το ανωτέρω προκύπτει από το άρθρο 12 του ΓΚΠΔ αλλά και από την Κανονιστική Πράξη 1/1999 της ΑΠΔΧΠ. Η υποχρέωση αυτή προέκυπτε και από το άρθρο 11 παρ. 3 του Ν. 2472/1997 ακόμη και στις περιπτώσεις που κατά το άρθρο 5 παρ. 2 του Ν. 2472/1997 δεν απαιτείται συγκατάθεση του υποκειμένου για αυτή την ανακοίνωση των δεδομένων του ή για οιαδήποτε άλλη μορφή επεξεργασίας κατά το άρθρο 2 παρ. δ' του Ν. 2472/1997²²⁶.

4.4 Η θέση του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων

Δυνάμει του Κανονισμού 45/2001/ΕΚ υιοθετήθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο θεσμός του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων, μιας ανεξάρτητης δημόσιας αρχής, η οποία δύναται να ελέγχει τα όργανα της Κοινότητας στο συγκεκριμένο τομέα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων. Η συμβολή του στο ζήτημα της σύγκρουσης των δικαιωμάτων πρόσβασης στα έγγραφα και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων ήταν η έκδοση κατευθυντήριων γραμμών το έτος 2005 ως προς το χειρισμό αιτήσεων πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα που περιέχουν προσωπικά δεδομένα και το συγκερασμό του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 περί προστασίας των δεδομένων και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1049/2001 περί πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα.

Ο Κανονισμός πρόσβασης του κοινού στα έγγραφα έχει ως στόχο την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση των πολιτών στα δημόσια έγγραφα προβλέποντας όμως μια εξαίρεση ως προς τα προσωπικά δεδομένα στο άρθρο 4 παρ. 1 εδ. β', ήτοι δεν επιτρέπεται η χορήγηση εάν δύναται αυτή να προσβάλει την ιδιωτική ζωή του υποκειμένου σύμφωνα με τα ισχύοντα στην ευρωπαϊκή νομοθεσία περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Εν συνεχεία το άρθρο συνεχίζει με την παράθεση τριών προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν για να εφαρμοστεί η εξαίρεση: α) να διακυβεύεται η ιδιωτική ζωή του υποκειμένου των δεδομένων, ήτοι να υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον του ατόμου του οποίου τα δεδομένα αναφέρονται στο έγγραφο β) η πρόσβαση στο έγγραφο πρέπει να θίγει ουσιαστικά το υποκείμενο των δεδομένων, ήτοι να υφίσταται κάποια βλάβη και γ) η πρόσβαση στο έγγραφο να μην επιτρέπεται βάσει της νομοθεσίας των προσωπικών δεδομένων, λαμβανομένης υπόψη του δικαιώματος ενημέρωσης και της αρχής της αναλογικότητας.

---

²²⁶ΣτΕ 2251/2005.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊό Επόπτη Προστασίας Δεδομένων η αρχή της αναλογικότητας έγκειται στο ότι «α) οι παρεκκλίσεις από την αρχή της πρόσβασης του κοινού θα πρέπει να παραμείνουν εντός των ορίων του ενδεδειγμένου και απαραίτητου για την επίτευξη του εν λόγω στόχου (Δικαστήριο, στην υπόθεση Συμβούλιο κατά Hautala) και β) να πραγματοποιείται δοκιμή προκειμένου να διαπιστωθεί αν το αυτό αποτέλεσμα θα μπορούσε να επιτευχθεί με άλλα λιγότερο περιοριστικά μέτρα, για παράδειγμα επιτρέποντας μερική πρόσβαση στα έγγραφα», όπως για παράδειγμα με ανωνυμοποίηση ή εξάλειψη προσωπικών δεδομένων από το κείμενο του εγγράφου.

Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που παραθέτει ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων στις κατευθυντήριες γραμμές του όπου αναφέρει τη δυνατότητα ανώνυμης δημοσιοποίησης απόφασης σχετικά με δελτίο παραπόνων του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή, εφόσον το φυσικό πρόσωπο το αιτηθεί κατόπιν σχετικής ενημέρωσής του αναφορικά με τη δυνατότητα πρόσβασης του κοινού στα προσωπικά του δεδομένα. Εάν δεν ζητήσει την εμπιστευτική εξέταση του δελτίου, θεωρείται ότι έχει δώσει τη συγκατάθεσή του για τη δημοσιοποίηση²²⁷.

4.5 Δικαίωμα πρόσβαση προσώπου στα δεδομένα του σύμφωνα με το άρθρο 15 του ΓΚΠΔ

Δυνάμει του άρθρου 15 του Κανονισμού καθιερώθηκε το δικαίωμα πρόσβασης του φυσικού προσώπου στα δεδομένα του. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας σε περίπτωση αιτήματος του υποκειμένου υποχρεούται να του παραχωρήσει πρόσβαση στα στοιχεία του²²⁸. Επομένως, το υποκείμενο των δεδομένων δεν είναι ανάγκη να προσφύγει στον ΚΔΔιαδ για να αποκτήσει γνώση των δεδομένων του που υπέστησαν επεξεργασία, χωρίς βεβαίως να του αποκλείεται η δυνατότητα προσφυγής σε αυτές από την άποψη του σκοπού της διαφάνειας και της πληροφόρησης που εξυπηρετούν. Το υποκείμενο των δεδομένων, όμως, δύναται να στηριχθεί στο άρθρο 15 ΓΚΠΔ μόνο για την πρόσβαση στα δικά του αποκλειστικά δεδομένα. Σε περίπτωση που εντός του εγγράφου υπάρχει νομική ανάλυση ή άλλες πληροφορίες που δεν είναι δυνατό να θεωρηθούν προσωπικά δεδομένα, ο αιτών πρέπει να προσφύγει στις διατάξεις που ρυθμίζουν την πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα²²⁹. Χαρακτηριστική η Απόφαση 40/2006 της ΑΠΔΠΧ περί ικανοποίησης του δικαιώματος πρόσβασης υποψηφίου διαγωνισμού Α.Σ.Ε.Π. στα δοκίμιά του δυνάμει της οποίας η Αρχή

²²⁷https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/05-07_bp_summary_el.pdf

²²⁸ΣτΕ 1851/2016, 1662/2017, ΑΠΔΠΧ Απόφαση 1/2006.

²²⁹ΔΕΕ C-141/12, C-372/12.

υιοθέτησε μια διασταλτική ερμηνεία του δικαιώματος πρόσβασης²³⁰. Σύμφωνα με πρόσφατη νομολογία του ΣτΕ η άρνηση ικανοποίησης του δικαιώματος, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας είναι διοικητική αρχή, αποτελεί διοικητική πράξη²³¹.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η απόφαση 73/2010 ΑΠΔΠΧ δυνάμει της οποίας κρίθηκε το δικαίωμα πρόσβασης του υποκειμένου των δεδομένων, το οποίο προβλεπόταν στο προϊσχύον άρθρο 12 του ν. 2472/1997 αναφορικά με εις βάρος του καταγγελίες σε δημόσιες αρχές και υπηρεσίες με δεδομένη τη διαβίβαση ως μορφή επεξεργασίας κατά τη διάταξη του άρθρου 2 στοιχείου δ' του ανωτέρω νόμου. Στην απόφαση αυτή αναφέρεται ότι ο καταγγέλων είναι, επίσης, υποκείμενο των δεδομένων όσον αφορά την ταυτότητά του και τα στοιχεία της διεύθυνσής του, καθώς και την πληροφορία ότι υπέβαλε καταγγελία. Με το άρθρο 12 του ανωτέρω νομοθετήματος εισήχθη περιορισμός στο δικαίωμα πρόσβασης σε περίπτωση που υπερέχει η εθνική ασφάλειας ή στο πλαίσιο ανίχνευση εγκληματικών ενεργειών, χωρίς να περιλάβει περιορισμό σχετικά με τα δικαιώματα άλλων προσώπων στη βάση της ιδιωτική και οικογενειακής ζωής και της προστασίας των δεδομένων παρά τη δυνατότητα που παρείχε στο νομοθέτη η Οδηγία 95/46/EK στο άρθρο 13 παρ. 1 στοιχ. ζ' ²³². Η Αρχή καταλήγει ότι ο καταγγελλόμενος δύναται να έχει πρόσβαση στο κείμενο της καταγγελίας αλλά και στα στοιχεία ταυτοποίησης του καταγγέλλοντος και στη διεύθυνσή του ως στοιχεία προέλευσης των δεδομένων του. Επίσης, αναφέρει ότι συντρέχουν περιορισμοί σύμφωνα με τα ισχύοντα πλέον άρθρα 15 παρ. 4 ΓΚΠΔ και 33 Ν. 4624/2019, αλλά και σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 του ΚΔΔιαδ όταν εμπεριέχονται στο έγγραφο δεδομένα, τα οποία αφορούν την ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου ή έρχονται σε αντίθεση με απόρρητο προβλεπόμενο από νομοθετικές διατάξεις ή η πρόσβαση στα στοιχεία ενδέχεται να δημιουργήσει δυσχέρεια στην έρευνα για τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παράβασης. Επίσης, υπάρχει περίπτωση συνδρομής διατάξεων που να επιτάσσουν τη μυστικότητα αλλά και η δυνατότητα η χορήγηση των δεδομένων να δημιουργήσει κίνδυνο για τη ζωή του καταγγέλλοντος. Η Αρχή επισημαίνει την ανάγκη να ενημερώνεται ο καταγγέλων κατά την υποβολή της καταγγελίας ότι ένεκα της ιδιότητάς του ως υποκείμενου των δεδομένων, ήτοι αναφορικά με τα δεδομένα ταυτοποίησής του, τη διεύθυνσή του, ότι ο καθ' ου η καταγγελία δύναται να έχει πρόσβαση στα στοιχεία του αυτά. Εάν δεν επιθυμεί την

²³⁰Μπότσης Φοίβος, ΕφημΔΔ 4/2006, σελ. 495 και 497.

²³¹ΣτΕ 681/20.

²³²Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 82.

αποκάλυψη της ταυτότητάς του πρέπει να ενημερώνει την υπηρεσία κατά την υποβολή της καταγγελίας του επικαλούμενος τους λόγους προκειμένου να εξεταστούν²³³.

5. Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ και ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει και στο Πρόγραμμα ΔΙΑΥΓΕΙΑ, το οποίο συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό στην πραγμάτωση της αρχής της διαφάνειας της διοικητικής δράσης και του δικαιώματος στην πληροφόρηση των πολιτών με την θέσπιση της υποχρεωτικής ανάρτησης στο διαδίκτυο πράξεων δημοσίων υπηρεσιών, οργάνων και αρχών. Το πρόγραμμα θεσπίστηκε με το Ν. 3861/2010 και πλέον ρυθμίζεται από το Ν. 4727/2020 περί Ψηφιακής Διακυβέρνησης – Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών. Οι κατηγορίες των πράξεων που υπόκεινται σε ανάρτηση ορίζονται συγκεκριμένα από το νόμο, όπως και τα υπόχρεα προς ανάρτηση των πράξεων τους όργανα της διοίκησης. Οι νομοθετικές και κανονιστικές πράξεις που αναρτώνται δεν περιέχουν προσωπικά δεδομένα, ζήτημα δημιουργείται, όμως, με τις πράξεις που περιέχουν προσωπικά δεδομένα φυσικών προσώπων, όπως είναι οι ατομικές διοικητικές πράξεις, πράξεις διορισμού υπαλλήλων και υπηρεσιακής εξέλιξης αυτών, δημόσιες συμβάσεις, συγκρότηση και αμοιβές οργάνων κ.ά. Σε αυτές τις περιπτώσεις δημιουργείται ζήτημα ως προς το εάν η ανάρτηση των πράξεων παραβιάζει τις διατάξεις της νομοθεσίας περί προσωπικών δεδομένων και το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του πληροφοριακού αυτοκαθορισμού.

Η ΑΠΔΠΧ στην υπ' αριθμόν 1/2010 Γνωμοδότησή της ασχολήθηκε με το ζήτημα της σύγκρουσης του δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία με το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων, το οποίο προέκυψε εκ του προσχεδίου του ν. 3861/2010, δεχόμενη τη συνταγματικότητά του. Επισήμανε ότι η διαφάνεια της δράσης της Διοίκησης σχετίζεται με τη δημοκρατική αρχή και ως εκ τούτου με τη δυνατότητα των πολιτών να συμμετέχουν στα κοινά και να ελέγχουν τις πράξεις της Διοίκησης. Βασική επισήμανση της Αρχής ήταν να απαλείφονται / καλύπτονται τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα από τις πράξεις προς ανάρτηση ή αν είναι αναγκαία η διατήρηση των στοιχείων για τον προσδιορισμό της πράξης οι πληροφορίες να αναφέρονται γενικότερα και αόριστα. Η απαγόρευση ανάρτησης ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων υιοθετήθηκε στις νομοθετικές διατάξεις. Μία

---

²³³https://www.dpa.gr/index.php/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/prosvasi_se_stoixia_kataggelontos

ακόμη παρατήρησή της αφορούσε την ανάρτηση πινάκων αποτελεσμάτων συμμετεχόντων σε διαγωνισμούς επισημαίνοντας τον περιορισμό της ανάρτησης στο διαδίκτυο μόνον στους επιτυχόντες, διορισθέντες και επιλαχόντες²³⁴, προκειμένου να μη θίγεται η προσωπικότητα των απορριπτέων²³⁵ και να μην εξυπηρετείται με αυτό τον τρόπο η υπερβολική περιέργεια τρίτων για τους συμμετέχοντες στο διαγωνισμό, δεδομένου ότι οι πίνακες δημοσιεύονται και στον τύπο ή με ανάρτηση σε δημοτικά ή περιφερειακά καταστήματα²³⁶. Επικαλούμενη εκ νέου την αναλογικότητα επισήμανε και την ανάγκη περιορισμού του χρονικού διαστήματος διατήρησης των δεδομένων στο διαδίκτυο, αναφερόμενη κυρίως στις ατομικές διοικητικές πράξεις με κριτήριο καθορισμού του ανώτατου χρονικού ορίου τη συμπερίληψη στις πράξεις ευμενών ή δυσμενών στοιχείων²³⁷.

Τα σχετικά με το Πρόγραμμα «Διαύγεια» περιλαμβάνονται στο άρθρο 79 παρ. 1 του ισχύοντος πλέον Ν. 4727/2020. Η ΑΠΔΠΧ σε σειρά αποφάσεων και γνωμοδοτήσεων της έχει επισημάνει ότι απαγορεύεται η ανάρτηση πράξεων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως ο Α.Φ.Μ, ο αριθμός δελτίου αστυνομικής ταυτότητας, ο IBAN, τα οποία περιλαμβάνονται σε διοικητικές πράξεις και κυρίως σε χρηματικά εντάλματα πληρωμής, καθώς παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας. Επιπλέον, όσον αφορά τις συμβάσεις πρέπει να αναρτώνται τα απολύτως απαραίτητα προσωπικά δεδομένα στο πλαίσιο της διαφάνειας. Ως τέτοια νοούνται το ονοματεπώνυμο και το πατρώνυμο, καθώς επίσης, και η επαγγελματική διεύθυνση. Ως εκ τούτου, η δημοσίευση της διεύθυνσης οικίας, όταν πρόκειται για κατοικία φυσικού προσώπου και όχι επαγγελματική διεύθυνση, δεν κρίνεται αναγκαία και αναλογική καθόσον δεν κρίνεται απαραίτητη στο πλαίσιο του σκοπού της διαφάνειας, ενώ το ίδιο ισχύει και για το ΑΦΜ αλλά και τον αριθμό της αστυνομικής ταυτότητας του συμβαλλόμενου φυσικού προσώπου. Προφανώς, λοιπά ουσιώδη στοιχεία της σύμβασης εν όψει της εξυπηρέτησης του σκοπού της διαφάνειας, όπως είναι η διάρκειά της, το αντικείμενό της αλλά και το σχετικό χρηματικό ποσό, τα οποία αποτελούν επίσης δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα – εφόσον φυσικό πρόσωπο είναι

---

²³⁴ Παναγοπούλου – ΚουτνατζήΦερενίκη, «Δικαιώματα του Ανθρώπου», Τόμος 55, έτος 2012, σελ.696.

²³⁵ ΑΠΔΠΧ, Αποφάσεις 61/2004, 15/2005.

²³⁶ ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 62/2004, ΝΣΚ Ολ. 228/2010.

²³⁷ Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 199 έως 203.

συμβεβλημένο μέλος – θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην περίληψη της σύμβασης που αναρτάται στο πρόγραμμα «Διαύγεια»²³⁸.

Πρόστιμο επιβλήθηκε από την ΑΠΔΠΧ σε Δημοτικό Οργανισμό για ανάρτηση στο πρόγραμμα «Διαύγεια» πρακτικού συνεδρίασης του Διοικητικού Συμβουλίου, στο οποία αναφέρονταν δεδομένα σχετικά με τη συμπεριφορά εργαζομένου²³⁹.

Ο αρχικός νόμος περί ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ήταν ο Ν. 3979/2011. Ο νόμος αυτός με σκοπό την επικοινωνία των πολιτών με τη διοίκηση χρησιμοποιώντας τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και την επικοινωνία των δημοσίων υπηρεσιών μεταξύ τους, προέβλεπε επιφύλαξη υπέρ του Ν. 2472/1997 στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκαν εσωτερικοί κανονισμοί στις δημόσιες υπηρεσίες προς ρύθμιση της διακίνησης ηλεκτρονικών εγγράφων και επίτευξη τήρησης μέτρων ασφαλείας και εξυπηρέτησης του σκοπού έκαστης υπηρεσίας προκειμένου να αποφεύγεται η περαιτέρω χρήση του εγγράφου, η οποία προϋποθέτει να ληφθεί η συγκατάθεση του φυσικού προσώπου ή να ενημερωθεί αυτό προηγουμένως αν δεν κρίνεται αναγκαία η λήψη της συγκατάθεσής του, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας²⁴⁰.

Η ΑΠΔΧΠ προ της έκδοσης του ανωτέρω νομοθετήματος είχε ασχοληθεί με αιτήματα δημοσίων υπηρεσιών περί διακίνησης εγγράφων από τη μία στην άλλη, ειδικότερα έκρινε τη νομιμότητα διαβίβασης από τη ΔΕΗ στους Δήμους στοιχείων για ηλεκτροδοτούμενες επιφάνειες δημοτών με σκοπό τον υπολογισμό δημοτικών τελών και φόρων προς εκπλήρωση της σχετικής αρμοδιότητας του Δήμου²⁴¹, έκρινε δε μη νόμιμο το αίτημα Δήμου να διαβιβάσει στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης απλά και ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα παιδιών μεταναστών με σκοπό τη διοργάνωση εκδήλωσης, θεώρησε δυνατή την ενημέρωση των μεταναστών με ανάρτηση ανακοινώσεων ή την αποστολή προσκλήσεων στα σχολεία²⁴².

Η ανάγκη τήρησης της αρχής της αναλογικότητας παρουσιάζεται ακόμη πιο έντονη στην περίπτωση ανάρτησης δεδομένων στο διαδίκτυο ένεκα της δυνατότητας

---

²³⁸ Ζωγραφόπουλος Δημήτριος για Υπουργείο Υγείας, «Προετοιμάστε το φορέα σας για τη συμμόρφωση προς το Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ / GDPR), Οδηγός Προετοιμασίας – Βασικές Κατευθύνσεις», Ιούλιος 2018 [file:///C:/Users/fxris/Downloads/MoH.%202018.07.18.%20%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%A5%CE%9A%CE%9B%CE%99%CE%9F%CE%A3_GDPR%20v2.2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/fxris/Downloads/MoH.%202018.07.18.%20%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%A5%CE%9A%CE%9B%CE%99%CE%9F%CE%A3_GDPR%20v2.2%20(1).pdf)

²³⁹ ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 21/2021.

²⁴⁰ Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 203 και 204.

²⁴¹ ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 20/2005.

²⁴² ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 15/2009.

πρόσβασης μεγάλου αριθμού ατόμων δημιουργώντας κίνδυνο για την προσωπικότητα των υποκειμένων των δεδομένων ένεκα και της αδυναμίας εξασφάλισης της ακεραιότητας των δεδομένων αλλά και της ανάρτησης για ακαθόριστο χρονικό διάστημα²⁴³. Σχετική η υπ' αριθ. 2/2006 Απόφασή της ΑΠΔΧΠ περί ανωνυμοποίησης των δικαστικών αποφάσεων του ΣτΕ πριν την ανάρτησή τους στο διαδίκτυο, όπως και η προαναφερθείσα 1319/2000 Απόφαση. Η Αρχή κατέληξε ότι αντιτίθεται στην αρχή της αναλογικότητας και το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού η ανάρτηση φορολογικών καταλόγων με στοιχεία εισοδήματος στο TAXISNET, θεωρώντας μη αναγκαία την ανάρτηση και δεδομένης και της επικινδυνότητας μια τέτοιας ανάρτησης για τα υποκείμενα με αρνητικές συνέπειες, όπως η δυσχέραση των διαπραγματεύσεων σε συμβάσεις, η τέλεση εγκληματικών ενεργειών εναντίον τους κ.ά.²⁴⁴ ενώ έκρινε νόμιμη την ανάρτηση καταλόγου οφειλετών στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών με σκοπό την εκπλήρωση των οικονομικών τους υποχρεώσεων προς το Δημόσιο, δεχόμενη την προσφορότητα και αναγκαιότητα της επεξεργασίας²⁴⁵.

Ενδεικτική η νομολογία του ΔΕΕ επί του ζητήματος. Ερμηνεύοντας την Οδηγία 95/46 κατέληξε ότι δεν είναι αναγκαία η δημοσίευση των ονομάτων των δημοσίων υπαλλήλων μαζί με τα εισοδήματά τους στο Αυστριακό Κοινό και στο Ελεγκτικό Συνέδριο σε εφαρμογή εθνικής πράξης σχετικής με τον έλεγχο δημοσίων λογαριασμών και διαφάνειας, καθώς δεν είναι πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού²⁴⁶. Σε άλλη απόφαση το ΔΕΕ έκρινε ανίσχυρες διατάξεις που επιβάλλουν δημοσιοποίηση ατομικών στοιχείων αποδεκτών γεωργικών ενισχύσεων, καθώς δεν διακρίνουν ανάλογα με σχετικά κριτήρια όπως τις περιόδους που έλαβαν τις ενισχύσεις, τη συχνότητα και τη σημασία αυτών²⁴⁷.

Η προστασία του πολίτη είναι αναγκαία προϋπόθεση προκειμένου να κριθεί ως αναλογική η ανάρτηση των δεδομένων του στο διαδίκτυο. Η ΑΠΔΠΧ δυνάμει της υπ' αριθμόν 1/2010 Γνωμοδότησή της δέχεται ότι η δημοσίευση είναι ιδιαιτέρως επικίνδυνη για το υποκείμενο και ειδικότερα για την προσωπικότητά του ένεκα της φύσης του διαδικτύου και της ανεξέλεγκτης πρόσβασης που αυτή συνεπάγεται με

---

²⁴³Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 205 και 206.

²⁴⁴ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 1/2011.

²⁴⁵ΑΠΔΠΧ, Απόφαση 4/2011.

²⁴⁶ΔΕΚ, Απόφαση Rechnungshof κατά Österreichischer Rundfunk, συνεκδικαζόμενες C-465, C-138/01, C-139/01, 20.05.2003.

²⁴⁷ΔΕΕ, Volker und Markus Schelke GbR, Hartmut Eifert κατά του κρατιδίου της Hessen, 9.11.2010.

απεριόριστες μορφές και δυνατότητες αναζήτησης, το οποίο ενδέχεται να καταστήσει το άτομο πληροφοριακό αντικείμενο με αρνητικές συνέπειες για την ιδιωτικότητά του. Η αναλογικότητα του προγράμματος «Διαύγεια» έγκειται κυρίως στην ανάρτηση των δεδομένων αποκλειστικά για το σκοπό της διαφάνειας της κρατικής δράσης. Έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάρτηση μόνο των αναγκαίων προσωπικών δεδομένων, στην περαιτέρω ενίσχυση της ασφάλειας των αναρτήσεων και στην αποφυγή δημιουργίας προφίλ των ατόμων με κίνδυνο να υποστούν χειραγώγηση ²⁴⁸.

6. Έννομη Προστασία

6.1 Η περίπτωση της εισαγγελικής παραγγελίας για τη χορήγηση δημοσίων εγγράφων με προσωπικά δεδομένα

Ζήτημα δημιουργείται στις περιπτώσεις που ο Εισαγγελέας παραγγέλλει την κοινοποίηση εγγράφων που περιέχουν προσωπικά δεδομένα. Η επίλυση του ζητήματος προκύπτει από την ίδια τη διατύπωση της εισαγγελικής παραγγελίας καθώς και από τη νομική φύση της από την οποία προκύπτει ο βαθμός δεσμευτικότητάς της.

Αναφορικά με το περιεχόμενο της παραγγελίας και τη δεσμευτικότητά της πρέπει να εξεταστεί εάν έχει διατυπωθεί επιφύλαξη από τον εισαγγελέα ως προς τη νομοθεσία περί της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων, ήτοι αν πρόκειται για ειδική εισαγγελική παραγγελία. Σε αυτή την περίπτωση η διοίκηση δεν δεσμεύεται και δύναται να λάβει και αντίθετη απόφαση περί μη χορήγησης στοιχείων. Όταν δεν υπάρχει επιφύλαξη, η υποχρέωση συμμόρφωσης της διοίκησης εξετάζεται σε συνάρτηση με τη φύση της εισαγγελικής παραγγελίας, όπως αναλύεται κατωτέρω ²⁴⁹.

Περί της νομικής της φύσης, η οποία παίζει καθοριστικό ρόλο για τη δεσμευτικότητά της, έχουν υποστηριχθεί διάφορες απόψεις. Κατά την κρατούσα άποψη της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου αποτελεί δικαστική διάταξη, καθώς προέρχεται από δημόσιο λειτουργό²⁵⁰. Κατά άλλη άποψη αποτελεί σύνθετο μόρφωμα μεταξύ πράξεως της διοίκησης και δικαιοδοτικής κρίσης και όχι δικαστική πράξη, ήτοι αποτελεί ιδιότυπη πράξη διοικητικού χαρακτήρα με δυνατότητα ανάκλησής

²⁴⁸Παναγοπούλου – ΚουντατζήΦερενίκη, «Δικαιώματα του Ανθρώπου», Τόμος 55, έτος 2012, σελ.697 έως 699.

²⁴⁹Λασκαρίδης Ι. Εμμανουήλ, «Το κλειδί της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα: Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα;», ΔιΜΕΕ 3/2012, έτος 9^ο, σελ. 318.

²⁵⁰Γνωμοδότηση 4/2014 ΕισΑΠ, Γνωμοδότηση 1/2005, Εγκύκλιος 6/2006 ΕισΑΠ.

της²⁵¹. Η ΑΠΔΠΧ και το ΝΣΚ από την πλευρά τους υποστηρίζουν, ένεκα του γεγονότος ότι ο εισαγγελέας δεν είναι τακτικός δικαστής, ο οποίος απολαμβάνει λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία σύμφωνα με το άρθρο 87 παρ. 1 του Συντάγματος, ότι η παραγγελία του δεν αποτελεί απόφαση δικαστηρίου, ούτε, όμως, και πράξη της διοίκησης καθώς δεν είναι δυνατή η έκδοσή της από δικαστικό λειτουργό σύμφωνα με το άρθρο 89 παρ. 3 του Συντάγματος²⁵² και τη διάκριση των εξουσιών²⁵³. Επομένως, η διοίκηση δεσμεύεται μόνο ως προς την εξέταση του αιτήματος²⁵⁴ και όχι ως προς την τελική της κρίση για τη χορήγηση ή όχι των εγγράφων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις Εισαγγελικές Αρχές η παραγγελία δεσμεύει τη Διοίκηση εάν είναι αιτιολογημένη και δεν συνιστά απλώς διαβιβαστικό με φράσεις όπως «για τα καθ' υμάς περαιτέρω» ή «για τις περαιτέρω ενέργειες» αλλά διατυπώνει σαφή θέση του Εισαγγελέα για τη χορήγηση ή όχι των δημοσίων εγγράφων με παραγγελία κοινοποίησης²⁵⁵. Εφόσον η εισαγγελική παραγγελία έχει αυτά τα χαρακτηριστικά δεσμεύει τη διοίκηση. Σύμφωνα με την άποψη ότι η εισαγγελική παραγγελία αποτελεί ιδιότυπη πράξη διοικητικού δικαίου τα διοικητικά όργανα σε περίπτωση άρνησης συμμόρφωσης δύναται να έχουν ποινική ευθύνη, για αδικήματα όπως απείθεια, παραβίαση καθήκοντος κ.ά.²⁵⁶

Περαιτέρω σύμφωνα με την Εισαγγελία του Αρείου Πάγου²⁵⁷ ο Εισαγγελέας δεν υποχρεούται να εξετάζει τις προϋποθέσεις του νόμου για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων, τότε του προϊσχύοντος Ν. 2472/1997, ούτε μάλιστα στην περίπτωση που εμπεριέχονται στα έγγραφα της διοίκησης δεδομένα ειδικών κατηγοριών. Η άποψη αυτή στηριζόταν στο γεγονός ότι ο Ν. 2472/1997 δεν υπάγεται στις εξαιρέσεις της διάταξης του άρθρου 5 παράγραφος 3 του νόμου 2690/1999 και δεν θεσπίζει απόρρητο. Επιπλέον, ο Ν. 2690/1999 δεν προβαίνει σε επίκληση του νόμου 2472/1997 μη θέτοντας όριο στο δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα ούτε

---

²⁵¹Γνωμοδότηση 7/2007 ΕισΑΠ.

²⁵²ΝΣΚ 501/2007.

²⁵³ΝΣΚ 228/2001, άρθρο 26 του Συντάγματος.

²⁵⁴ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 3/2010.

²⁵⁵Εγκύκλιος 5/1998 ΕισΑΠ.

²⁵⁶Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 167.

²⁵⁷Γνωμοδότηση 1/2005 και Εγκύκλιος 6/2006 ΕισΑΠ.

αναφορικά με τα «ευαίσθητα» δεδομένα, παρότι πρόκειται για μεταγενέστερο νόμο, ο οποίος μάλιστα έχει υποστηριχθεί ότι επικρατεί και ως ειδικότερος²⁵⁸.

Στη Γνωμοδότηση 4/2014 η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου καταλήγει στην υποχρέωση συμμόρφωσης της Διοίκησης στις εισαγγελικές παραγγελίες και μη υποκατάστασης των τελευταίων από αποφάσεις Ανεξάρτητων Αρχών, καθώς αποτελούν δικαστικές κρίσεις, οι Αρχές δε οφείλουν να περιορίζονται στις αρμοδιότητές τους, όπως προκύπτουν αυτές από την ισχύουσα νομοθεσία.

Ως προς τη διαδικασία η Εισαγγελία του Α.Π. με την υπ' αριθμόν 1/2017 Γνωμοδότηση θέτει όρους για την έκδοση εισαγγελικής παραγγελίας, ήτοι αυτή προϋποθέτει την αίτηση του πολίτη στη δημόσια αρχή με αναφορά του εύλογου ενδιαφέροντος ή του έννομου συμφέροντος του αιτούντος, την απόρριψη αυτής, εν συνεχεία αίτηση προς τον εισαγγελέα με επισύναψη της αρχικής αίτησης προς τη διοίκηση και την απόρριψη αυτής και εν συνεχεία την έκδοση της παραγγελίας του εισαγγελέα, τη διαβίβαση αυτής στη διοίκηση, που υποχρεούται να την εκτελέσει. Τη Γνωμοδότηση αυτή ενστερνίστηκε και ο νομοθέτης στο καινούριο άρθρο 29 παρ. 4 περ. β' Ν. 4398/2022.

Η ΑΠΔΠΧ τοποθετήθηκε επί του ζητήματος κυρίως στην υπ' αριθ. 3/2009 Γνωμοδότησή της περί των έννομων συνεπειών της εισαγγελικής παραγγελίας. Η Αρχή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η παραγγελία του εισαγγελέως δεσμεύει τη Διοίκηση στην περίπτωση που αιτηθεί τη χορήγηση στοιχείων στο πλαίσιο ποινικής δίωξης (ποινική προδικασία) και η νομιμότητα χορήγησης κρίνεται βάσει των διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Στις περιπτώσεις, όμως, τυποποιημένων εισαγγελικών παραγγελιών με διατυπώσεις όπως «δια τα καθ' υμάς περαιτέρω» ή «για τις περαιτέρω ενέργειες» ή «παραγγέλλουμε τη χορήγηση γιατί ο αιτών έχει έννομο συμφέρον» δεσμεύει τη Διοίκηση ως επιτακτική εντολή προς διερεύνηση του υποβληθέντος αιτήματος. Η Διοίκηση δεν έχει υποχρέωση να χορηγήσει τα έγγραφα, έχει, όμως, την υποχρέωση να απαντήσει στο αίτημα στη βάση του άρθρου 5 ΚΔΔιαδ, βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ' του Κανονισμού, εάν το έγγραφο περιέχει απλά προσωπικά δεδομένα και η χορήγηση είναι απαραίτητη στο πλαίσιο έννομη υποχρέωση της Διοίκησης, και στη διάταξη του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ' του Κανονισμού, εφόσον η χορήγηση κρίνεται αναγκαία για το έννομο συμφέρον του

---

²⁵⁸Βακιρτζή Δ. Χρυσούλα, «Προσωπικά δεδομένα και απονομή δικαιοσύνης», Νομικά Μελετήματα, Γενική Εποπτεία: Ι.Σ. Σπυριδάκης, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Ε.Ε., έτος 2018, σελ. 199.

τρίτου αιτούντος. Εάν το έγγραφο περιέχει προσωπικά δεδομένα ειδικών κατηγοριών η Διοίκηση πρέπει να διερευνήσει το αίτημα και υπό το άρθρο 9 παρ. 2 στοιχ. στ' ΓΚΠΔ, ήτοι εάν η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων. Η Διοίκηση πρέπει να λαμβάνει υπόψη και το άρθρο 26 του Ν. 4624/2019 περί διαβίβασης δεδομένων από δημόσιους φορείς και το άρθρο 30 του Ν. 4624/2019 για την επεξεργασία στο πλαίσιο σκοπών έρευνας ή στατιστικής. Η ΑΠΔΠΧ επισημαίνει στη γνωμοδότησή της ότι η Διοίκηση σε περίπτωση που αποφασίσει τη χορήγηση των εγγράφων οφείλει να ενημερώσει πριν τη διαβίβαση τα υποκείμενα των δεδομένων όπως προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 13 και 14 του Κανονισμού. Εξαιρέσεις προβλέπονται στον Κανονισμό και ειδικότερα στα άρθρα 13 παρ. 4 και 14 παρ. 5 και στο άρθρο 33 παρ. 4 του νόμου 4624/2019. Καταλήγει δε ότι μόνον οι δικαστικές αρχές έχουν τη δυνατότητα να εκδώσουν διαταγή προς τη Διοίκηση για χορήγηση εγγράφων σε τρίτο αιτούντα ενώ η ΑΠΔΠΧ δύναται να διατάξει να χορηγηθούν έγγραφα μόνο σύμφωνα με το δικαίωμα πρόσβασης του άρθρου 15 του Κανονισμού, ήτοι στο πλαίσιο πρόσβασης σε δεδομένα που αφορούν τον ίδιο τον αιτούντα²⁵⁹.

Το ΝΣΚ είχε υιοθετήσει την άποψη των εισαγγελικών αρχών περί μη λήψης υπόψη των διατάξεων για την προστασία των προσωπικών δεδομένων²⁶⁰. Εν συνεχεία, όμως, υιοθέτησε μια άποψη που υποστηρίζει τη σχετική δεσμευτικότητα της εισαγγελικής παραγγελίας, στο πλαίσιο συγκερασμού των δύο ανωτέρω απόψεων, των εισαγγελικών αρχών και της ΑΠΔΧΠ. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι η δεσμευτικότητα και η υποχρέωση της Διοίκησης προς συμμόρφωση εξαρτάται από την αιτιολόγησή της παραγγελίας, να μη συνιστά απλή διαβίβαση αίτησης²⁶¹, να αφορά συγκεκριμένη πράξη²⁶² και να μην έρχεται σε αντίθεση με διάταξη νόμου²⁶³.

Το ΝΣΚ σε αρκετές γνωμοδοτήσεις του αναφέρει ότι ο εισαγγελικός λειτουργός δεν αποτελεί τακτικό δικαστή και δεν έχει αρμοδιότητα για τις διαφορές μεταξύ Διοίκησης και πολίτη²⁶⁴. Στη Γνωμοδότηση 228/2001 καταλήγει ότι η εντολή εισαγγελέα προς τη Διοίκηση για τη χορήγηση εγγράφων αποτελεί παρέμβαση της

---

²⁵⁹https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/eisaggeliki_paragelia

²⁶⁰ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 94/2001.

²⁶¹ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 86/1991.

²⁶²ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 2/1992.

²⁶³ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 307/2008.

²⁶⁴ΑΠΔΠΧ, Γνωμοδότηση 3/2009.

δικαστικής εξουσίας στην εκτελεστική και η παραγγελία υποχρεώνει την εκάστοτε δημόσια υπηρεσία να διερευνήσει την αίτηση και να απαντήσει αιτιολογημένα.

Η άποψη περί περιορισμού της εισαγγελικής παραγγελίας μόνο σε έγγραφα που αφορούν την ποινική διαδικασία διατυπώθηκε πέρα από την ΑΠΔΠΧ και στο άρθρο 3 παρ. 2 περ. β' του ν. 2472/1997 που εξαιρούσε από τις διατάξεις του νόμου την επεξεργασία που διενεργούνταν στο πλαίσιο δικαιοδοτικής αρμοδιότητας των δικαστηρίων καθώς και στις αιτιολογικές σκέψεις της ισχύουσας «αστυνομικής» Οδηγίας 2016/680/ΕΕ όπου ορίζεται ότι «τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να μπορούν να προβλέπουν ότι η αρμοδιότητα της εποπτικής αρχής μπορεί να μην καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από άλλες ανεξάρτητες δικαστικές αρχές οι οποίες ενεργούν στο πλαίσιο της δικαιοδοτικής τους αρμοδιότητας.»²⁶⁵

Στο πλαίσιο των ανωτέρω έχουν διατυπωθεί απόψεις επίλυσης της ασάφειας και ανασφάλειας που προκαλείται ένεκα της σύγχυσης αρμοδιοτήτων, όπως η κατάργηση της διάταξης που προβλέπει τη χορήγηση της εισαγγελικής παραγγελίας λαμβάνοντας υπόψη ότι η χορήγηση εγγράφων και η επεξεργασία δεδομένων είναι αρμοδιότητα της Διοίκησης, της οποίας τα όργανα ελέγχονται και εποπτεύονται εξασφαλίζοντας τη διαφάνεια της δράσης της και η παρέμβαση του εισαγγελέα στο πεδίο αυτό παρουσιάζεται περιττή. Ενδεχομένως, λύση αποτελεί και η δημιουργία άλλης ανεξάρτητης Αρχής, η οποία να επιλύει τυχόν συγκρούσεις μεταξύ της ΑΠΔΠΧ και των εισαγγελικών αρχών ή δημιουργία ανεξάρτητης αρχής ή τμήματος εντός της ΑΠΔΠΧ που να αποφασίζει επί αιτήσεων πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα στο πρότυπο άλλων κρατών²⁶⁶.

Ο νομοθέτης στη νέα διάταξη του άρθρου 29 παράγραφος 4 περίπτωση β' του Νόμου 4398/2022 φαίνεται πλέον να παίρνει θέση υπέρ της δεσμευτικότητας της εισαγγελικής παραγγελίας για τη Διοίκηση, εφόσον είναι αιτιολογημένη και έπεται της άρνησης της Διοίκησης, την οποία λαμβάνει υπόψη του ο Εισαγγελέας.

Επισημαίνεται αναφορικά με την περαιτέρω προστασία του πολίτη ότι εάν η διοίκηση συμμορφωθεί με την εισαγγελική παραγγελία και χορηγήσει τα έγγραφα, η εκτελεστή διοικητική πράξη χορήγησης των εγγράφων δύναται να ακυρωθεί

---

²⁶⁵Οδηγία 2016/680/ΕΕ, Προοίμιο, αιτιολογική σκέψη 80.

²⁶⁶Λασκαρίδης Ι. Εμμανουήλ, «Το κλειδί της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα: Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα;», ΔιΜΕΕ 3/2012, έτος 9^ο, σελ. 322 -324.

δικαστικά²⁶⁷. Αντίστοιχα δικαστικά προσβάλλεται και η παράνομη άρνηση πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα ή η άρνηση χωρίς ή με ελλιπή αιτιολογία²⁶⁸.

Διαφορετική είναι η αντιμετώπιση του ζητήματος όταν η επεξεργασία διενεργείται από τις δικαστικές αρχές στο πλαίσιο των δικαιοδοτικών τους αρμοδιοτήτων. Χαρακτηριστική η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 2 παρ. 2 περ. β' ν. 2472/1997 αλλά και οι διατάξεις του ΓΚΔΠ περί αναρμοδιότητας των εποπτικών αρχών να ελέγξουν την επεξεργασία των δεδομένων όταν αυτή πραγματοποιείται από τις δικαστικές αρχές κατά τη δικαιοδοτική τους αρμοδιότητα²⁶⁹ και επιπλέον, η δυνατότητα μέσω εθνικών διατάξεων να ανατεθεί η εποπτεία των πράξεων επεξεργασίας αυτών και η διερεύνηση καταγγελιών ως προς αυτές σε ειδικούς φορείς²⁷⁰.

Σχετική η απόφαση 147/2001 της ΑΠΔΧΠ όπου ορίζεται ότι σε περίπτωση εκκρεμούς δίκης ή προανάκρισης ή ανάκρισης, η αρμοδιότητα περί κρίσης της νομιμότητας της επεξεργασίας ανήκει στον δικαστικό ή εισαγγελικό λειτουργό στο πλαίσιο αξιολόγησης των αποδεικτικών μέσων ή του ανακριτικού υλικού με δεδομένη τη συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στην προστασία των προσωπικών δεδομένων. Η Αρχή κατέληξε ότι είναι αναρμόδια να κρίνει τη νομιμότητα συλλογής και επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων σε περίπτωση ποινική δίκης, προανάκρισης ή ανάκρισης και υποστηρίζει ότι αρμόδιος είναι ο δικαστικός ή εισαγγελικός λειτουργός, επικαλούμενη και την αρχή διάκρισης λειτουργιών του άρθρου 26 του Συντάγματος²⁷¹. Οι ενστάσεις του υποκειμένου των δεδομένων δύναται να λάβουν τη μορφή ενστάσεων ή να περιληφθούν στο φάκελο της δικογραφίας στις προτάσεις ή σε προσθήκη – αντίκρουση²⁷². Στη διοικητική δίκη το ζήτημα εμφανίζεται στην περίπτωση του διοικητικού φακέλου που τα στοιχεία του καθίστανται μέρος της δικογραφίας, όπου αρχικά τα επεξεργάζεται η Διοίκηση και αρμόδια είναι η εποπτική αρχή ενώ εν συνεχεία κρίνει το Δικαστήριο²⁷³ ποια στοιχεία δύναται να τεθούν στη διάθεση των διαδίκων. Στο δικαιοδοτικό έργο του δικαστή

---

²⁶⁷ΣτΕ 841/1997.

²⁶⁸ΣτΕ 205/2000.

²⁶⁹ΓΚΠΔ άρθρο 55 παρ. 3.

²⁷⁰ΓΚΠΔ, Προοίμιο, σημείο 20.

²⁷¹Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 96.

²⁷²Βλ. σχετικά άρθρο 40 Ν. 3659/2008, ΣτΕ 2683/2010, η οποία ακύρωσε εν μέρει την απόφαση 10/2009 ΑΠΔΠΧ.

²⁷³ΣτΕ 4600/2005 περί απορρήτου των στοιχείων της Διοίκησης.

περιλαμβάνονται και πράξεις επεξεργασίας όπως συλλογή διευθύνσεων διαδικών για αποστολή κλήσεων ή επιδόσεων, η τήρηση νομολογιακών δεδομένων κ.λπ.²⁷⁴

6.2 Έννομη προστασία αιτούντος την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα

Σε περίπτωση κατάθεσης αιτήματος πολίτη για την πρόσβαση σε δημόσιο έγγραφο, η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή οφείλει να απαντήσει εντός είκοσι (20) ημερών²⁷⁵. Η άρνηση χορήγησης των εγγράφων πρέπει να είναι αιτιολογημένη, τέτοια υποχρέωση δεν προκύπτει για τη θετική απάντηση της Διοίκησης²⁷⁶. Πριν την ψήφιση του Συντάγματος του 1975 το ΣτΕ είχε καταλήξει μέσω της νομολογίας του ότι η άρνηση δημόσιας υπηρεσίας σε αίτηση πολίτη για τη διαβίβαση δημοσίων εγγράφων δεν αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και ως εκ τούτου δεν δύναται να προσβληθεί με αίτηση ακυρώσεως²⁷⁷. Η θέση του ΣτΕ²⁷⁸ άλλαξε μετά το Σύνταγμα του 1975, ήτοι υποστηρίζει πλέον ότι η άρνηση της διοίκησης έχει εκτελεστό χαρακτήρα και δύναται να ασκηθεί εναντίον της αίτηση ακύρωσης, μάλιστα η αποχή της Διοίκησης να απαντήσει επί του αιτήματος εντός της ανωτέρω νόμιμης προθεσμίας συνιστά παράλειψη οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας. Σε περίπτωση δε που γίνει δεκτή η αίτηση ακύρωσης ενώπιον του ΣτΕ το αίτημα επιστρέφει προς κρίση στη Διοίκηση. Επισημαίνεται ότι η φύση της διαφοράς είναι ακυρωτική και υπάγεται στην αρμοδιότητα του ΣτΕ, όμως, σε κάθε περίπτωση πρέπει να ελέγχεται η νομοθεσία δυνάμει της οποίας ζητείται η πρόσβαση στα έγγραφα²⁷⁹ για τυχόν τήρηση προηγούμενης προβλεπόμενης διοικητικής διαδικασίας πριν τη δικαστική προσφυγή αλλά και την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου²⁸⁰. Εάν τα έγγραφα χορηγηθούν από τη Διοίκηση μετά την άσκηση της αιτήσεως ακυρώσεως κατά της παράλειψης ή της άρνησης της Διοίκησης για τη χορήγησή τους, η δίκη καταργείται.

Παρά το γεγονός ότι η προσβολή της αρνητικής απάντησης της διοίκησης οδηγεί σε ακυρωτική διαφορά είχε κριθεί παλαιότερα ότι ο αιτών είχε τη δυνατότητα να προσφύγει ενώπιον της πολιτικής δικαιοσύνης βασιζόμενος στη διάταξη του

---

²⁷⁴Συμεωνίδης Α. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 98.

²⁷⁵ΚΔΔιαδ άρθρο 5 παρ. 6.

²⁷⁶Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 116.

²⁷⁷ΣτΕ 1827/1972.

²⁷⁸ΣτΕ 1400/1992, ΣτΕ 2869/2016.

²⁷⁹Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ' άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 117 και 118.

²⁸⁰Βλ. άρθρο 5 Ν. 3448/2006 για αρμοδιότητα Τριμελούς Διοικητικού Εφετείου.

άρθρου 902 ΑΚ²⁸¹. Όμως, πλέον η νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων δέχεται ότι η άρνηση της Διοίκησης οδηγεί σε ακυρωτική διαφορά αρμοδιότητας του ΣτΕ και ότι οι υποθέσεις δεν ανήκουν στη δικαιοδοσία τους. Δεδομένη πλέον είναι η κατάργηση του άρθρου 902 ΑΚ από τις νεότερες και ειδικότερες διατάξεις του ΚΔΔιαδ και λοιπών νομοθετημάτων²⁸².

Το ΣτΕ²⁸³ προέβη σε σαφή περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης κρίνοντας ότι η άρνηση των δημοσίων αρχών είναι εκτελεστή πράξη και δύναται να προσβληθεί με κατάθεση αίτησης ακύρωσης όταν η σχέση στην οποία αφορούν τα έγγραφα διέπεται από διατάξεις του δημοσίου δικαίου, άλλως αρμοδιότητα έχουν τα πολιτικά δικαστήρια, τα οποία πρέπει να κρίνουν με βάση το άρθρο 902 ΑΚ. Ακόμη ένας δικονομικός περιορισμός τέθηκε από το ΣτΕ²⁸⁴, το οποίο έκρινε ότι η αίτηση για πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα πρέπει να ασκείται εντός της προθεσμίας ακύρωσης της διοικητικής πράξης, άλλως δεν συντρέχει παραβίαση των διατάξεων του ΚΔΔιαδ και παράλειψη της Διοίκησης. Σχετικά με το ζήτημα το ΝΣΚ²⁸⁵ έκρινε ότι το δικαίωμα πρόσβασης πρέπει να ασκείται πριν την παραγραφή αξιώσεων του πολίτη σύμφωνα με το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, ήτοι εντός χρονικού διαστήματος που υπερβαίνει την προθεσμία της αίτησης ακύρωσεως²⁸⁶.

Δεδομένη είναι και η δυνατότητα του αιτούντος την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα, πριν να προσφύγει δικαστικά, να ασκήσει κατά της άρνησης της Διοίκησης αίτηση θεραπείας ή ιεραρχική προσφυγή²⁸⁷. Η αρμόδια υπηρεσία ή αρχή υποχρεούται στην περίπτωση αυτή σε έλεγχο νομιμότητας, ήτοι αν τηρήθηκαν οι προϋποθέσεις που τίθενται από το άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ²⁸⁸.

6.3 Έννομη προστασία του υποκειμένου των δεδομένων

Ως προς την προστασία του φυσικού προσώπου και υποκειμένου των δεδομένων, κατά τη διάρκεια του προϊσχύοντος καθεστώτος, ενδιαφέρον παρουσιάζει

---

²⁸¹ΜονΠρΑθ 10575/1985 περί χορήγησης αντιγράφου φορολογικής δηλώσεως προς χρήση σε ιδιωτική διαφορά.

²⁸²Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 99.

²⁸³ΣτΕ 2650/2000.

²⁸⁴ΣτΕ 2699/2008, αφορούσε πίνακα οριστικών αποτελεσμάτων διαγωνισμού για την εισαγωγή στην Εθνική Σχολή Δικαστών.

²⁸⁵ΝΣΚ, Γνωμοδότηση 166/2007.

²⁸⁶Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 100 έως 103.

²⁸⁷Σύνταγμα, άρθρο 10 παρ. 1.

²⁸⁸Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 168 και 169.

η απόφαση 1465/2016 του ΣτΕ δυνάμει της οποίας κρίθηκε ότι οι αποφάσεις της ΑΠΔΧΠ περί χορήγησης αδειών για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων και ειδικότερα με τα άρθρα 19 περ. δ' και γ' και 7 παρ. 2 του Ν. 2472/1997 συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, οι οποίες δύναται να προσβληθούν με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ.

Πλέον η προστασία του υποκειμένου βασίζεται στη διάταξη του άρθρου 82 του Κανονισμού περί αποκατάστασης υλικής ή μη υλικής ζημίας ως αποτέλεσμα παραβίασης του ΓΚΠΔ από τον υπεύθυνο επεξεργασίας αλλά και από τον εκτελούντα την επεξεργασία μέσω αποζημίωσης²⁸⁹. Σε αντίθεση με το προηγούμενο καθεστώς η ευθύνη αφορά τόσο τους ιδιώτες όσο και το δημόσιο. Επισημαίνεται ότι στο άρθρο 40 του νόμου 4624/2019 στην παράγραφο 1 καθιερώνεται η αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων με την εξαίρεση, όμως, της παραγράφου 2 αναφορικά με αγωγές κατά δημοσίων αρχών στο πλαίσιο άσκησης της κυριαρχικής τους εξουσίας. Στην παρ. 4 του άρθρου 82 του ΓΚΠΔ καθιερώνεται μάλιστα εις ολόκληρον ευθύνη των υπόχρεων.

Η ευθύνη που καθιερώνεται είναι εξωδικαιοπρακτική με αποκαταστατικό αλλά και αποτρεπτικό σκοπό, όσον αφορά προσβολές στα προσωπικά δεδομένα. Ένεκα του προληπτικού αυτού σκοπού υποστηρίζεται η άποψη ότι δεν είναι δυνατή η προκαταβολική παραίτηση του ατόμου από την αξίωση αυτή ούτε η σύναψη ρητρών απαλλαγής από την ευθύνη. Ως προϋπόθεση για την ευθύνη αυτή τίθεται η παραβίαση των διατάξεων του Κανονισμού ως στοιχείο του παρανόμου. Ως στοιχείο του παρανόμου δύναται να θεωρηθεί και η παραβίαση των εκτελεστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εφαρμογή του Κανονισμού ή και των εξειδικευτικών του τελευταίου κανόνων δικαίου των κρατών μελών²⁹⁰. Επισημαίνεται ότι ο Ν. 4624/2019 δεν αναφέρεται σε κάποια διάταξη του στην αστική ευθύνη πέρα από το άρθρο 80 που ενσωματώνει μέρος της Οδηγίας 2016/680/ΕΕ. Σε κάθε περίπτωση για να θεμελιωθεί η παρανομία πέρα από την παραβίαση του Κανονισμού, πρέπει να συντρέχει και επεξεργασία δεδομένων ασχέτως εάν αυτή από μόνη της δεν είναι αθέμιτη.

Μία ακόμη προϋπόθεση είναι η ζημία στο πρόσωπο, την οποία ο ζημιωθείς οφείλει να αποδείξει. Η ζημία μπορεί να είναι υλική, θετική ή διαφυγόντα κέρδη και μη υλική ζημία. Η ζημία πρέπει να συνδέεται αιτιωδώς με την παραβίαση του Κανονισμού.

---

²⁸⁹ΓΚΠΔ, άρθρο 82 παρ. 1 και 2.

²⁹⁰ΓΚΠΔ, αιτιολογική σκέψη 146.

Τέλος, η ευθύνη του υποχρέου είναι νόθος αντικειμενική, ήτοι δύναται να απαλλαγθεί εφόσον αποδείξει ότι δεν φέρει ευθύνη και δεν φέρει πταίσμα για το γεγονός που προκάλεσε τη ζημία.

Για τον υπολογισμό της αποζημίωσης υποστηρίζεται ότι λαμβάνεται υπόψη το ύψος των διοικητικών προστίμων του άρθρου 83 παρ. 2 ΓΚΠΔ.

Επιπλέον, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι δικαιούχος της αποζημίωσης δεν είναι αποκλειστικά το υποκείμενο των δεδομένων αλλά όποιο πρόσωπο έχει υποστεί τη ζημία, καθώς ο ΓΚΠΔ επιμένει στη διατύπωση της προϊσχύουσας Οδηγίας, η οποία αναφερόταν «σε κάθε πρόσωπο». Η νομολογία έως τώρα υποστηρίζει ότι η αξίωση αποζημίωσης ανήκει στο υποκείμενο των δεδομένων μη δεχόμενη τη διεύρυνση των δικαιούχων²⁹¹.

Στην αιτιολογική σκέψη 146 εδ. β' του ΓΚΠΔ αναφέρεται ότι η ανωτέρω αξίωση αποζημίωσης «δεν επηρεάζει τυχόν αξιώσεις αποζημίωσης, ασκούμενες λόγω παραβίασης άλλων κανόνων του δικαίου της Ένωσης ή των κρατών μελών». Οι διατάξεις που δύναται να εφαρμοστούν παράλληλα είναι οι σχετικές με την προσβολή της προσωπικότητας ΑΚ 57 και 59 και οι διατάξεις των αδικοπραξιών ΑΚ 914 επ. Αναφορικά με το υποκείμενο των δεδομένων δύναται να αξιώσει να αρθεί η προσβολή και την παράλειψή αυτής στο μέλλον έναντι των ενεργούντων την επεξεργασία στηριζόμενο στο άρθρο 79 παρ. 1 ΓΚΠΔ. Υποστηρίζεται και η συμπληρωματική εφαρμογή της ΑΚ 937 για την παραγραφή της αξίωσης και η ΑΚ 300 παρ. 1 αναφορικά με το συντρέχον πταίσμα²⁹².

Σημαντική είναι η δυνατότητα του υποκειμένου να καταθέσει καταγγελία στην ΑΠΔΠΧ ασκώντας πίεση ως προς τη συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ²⁹³. Προβλέπεται δε από τον εφαρμοστικό νόμο η δυνατότητα έκδοσης προσωρινής διαταγής για άμεσο περιορισμό της επεξεργασίας²⁹⁴.

Στο άρθρο 78 του ΓΚΠΔ προβλέπεται η δυνατότητα του υποκειμένου να προσφύγει δικαστικά κατά δεσμευτικής απόφασης της ΑΠΔΠΧ και δικαστικής προστασίας σε περίπτωση παράλειψης της Αρχής να εξετάσει καταγγελία του υποκειμένου των δεδομένων. Διευκρινίζεται ότι πρόκειται για ακυρωτική διαφορά με

---

²⁹¹ΑΠ 1257/2005, ΕφΠειρ 12/2021.

²⁹²Γερασπούλου Μαρία-Ευφραιμία, «Ζητήματα από την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων και Σύγχρονες Προκλήσεις», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2021, σελ. 55-74.

²⁹³Άρθρο 77 ΓΚΠΔ.

²⁹⁴Άρθρο 15 παρ. 8 Ν. 4624/2019.

προϋπόθεση το έννομο συμφέρον του προσφεύγοντος²⁹⁵. Η διάταξη του άρθρου 20 του Νόμου 4624/2019 εξειδικεύει το ανωτέρω άρθρο του Κανονισμού, ήτοι ορίζει στην παρ. 1 ότι οι ατομικές πράξεις, οι κανονιστικές αποφάσεις και οι αποφάσεις της ΑΠΔΠΧ δυνάμει των οποίων επιβάλλονται κυρώσεις, προσβάλλονται με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του ΣτΕ. Προκειμένου να ανασταλεί η εκτέλεση των πράξεων/αποφάσεων δεν αρκεί η προθεσμία άσκησης της αίτησης ακυρώσεως αλλά πρέπει να υποβληθεί αίτημα αναστολής²⁹⁶.

Το άρθρο 79 παρ. 1 του ΓΚΠΔ συμπληρώνει την ανωτέρω προστασία προβλέποντας τη δυνατότητα πραγματικής δικαστικής προσφυγής του υποκειμένου των δεδομένων σε περίπτωση που θεωρεί ότι θίγονται τα δικαιώματά του ή παραβιάστηκαν από παράνομη επεξεργασία, με την επιφύλαξη του δικαιώματος καταγγελίας του άρθρου 77 ΓΚΠΔ.

6.4 Διοικητικές Κυρώσεις

Η ΑΠΔΠΧ δύναται να επιβάλλει ιδιαίτερα υψηλά διοικητικά πρόστιμα σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 58 παράγραφος 2 στοιχείο θ' του Κανονισμού, πέρα των λοιπών διορθωτικών ενεργειών που προβλέπονται στο άρθρο 58, στους παραβαίνοντες τις διατάξεις του ΓΚΠΔ, το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 83 όπου ειδικότερα για τις παραβιάσεις των δημοσίων φορέων ορίζεται ότι κάθε χώρα δύναται να ρυθμίσει ξεχωριστά ως προς αυτές τους όρους επιβολής προστίμων και το ύψος αυτών²⁹⁷.

Στο πλαίσιο αυτό ο Νόμος 4624/2019 καθορίζει στο άρθρο 39 τα διοικητικά πρόστιμα, τα οποία δύναται να καταλογιστούν στις δημόσιες αρχές και στα λοιπά πρόσωπα του δημοσίου, με το ύψος τους να φτάνει υπό προϋποθέσεις έως τα 10.000.000 ευρώ.

Η επιβολή προστίμων δεν πρέπει να θεωρείται το ύστατο μέτρο για την ΑΠΔΠΧ, η οποία οφείλει να κρίνει την έκαστη περίπτωση ανάλογα των χαρακτηριστικών της και να λαμβάνει υπόψη τα κριτήρια που τίθενται από τη νομοθεσία για το ύψος των προστίμων, όταν εν τέλει αποφασίζει την επιβολή τους²⁹⁸.

---

²⁹⁵Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 318.

²⁹⁶Ν. 4624/2019, άρθρο 20 παρ. 2.

²⁹⁷Άρθρο 83 παρ. 7 ΓΚΠΔ.

²⁹⁸Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 325.

6.5 Ποινικές κυρώσεις

Στη βάση της δυνατότητας που παρείχε το άρθρο 84 του ΓΚΠΔ στον εθνικό νομοθέτη για τη θέσπιση λοιπών κυρώσεων πέρα των διοικητικών προστίμων, προβλέφθηκαν στο άρθρο 38 του Ν. 4624/2019 ποινικές κυρώσεις στο ίδιο πνεύμα με αυτές του προϊσχύοντος άρθρου 22 του Ν. 2472/1997. Πρόκειται για το αδίκημα της επέμβασης σε αρχείο προσωπικών δεδομένων και επεξεργασίας αυτών, χωρίς αντίστοιχο δικαίωμα.

Επισημαίνεται ότι η επιβολή ποινικών κυρώσεων και παράλληλα διοικητικών δεν πρέπει να οδηγεί σε παραβίαση της αρχής *ne bis in idem*²⁹⁹.

7. Συμπεράσματα και παρατηρήσεις

Το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, όπως κατοχυρώνεται και εκφράζεται κυρίως στο άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ, αποτελεί θεμέλιο για την εξασφάλιση μια δημόσιας διοίκησης «ανοιχτής» προς τον πολίτη παρέχοντάς του τη δυνατότητα να ενημερώνεται για τις δράσεις της, να ελέγχει αυτές και συμμετέχει με αυτό τον τρόπο στη διοικητική διαδικασία. Η μυστικότητα δεν έχει θέση στο σύγχρονο δημοκρατικό τρόπο λειτουργίας των διοικητικών οργάνων και υπηρεσιών και η ελευθερία πληροφόρησης, όπως εκφράζεται ειδικότερα με το δικαίωμα πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, εξασφαλίζει τη διαφάνεια της Διοίκησης.

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων αναδείχθηκε έντονα στη σύγχρονη τεχνολογική εποχή. Η ραγδαία χρήση του διαδικτύου, η ψηφιακή διακυβέρνηση, η ηλεκτρονική διαβίβαση εγγράφων, η ανάρτηση πράξεων στο διαδίκτυο και η συνολική ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης καθιστούν την προστασία των προσωπικών δεδομένων των πολιτών που εμπεριέχονται στις βάσεις δεδομένων και στα δημόσια έγγραφα προϋπόθεση ενός σύγχρονου κράτους δικαίου. Η σημασία του δικαιώματος αυτού αποτυπώθηκε με τον ΓΚΠΔ σε ευρωπαϊκό επίπεδο με επακόλουθη έκτοτε τη συνεχή προσπάθεια εναρμόνισης της δημόσιας διοίκησης με αυτόν και τις διατάξεις του εφαρμοστικού νόμου 4624/2019.

Πρόκειται για δύο θεμελιώδη δικαιώματα με συνταγματική κατοχύρωση, τα οποία στις περιπτώσεις αιτήσεων τρίτων για χορήγηση δημοσίων εγγράφων με προσωπικά δεδομένα, συνυπάρχουν και κρίνεται αναγκαία η οριοθέτησή τους. Βασική άλλωστε παραδοχή της ΑΠΔΠΧ, του ΝΣΚ και του ΣτΕ, όπως ανωτέρω παρατέθηκε, αποτελεί η ισοδυναμία των συνταγματικών δικαιωμάτων και η μη

---

²⁹⁹ Αιτιολογική σκέψη 149 ΓΚΠΔ.

απολυτότητα αυτών, παρά την ύπαρξη ορισμένων αντίθετων παλαιότερων τοποθετήσεών τους. Η στάθμιση των εκατέρωθεν συμφερόντων, ήτοι αφενός του συμφέροντος του αιτούντος το έγγραφο πολίτη και αφετέρου της προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων ad hoc σε κάθε εκάστοτε παρουσιαζόμενη περίπτωση, οδηγεί στην εξασφάλιση της διαφάνειας και της πληροφόρησης του πολίτη με την παράλληλη προστασία των προσωπικών δεδομένων του τρίτου μεμονωμένου προσώπου.

Ενδεικτική της ανωτέρω στάθμισης και ιδιαίτερα βοηθητική για τη δημόσια διοίκηση σε πρακτικό επίπεδο είναι η άποψη στην οποία έχει καταλήξει η ΑΠΔΧΠ, η οποία παρουσιάζει το νομικό πλαίσιο της χορήγησης των δημοσίων εγγράφων με την παράθεση νομικών βάσεων επεξεργασίας των δεδομένων, έπειτα και από την ισχύ πλέον του ΓΚΠΔ. Όταν τα έγγραφα δεν αναφέρονται στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτου προσώπου και δεν θίγεται απόρρητο προβλεπόμενο από την ισχύουσα νομοθεσία σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 3 του ΚΔΔιαδ, η Αρχή υποστηρίζει ότι η χορήγηση δημοσίων εγγράφων είναι δυνατή δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 1 στοιχ. γ' του ΓΚΠΔ, ήτοι στο πλαίσιο εκπλήρωσης έννομης υποχρέωσης, η οποία πηγάζει από το άρθρο 5 του ΚΔΔιαδ. Στην περίπτωση που το δημόσιο έγγραφο περιέχει προσωπικά δεδομένα της ιδιωτικής ή οικογενειακής ζωής τρίτων προσώπων, η χορήγησή τους πρέπει να στηρίζεται όσον αφορά τα απλά δεδομένα στο άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. γ' του ΓΚΠΔ, ήτοι σε έννομη υποχρέωση του υπεύθυνου επεξεργασίας – της αρμόδιας δημόσιας αρχής ή υπηρεσίας ή στο άρθρο 6 παρ. 1 στοιχ. στ', ήτοι στο έννομο συμφέρον του τρίτου αιτούντος τη χορήγηση των εγγράφων, αναφορικά με τα δεδομένα ειδικών κατηγοριών η χορήγηση πρέπει να στηρίζεται και στο άρθρο 9 παρ. 2 στοιχ. στ' ΓΚΠΔ, ήτοι η επεξεργασία πρέπει να είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση και υποστήριξη νομικών αξιώσεων του αιτούντος. Ο Υπεύθυνος Επεξεργασίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη του και τις διατάξεις του άρθρου 26 του Ν. 4624/2019 όπου ορίζονται οι περιπτώσεις που επιτρέπεται η διαβίβαση δεδομένων από τους δημόσιους φορείς και του άρθρου 30 του Ν. 4624/2019 όπου ρυθμίζεται η επεξεργασία για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή συλλογής και τήρησης στατιστικών στοιχείων ³⁰⁰.

Η αρχή της αναλογικότητας και η πρακτική εναρμόνιση των δύο δικαιωμάτων αποτελεί τον ενδεδειγμένο τρόπο επίλυσης της διαφαινόμενης σύγκρουσής τους

---

³⁰⁰https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/xorigisi_dimosiwn_eggrafwn_se_tritous

δεδομένης της αδυναμίας των νομοθετικών διατάξεων να παράσχουν απόλυτη λύση. Η δημόσια διοίκηση σε κάθε περίπτωση χορήγησης δημοσίων εγγράφων με προσωπικά δεδομένα τρίτων προσώπων οφείλει να προστατεύει το μεμονωμένο τρίτο, περιορίζοντας τη διαβίβαση των στοιχείων μόνον στις περιπτώσεις που αυτή είναι πρόσφορη, αναγκαία και αναλογική με το επιδιωκόμενο συμφέρον και σκοπό του αιτούντος, χωρίς από την άλλη να υπερβάλει στην επίκληση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων καθιστώντας αδύνατη την πληροφόρηση των πολιτών. Σε συνέχεια της ανωτέρω θέσης θεμιτή θα ήταν η τροποποίηση της διατύπωσης του άρθρου 5 παρ. 3 του ΚΔΔιαδ στην κατεύθυνση μετριασμού της απολυτότητας των περιορισμών του και μη χορήγησης απόλυτου προβαδίσματος στο δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού έναντι του δικαιώματος στην πρόσβαση των εγγράφων, χωρίς οποιαδήποτε προηγούμενη στάθμιση των δικαιωμάτων.

Πρακτικές λύσεις και σημαντική βοήθεια στις δημόσιες αρχές και υπηρεσίες θα έδινε η ίδρυση μιας νέας ανεξάρτητης αρχής ή η δημιουργία τμήματος εντός της ΑΠΔΠΧ με αρμοδιότητα την κρίση επί ερωτημάτων και καταγγελιών αναφορικά με τη χορήγηση δημοσίων εγγράφων με προσωπικά δεδομένα. Η διατύπωση ξεκάθαρων απαντήσεων μέσω των αποφάσεων ενός αρμόδιου οργάνου ή μιας ανεξάρτητης αρχής θα έδινε ορισμένες κατευθύνσεις στη διοίκηση ως προς συγκεκριμένο ζήτημα ξεδιαλώνοντας σε μεγάλο βαθμό την ασάφεια που επικρατεί έως σήμερα.

8. Βιβλιογραφία – Πηγές

Βιβλιογραφία

1. Ακριβοπούλου Χριστίνα, «Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή: Από τη γένεση, στη σύγχρονη διαμόρφωση και προστασία του», σελ.324-330.
2. Αλεξανδροπούλου – Αιγυπτιάδου Ευγενία, Προσωπικά Δεδομένα – Η νομική ρύθμιση της ηλεκτρονικής επεξεργασίας τους, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 123 – 124, 129-130.
3. Βακιρτζή Δ. Χρυσούλα, «Προσωπικά δεδομένα και απονομή δικαιοσύνης», Νομικά Μελετήματα, Γενική Εποπτεία: Ι.Σ. Σπυριδάκης, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Ε.Ε. ,έτος 2018, σελ. 199.
4. Βλαχόπουλος Β. Σπυρίδων, «Διαφάνεια της κρατικής δράσης και προστασία προσωπικών δεδομένων», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, έτος 2007, σελ. 107, 111-119.
5. Βλαχόπουλος Σπύρος σε «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή» του Κότσαλη Λεωνίδα και Μενουδάκου Κωνσταντίνου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 53, 56.
6. Γερασοπούλου Μαρία-Ευφραϊμία, «Ζητήματα από την εφαρμογή του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Δεδομένων και Σύγχρονες Προκλήσεις», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2021, σελ. 55-74.
7. Γλαράκη Μαργαρίτα, «Οι περιορισμοί για λόγους δημοσίου συμφέροντος του δικαιώματος πρόσβασης στα κοινοτικά έγγραφα», εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, έτος 2005, σελ 214 – 216.
8. Δετσαρίδης Χρήστος, «Το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 15 – 18, 41 – 47, 156 – 158, 167-169.
9. Ιγγλεζάκης Ιωάννης, «Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων», 3^η έκδοση, έτος 2020, σελ. 52 – 53, 58, 65, 318, 325.
10. Κανέλλος Ι. Λεωνίδας, «TheGDPRHandbook», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2020, σελ. 22-23, 27, 31-32.
11. Καραγεωργίου Βασιλική, «Η αρχή της διαφάνειας στην ενωσιακή έννομη τάξη», Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2013, σελ 272, 283 – 286.
12. Λαζαράκος Γρηγόριος, «Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη έτος 2006, σελ. 39, 79 – 86, 88-91, 102-104,106-107, 110, 112-116.

13. Λαζαράκος Γρηγόριος στο «Θεμελιώδη Δικαιώματα» του Σπύρου Βλαχόπουλου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 245 – 246, 250- 252.
14. Λεντζής Δημοσθένης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα των κοινοτικών οργάνων», Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2008, σελ. 131.
15. Μαντζούφας Γ. Παναγιώτης, «Συνταγματική προστασία των δικαιωμάτων στην κοινωνία της διακινδύνευσης», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 288 – 289.
16. Μενουδάκος Κωνσταντίνος, στο «Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων (GDPR) – Νομική διάσταση και πρακτική εφαρμογή», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. XV – XVI.
17. Πανάγος Θ. , Το θεσμικό πλαίσιο σύναψης των δημοσίων συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, εκδόσεις Σάκκουλας, έτος 2019, σελ. 106.
18. Σιούτη Γλ. , «Διοικητικό Δίκαιο», Ε΄ έκδοση Σάκκουλα, έτος 2022, σελ. 238.
19. Συμεωνίδης Λ. Ιωάννης, «Η πρόσβαση στα έγγραφα και λοιπά στοιχεία της διοίκησης», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2018, σελ. 7, 12, 35 – 39, 76, 82, 96, 98-99, 100-103.
20. Σωτηρόπουλος Α. Βασίλης, «Η Συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων», Εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2006, σελ. 12 – 13, 41- 51.
21. Σωτηρόπουλος Βασίλης, «Υπεύθυνος Προστασίας Δεδομένων – Εγχειρίδιο για τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα», εκδόσεις Σάκκουλα, β΄ έκδοσης, έτος 2019, σελ. 25-26, 67, 71, 113 – 117, 129-131, 134-135.
22. Τάκης Ανδρέας, «Συνταγματική πρόσληψη των τεχνολογικών εξελίξεων και «νέα» δικαιώματα» σε Ξ. Κοντιάδη (επιμ.) «Πέντε χρόνια μετά τη συνταγματική αναθεώρηση», Τόμος Α΄, Αθήνα – Κομοτηνή 2006, σελ. 10-21.
23. Τάχος Α., «Ερμηνεία Υ.Κ.» 1999, υπό άρθρο 127, σελ. 871 επ
24. Τάχος Α., Ερμηνεία ΚΔΔιαδ, εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη, 2009, σελ.249.
- 25.Τζέμου Χ. , σε Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας – Ερμηνεία κατ’ άρθρο του Γκέρτσου Βασιλείου και Πυργάκη Δημητρίου, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 78- 79, 87, 91, 92,94 - 95, 100 - 101, 104, 112 – 114, 116-118.
26. Χρήστου Ε. Βασιλική, «Το δικαίωμα στην προστασία από την επεξεργασία δεδομένων», εκδόσεις Σάκκουλα, έτος 2017, σελ. 199 – 206, 213 - 214, 218, 227-228, 231-232.
27. Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έτος 2006, σελ. 90 -92, 102-104,210 - 212, 419, 422.

Άρθρα

1. Αλαπάντας Αντώνιος, «Δικαστικά αρχεία και προσωπικά δεδομένα κατά τον Κανονισμό ΕΕ679/2016», ΔΙΜΕΕ, σελ. 188 – 189.
2. Αργυρός Αντώνης, «Πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα – Χορήγηση αντιγράφων εγγράφων – Εύλογο ενδιαφέρον – Διαδικασία – Αρχή διαφάνειας», Νομικό Βήμα, τόμος 64, σελ. 799.
3. Αντωνοπούλου Χρυσούλα, «Το δικαίωμα πρόσβασης», Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 50, 2006, σελ. 259, 261, 262.
4. Αντωνόπουλος Γ.Μ. , «Το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα», Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 41, έτος 1997, σελ. 182.
5. Γεράσιμος Ιωάννης, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, τεύχος 2/2018, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα των ευρωπαϊκών θεσμών», σελ. 166 – 167, 169 – 171.
6. Δελλής Γιώργος, «Για μια αποτελεσματικότερη δημόσια προστασία των προσωπικών δεδομένων: ο «θαυμαστός καινούριος κόσμος» του Κανονισμού (ΕΕ) 679/2016», Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχος 1, έτος 2017, σελ. 5-7.
7. Ευστρατίου Ε. Παύλου – Μιχαήλ, «Διοικητικό δίκαιο πληροφόρησης και δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εφημερίδα Διοικητικού Δικαίου, τεύχος 2/2015, σελ.221.
8. Λασκαρίδης Ι. Εμμανουήλ, «Το κλειδί της πρόσβασης στα διοικητικά έγγραφα: Εισαγγελική Παραγγελία ή Άδεια Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα;», ΔΙΜΕΕ 3/2012, έτος 9^ο, σελ. 318, 322-324.
9. Ξυνόπουλος Γ. , «Το δικαίωμα πρόσβασης στα διοικητικά στοιχεία στη Γαλλία» Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 32, έτος 1988, σελ. 353-354.
10. Μπότσης Φοίβος, ΕφημΔΔ 4/2006, σελ. 495 και 497.
11. Παναγοπούλου – ΚουτνατζήΦερενίκη, «Δικαιώματα του Ανθρώπου», Τόμος 55, έτος 2012, σελ.696 - 697 έως 699.
12. Παναγοπούλου – ΚουτνατζήΦερενίκη, «Συνταγματική θεώρηση του νόμου περί προστασίας δεδομένων (Ν. 4624/2019)», Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 3/2019, σελ. 329 – 335.
13. Ρουμελιώτης Τάσος, «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία», Νομικό Βήμα τόμος 34, 1986, σελ. 18 -23.

14. Σκουρής Παναγιώτης, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», Νομικό Βήμα, τόμος 54, σελ. 623 -625.
15. Τάχος Ι. Α. και Κουτούπα Λ. , «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία κατά τη γαλλική νομολογία», Επιθεώρησις Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 34, έτος 1990, σελ. 169.
16. Τάχος Αναστάσιος, «Η πρόσβαση στα διοικητικά στοιχεία κατά το Ν. 1599/1986» Επιθεώρηση Δημοσίου Δικαίου και Διοικητικού Δικαίου, τόμος 29, 1986, σελ. 289, 291.
17. Χατζόπουλος Γ. Βασίλης, «Η αρχή της διαφάνειας και το δικαίωμα πρόσβασης των πολιτών στα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης», DikiInternational 2000 Δ 31, σελ. 930.

Ηλεκτρονικές πηγές

1. Διαμαντούρος Νικηφόρος, Δικαίωμα πρόσβασης σε έγγραφα και πληροφορίες κατά το ευρωπαϊκό δίκαιο, Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, Ομιλία στην Εθνική Σχολή Δικαστών, Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, <https://www.ombudsman.europa.eu/en/speech/el/11308> (τελευταία πρόσβαση 18.07.2022).
2. Μπουκουβάλα Βαρβάρα, «Εισαγωγή στο κατ' άρθρο 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα», σελ. 3, https://www.ddikastes.gr/sites/default/files/article_files/%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CF%83%CF%84%CE%B1%20%CE%AD%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B1.pdf(τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).
3. Πρεβεδούρου Ευγενία, «Το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα» (Γενικό Διοικητικό Δίκαιο, 23-11-2015), www.prevedourou.gr/δικαίωμα-πρόσβασης-στα-έγγραφα-γενικ/ (τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).
4. Council of Europe - <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treaty-num=223> (τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).
5. https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/nomothesia/proswpika/nomothesia_prwsopikwn
6. https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/xorigisi_dimosiwn_eggrafwn_se_tritous(τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).

- 7.https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/05-07_bp_summary_el.pdf(τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).
- 8.https://www.dpa.gr/index.php/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/prosvasi_se_stoixia_kataggelontos(τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).
9. Ζωγραφόπουλος Δημήτριος για Υπουργείο Υγείας, «Προετοιμάστε το φορέα σας για τη συμμόρφωση προς το Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων (ΓΚΠΔ / GDPR), Οδηγός Προετοιμασίας – Βασικές Κατευθύνσεις», Ιούλιος 2018 [file:///C:/Users/fxris/Downloads/MoH.%202018.07.18.%20%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%A5%CE%9A%CE%9B%CE%99%CE%9F%CE%A3_GDPR%20v2.2%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/fxris/Downloads/MoH.%202018.07.18.%20%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%A5%CE%9A%CE%9B%CE%99%CE%9F%CE%A3_GDPR%20v2.2%20(1).pdf)(τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).
- 10.https://www.dpa.gr/el/enimerwtiko/thematikes_enotites/dimosiostomeas/dimosiadioikhsh/eisaggeliki_paragelia (τελευταία πρόσβαση: 18.07.2022).

Κατάλογος αποφάσεων της ΑΠΔΠΧ

1. 53/2000
- 2.1319/2000
3. 17/2001
4. 75/2001
5. 99/2001
6. 113/2001
7. 117/2001
8. 118/2001
9. 147/2001
10. 17/2002
11. 4/2003
12. 43/2003
13. 9/2004
- 14.1 7/2004
15. 61/2004
16. 62/2004
17. 8/2005
18. 13/2005
19. 15/2005

20. 20/2005
21. 28/2005
22. 32/2005
23. 2/2006
24. 5/2006
25. 26/2006
26. 62/2007
27. 3/2008
28. 17/2008
29. 39/2008
30. 10/2009
31. 15/2009
32. 56/2010
33. 73/2010
34. 4/2011
35. 75/2011
- 36.110/2013
37. 77/2015
- 38.103/2016
- 39 29/2017
40. 28/2018
41. 46/2018
42. 52/2018
43. 18/2020
43. 21/2021

Κατάλογος γνωμοδοτήσεων της ΑΠΔΠΧ

1. 1/2004
2. 3/2009
3. 1/2010
4. 3/2010
5. 1/2011
6. 6/2013

Κατάλογος των γνωμοδοτήσεων του ΝΣΚ

1. 969/1954
2. 86/1991
3. 2/1992
4. 73/1994
5. 542/1994
6. 80/1999
7. 610/1999
8. 1 78/2000
9. 243/2000
10. 383/2000
11. 94/2001
12. 219/2001
13. 228/2001
14. 727/2001
15. 3 70/2002
16. 16/2003
17. 5 66/2004
18. 610/2004
19. 32/2005
20. 1 69/2005
21. 209/2005
22. 326/2005
23. 92/2005
24. 1/2006
25. 40/2006
26. 117/2006
27. 166/2007
28. 221/2007
29. 501/2007
30. 63/2008
31. 307/2008
32. 309/2008

33. 3/2009
34. 49/2009
35. 139/2009
36. 228/2010
37. 451/2012
38. 454/2012
39. 457/2012
40. 458/2012
41. 13/2016
42. 34/2017
43. 7/2020
44. 111/2020

Νομολογία ΣτΕ

1. ΣτΕ 2217/1963
2. ΣτΕ 3122/1968
3. ΣτΕ 2196/1969
4. ΣτΕ 1827/1972
5. ΣτΕ 2506/1982
6. ΣτΕ 2121/1984
7. ΣτΕ 794/1986
8. ΣτΕ 527/1991
9. ΣτΕ 1400/1992
10. ΣτΕ 118/1993
11. ΣτΕ 1397/1993
12. ΣτΕ 2139/1993
13. ΣτΕ 3943/1995
14. ΣτΕ 841/1997
15. ΣτΕ 205/2000
16. ΣτΕ 1214/2000
17. ΣτΕ 2650/2000
18. ΣτΕ 2251/2005
19. ΣτΕ 4600/2005
20. ΣτΕ 3670/2006

21. ΣτΕ 1807/2007
22. ΣτΕ 3308/2007
23. ΣτΕ 2699/2008
24. ΣτΕ 2683/2010
25. ΣτΕ 1792/2011
26. ΣτΕ 1851/2016
27. ΣτΕ 2869/2016
28. ΣτΕ 1662/2017
29. ΣτΕ 1817/2018
30. ΣτΕ 1187/2019
31. ΣτΕ 681/2020

Λοιπή ελληνική Νομολογία

1. Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών, απόφαση 10575/1985
2. Άρειος Πάγος, απόφαση 1257/2005
3. Εφετείο Πειραιά, απόφαση 12/2021

Νομολογία ΔΕΕ

1. ΔΕΚ, 30 Απριλίου 1996, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου, C-58/94
2. ΔΕΚ, Συμβούλιο κατά Hautala, C-353/99P
3. ΔΕΚ, Απόφαση Rechnungshof κατά Österreichischer Rundfunk, συνεκδικαζόμενες C-465, C-138/01, C-139/01, 20.05.2003
4. ΔΕΕ, Bodil Lindqvist, C-101/01, 06.11.2003, παρ. 27
5. ΔΕΕ, Commission v. Bavarian Lager, C-28/08P
6. ΔΕΕ, Soley κατά Επιτροπής, C-109/10
7. ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες, Volker und Markus Schelke GbR, Hartmut Eifert κατά του κρατιδίου της Hessen, C-92/09 και C-93/09, 9.11.2010
8. ΔΕΕ, συνεκδικασθείσες, YS, M, S κατά Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel, C-141/12 και C-372/12
9. ΔΕΕ, Michael Schwarz κατά Stadt Bochum, C-291/12
10. ΔΕΕ, Google Spain SL, Google Inc v AEPD, Mario Costeja Gonzalez, C-131/12, 13.05.2014

Άλλες πηγές

- 1.Κανονιστική Πράξη 1/1999 της ΑΠΔΧΠ
2. Ομάδας Εργασίας του άρθρου 29, Γνωμοδότηση 5/2001.
3. Ομάδα εργασίας του άρθρου 29, Γνώμη 4/2007, σελ. 4.
4. Handbook on European data protection law, edition 2018,σελ. 100.
5. Εγκύκλιος 5/1998 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου
6. Γνωμοδότηση 1/2005 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου
7. Εγκύκλιος 6/2006 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου
8. Γνωμοδότηση 7/2007 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου
9. ΕΔΔΑ, Gardel v. France, 17.12.2009.
10. ΕΔΔΑ, απόφαση 18030/11, MagyarHelsinkiBizottsag κατά Ουγγαρίας
11. Γνωμοδότηση 4/2014 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου
12. Γνωμοδότηση 1/2017 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου